

MASTEROPPGAVE

Emnekode:

S0330S

Navn på kandidat:

Thomas Rud

«Pisken» og «havresekken» - Den lokale
sportsjournalistikkens dilemma

Dato: 15/05/2017

Totalt antall sider: 104

Forord

For det første vil jeg benytte anledningen til å takke min utrolig dyktige veileder Lisbeth Morlandstø ved Nord Universitet for all hjelp underveis i denne masteroppgaveprosessen. Hun har vært en utmerket veileder som jeg vil anbefale på det sterkeste. I tillegg ønsker jeg å takke resten av de staben ved journalistikkstudiet i Bodø for mange gode tips underveis i prosessen, og ikke minst for det gode masterstudiet.

Jeg ønsker også å takke mamma, pappa og min kjære Caroline for all mulig støtte underveis. Mamma og pappa for gjennomlesning av oppgaven og ellers god støtte. Caroline for sin enormt gode evne til å se lyset i enden av tunnelen for meg når det gjelder jobb, og for at du alltid er der for meg og lar meg ta del i din hverdag.

Jeg vil også rette en takk til mine gode venner på masterrommet ved Nord Universitet som har bidratt til faglig påfyll og god stemning i en lang masteroppgaveprosess.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke alle mine informanter for en stor velvillighet og fleksibilitet i forbindelse med denne masteroppgaven. Det har vært en glede å jobbe med mennesker som har vist en så stor vilje til å bidra til dette forskningsfeltet. Uten dere hadde ikke denne masteroppgaven vært mulig å gjennomføre.

Sammendrag

Gjennom denne empiriske kvalitative studien settes søkelyset på hvordan kilderelasjonen er mellom de som jobber med sport i lokal- og regionavisene og eliteseriespillere eller trenere norsk fotball. Gjennom både observasjonsstudier av lokale sportsjournalister og spillere på kamp, i tillegg til dybdeintervjuer med lokale sportsjournalistene og spillere/trenere, ønsker jeg å si noe om hvordan de spiller ut sine roller som journalist og kilde og hvordan de vurderer sin egen og den andres rolle i relasjonen. Disse spørsmålene knyttes opp mot teori rundt roller, lokalavisenes samfunnsoppdrag, etikk og hvordan makt og tillit kommer til syne i relasjonen mellom en lokal sportsjournalist og en spiller eller trener i eliteserien i fotball.

Den personlige kontakten som oppstår mellom en lokal sportsjournalist og en spiller eller trener settes i fokus, både når begge er på jobb i profesjonell sammenheng, og i eventuelle møter av privat art. Bevisstheten rundt egen rolle og den andres rolle i flere ulike sammenhenger er dermed sentralt i denne studien. Relasjonen mellom fotballklubb og lokalavis som markedsaktører studeres dermed ikke. Lokalavisenes samfunnsoppdrag har vært tema for en rekke studier og innbefatter i denne studien begreper som lokalisme, «lim og lupe», og det «delte» samfunnsoppdraget. Formålet her har vært å få frem sportsjournalistenes og spillernes holdninger og meninger rundt disse temaene og deres ærlige meninger om hverandre. Disse meningene kan settes i sammenheng med ulike maktperspektiv, og at det foregår et bytte eller en dragkamp om informasjon mellom de lokale sportsjournalistene og spillerne eller trenerne. Sportsjournalistene og spillerne ble også spurt spørsmål om tillit og hvordan man best bygger og opprettholder denne tilliten. Som et samlende hovedtema handler studien om *nærheten* og *distansen* i relasjonen mellom den lokale sportsjournalist og en spiller eller trener i den norske eliteserien i fotball.

Nøkkelord: Journalistikk, sportsjournalistikk, rolle, kilderelasjoner, lokalisme, lokalpatriotisme, «lim og lupe», samfunnsoppdrag, fotball, eliteserien, makt, tillit, nærhet, distanse, relasjon.

Innholdsfortegnelse

FORORD	I
SAMMENDRAG	II
INNHOLDSFORTEGNELSE	III
1. INNLEDNING	1
1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål	1
2. BAKGRUNN: SPORTSJOURNALISTIKKENS BEGYNNELSE	2
2.1 Internasjonalt	2
2.2 Den norske sportsjournalistikken	4
3. TEORI – INNLEDNING	8
3.1 Erwin Goffmans rolleteori	9
3.1.1 «Framsiden» og «baksiden»	9
3.1.2 Opptredener som individ	10
3.1.3 Opptredener som lag	11
3.1.4 Ulike typer hemmeligheter	12
3.1.5 Selvmotsigende roller	13
3.2 Lokalpatriotisme og lokalisme i lokaljournalistikk	13
3.2.1 Å skape et fellesskap	13
3.2.2 Lokaljournalistikkens «lim og lupe»	14
3.2.3 Det «delte» og det «andre» samfunnsoppdraget	15
3.2.4 Oppfatninger, forventninger og atferd	16
3.3 Hederlighet og journalistikk	17
3.3.1 Spenning eller utvikling?	17
3.3.2 Den «etiske rensingen»	18
3.3.3 Eksklusive avtaler mellom presse og kilde	19
3.3.4 Journalister uten tillit	20
3.4 Maktkamp i relasjonen	21
3.4.1 Den fysiske, sosiale og kulturelle arena	21
3.4.2 Hvem bestemmer hva som skal i avisa?	22
3.4.3 Ulike typer relasjoner	23
3.4.4 Bytte eller dragkamp	24
3.4.5 Modellen fra kommunaljournalistikk	24
FIGUR 1: Modell for journalistenes og kildenes utgangspunkt i ulike typer journalistikk	25
3.5 Ny teknologi og sosiale medier	25
3.5.1 Samme person – ulike roller	26
3.5.2 Journalister på sosiale medier	26
3.5.3 Vanskelig grenseoppgang for journalister	26

3.6 Forskning på sportsjournalistikk	27
4. METODE – INNLEDNING	28
4.1 Mine informanter	29
4.2 Det kvalitative semistrukturerte dybdeintervju	30
4.2.1 Intervjuguider	31
4.2.2 Gjennomføring av intervju	32
4.2.3 Analysen	33
4.3 Observasjonsstudiet	33
4.3.1 Hvorfor velge observasjonsstudie?	34
4.3.2 Strategier i feltnotering	34
4.3.3 Gjennomføring og analyser	35
FIGUR 2: Feltnotater	36
FIGUR 3: Systematisering av feltnotater	36
FIGUR 4: Oppsummering av feltnotater	36
4.4 Å forske på egen kultur	37
4.5 Andre forskningsetiske hensyn	39
5. ANALYSEKAPITTEL – INNLEDNING	40
5.1 Nærhet og distanse	40
5.2 Observasjonsstudiet	42
5.2.1 Før kampen	42
5.2.2 Kampen: Journalistens «bakside»-rolle sementeres	42
5.2.3 2. omgang: «Bakside»-området vises tydeligere	43
5.2.4 I intervjusonen: «Framsida»-området	44
5.2.5 Maktkampen i observasjonen	45
5.2.6 Oppsummering	45
5.3 Dybdeintervjuer	46
5.3.1 «Lim og lupe» i den lokale sportsjournalistikken	46
5.3.2 Det «delte» samfunnsoppdraget	53
5.3.3 Rollebevisstheten og forventningene hos aktørene	54
5.3.4 Kildepleie og tillit	65
5.3.5 «Off the record», løse avtaler og eksklusivitet	70
5.3.6 Maktkampen i relasjonen	73
5.3.7 Facebook og sosiale medier	80

6. KONKLUSJON	82
6.1 Hvor bevisste er journalistene og spillerne på sine roller i relasjonen?	82
6.2 I hvilken grad er journalistene bevisste på de etiske utfordringene i relasjonen?	85
6.3 Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?	85
6.4 Hvordan er maktbalansen i relasjonen?	86
6.5 Oppsummerende analyser	87
7. LITTERATURLISTE	89
8. VEDLEGG	92
8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide – Spiller/trener	92
8.1.2 Intervjuguide – sportsjournalist	93
8.2 Vedlegg 2: Observasjonsguide	95
8.3 Vedlegg 3: Samtykkeskjema NSD	96
8.4 Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD	98

1. Innledning

I denne oppgaven ønsker jeg å rette fokuset mot kilderelasjonen mellom den lokale sportsjournalist og eliteseriespillere eller trenere i fotball. Årsaken og formålet til at jeg ønsket å skrive om dette var at det forskes lite på sportsjournalistikk, og det finnes nesten ikke forskning på relasjoner mellom utøver/trener og journalist i sport. Ifølge forskere som Helland (2003, s. 17) og Dahlén (2011, s. 16) er det neglisjert som forskningsfelt og Helland skriver samtidig at forskningen på kilderelasjoner i sportsjournalistikken er svært begrenset (2003, s. 20). En annen viktig grunn til at jeg valgte dette temaet, var fordi sportsjournalistikken ikke har hatt tradisjon for å skrive de kritiske, gravende og grundige sakene. Ifølge Von der Lippe (2013, s. 66) viste en skandinavisk undersøkelse fra 2002 at svært få artikler hadde idrettspolitikk eller økonomi som tema innenfor sportsjournalistikken. Grunnen til dette kan være at sportsjournalistene helt fram til 1970-tallet hadde doble roller som idrettsledere og utøvere samtidig som de var journalister. Dette nærhetsdilemmaet ligner på det man finner i lokaljournalistikken, der journalistene slites mellom det å være kritisk og det å bygge opp under et nærmiljø (Mathisen 2010, s. 36-37). Mathisens (2010) omtale av lokalavisene som «lim» og «lupe» inspirerte meg til tittelen på denne oppgaven. Tanken bak tittelen var at «piskene» kunne sees på som den kritiske journalistikken, mens «havresekken» kunne sees på det som handler om at lokalmedia sprer et engasjement og en entusiasme på vegne av en fotballklubb. Mot slutten av denne oppgaven ønsker jeg å heve blikket over det jeg har funnet ut og rette et analytisk blikk på mine informanternes svar i noen oppsummerende analyser.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Mer spesifikt ønsker jeg å svare på denne problemstillingen;

Hvordan er relasjonen mellom journalistene som jobber med sport i lokal- og regionavisene og spillere eller trenere i eliteserien i fotball?

Videre er mine forskningsspørsmål som følger;

- Hvor bevisste er journalistene og spillerne på sine roller i relasjonen?
- I hvilken grad er journalistene bevisste på de etiske utfordringene i relasjonen?
- Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?
- Hvordan er maktbalansen i relasjonen?

«Kilderelasjonen» kan i denne sammenheng sees på som et forhold eller forbindelse (Aubert, 2009) mellom én sportsjournalist og én spiller eller trener. Det kan også være forholdet eller

forbindelsen mellom en gruppe journalister og en gruppe spillere eller trenere. Jeg ser dermed på den rollen de spiller ovenfor hverandre. Her er Goffman (1992) sentral med sine teorier om de rollene mennesker spiller, både som individer og som gruppe. Sentrale tema jeg vil dra inn i diskusjonen rundt relasjonen er tillit og kildepleie, maktkampen i relasjonen og i hvilken grad det å styrke lokalsamfunnets ve og vel balanseres opp mot det kritiske samfunnsoppdraget. Andre sentrale spørsmål går på hvordan de lokale sportsjournalistene vurderer sin habilitet og integritet. Røe Mathisens (2010) bok om lokaljournalistikk er sentral i forhold til teori og analyser i denne masteroppgaven. Jeg fant også mye inspirasjon og nyttige tips i Helland (2003) sin bok om kilderelasjonen mellom de norske sportsjournalistene og de norske landslagsspillerne under EM i fotball i 2000. Før jeg retter fokuset mot teori, metode og mine analyser vil jeg presentere en gjennomgang av sportsjournalistikkens historie. I hovedsak vil jeg benytte meg av Dahlén (2011), Helland (2003) og Von de Lippe (2013) sine presentasjoner av sportsjournalistikkhistorien i denne gjennomgangen.

2. Bakgrunn: Sportsjournalistikkens begynnelse

2.1 Internasjonalt

I denne gjennomgangen ønsker jeg å presentere sportsjournalistikkens historie internasjonalt, før jeg ser på det samme i norsk sammenheng. Jeg ønsker også å se på hvordan relasjonene historisk har vært mellom idrettsutøveren og sportsjournalisten. Mange av mine eksempler er knyttet opp mot fotball, siden det også er en tematikk videre i denne masteroppgaven.

Sportsjournalistikken kom ikke for fullt inn i avisene før etter den industrielle revolusjon på 1800-tallet, men allerede langt tidligere enn dette finnes det eksempler på sportsarrangement som ble omtalt av avisene. Ifølge Dahlén (2011, s. 63) ble det allerede i England i 1681 skrevet om en boksekamp i *The London Protestant Mercury*. Her ble det også skrevet om hestesport på 1700-tallet. Når det nærmet seg 1800-tallet ble det vanlig med rene sportsmagasin som kom ut én gang i uka. Den samme utviklingen så man i USA der mange av de sportsjournalistiske tradisjonene ble tatt med fra Europa. Den industrielle revolusjon ble dermed også en revolusjon for sportsjournalistikken. Da nyhetsbyråene, som Associated Press er et eksempel på, vokste fram gjennom utbygging av telegrafene på 1840-tallet, kunne avisene abonnere på nyheter fra ulike idrettsarrangement. I 1866 kom det også en telegrafkabel under Atlanterhavet slik at spredningen av nyheter, deriblant sportsnyheter, kunne gå raskere (Dahlén 2011, s.66).

Den moderne konkurranseidretten som man kjenner den i dag vokste fram på samme tidspunkt som den kommersielle dagspressen fra midten av 1800-tallet Dahlén (2011, s. 62).

På denne tiden fant også det moderne fotballspillet sin form på de engelske internatskolene. Her ble skolene brukt som et instrument for å disiplinere ungdommen. Helland (2003, s. 27) skriver at fotball ble ansett for å ha en karakterbyggende funksjon. Det var også på de engelske skolene idrettssosiologen Eric Dunning mener den moderne konkurranseidretten fant sin form (Dahlén 2011, s. 62). Den moderne konkurranseidretten blir av idrettsforsker Allen Guttman presentert i sju punkter. Dahlén (2011, s. 63) legger fram disse, og de passer også godt til nyhetsformidlingen av idrett. De tre første punktene handler om at det ikke lenger var religiøse drivkrefter bak sporten, at det skulle konkurreres på like vilkår og at rollene skulle spesialiseres til å satse på én gren eller idrett. De neste fire punktene handler om at det skulle komme lover og regler for utøvelsen av idrettene, at idrettene skulle bli organisert i ulike organ, at man skulle registrere resultat, og at det var mulig å sette rekorder. Guttman beskriver denne utviklingen som en *sportifisering* av idretten.

2.1.1 Symbiosen mellom fotball og presse

1863 var et sentralt år både for de moderne massemediene og den moderne fotballen. Fotballen i England ble organisert og Football Association (FA) ble grunnlagt og ble en stadig større del av pressedekningen. Helland (2003, s. 23) skriver at fra 1870-årene begynte engelske aviser også med sponning av fotballen. Klubbers og spilleres navn ble brukt til å selge aviser, og fotballen fikk mye skryt i avisene. Det at to parter har et tett samliv og er avhengig av hverandre kalles en *symbiose* (Snl.no, 2013). På starten av 1900-tallet var det også helt vanlig at spillerne skrev for avisene. Dahlén (2011, s. 64-65) nevner også eksempler som at det franske magasinet *L'Auto* fra 1903 arrangerte sykkelrittet Tour de France, mens tidsskriftet *The Fields* tilbød et sølvtrøfé til grunnleggelsen av tennisturneringen *Wimbledon*. Allerede her ser man en nær binding mellom sporten og avisene. Likevel så man spor av den moderne fotballreporteren allerede på denne tiden. Spillerne fortalte ofte sine historier eller analyser til reporterne, eller de Helland (2003, s. 23) omtaler som «ghostwriters». Da så det ut som spillerne selv hadde skrevet i avisene.

1863 var også året da de moderne massemediene fikk sitt gjennombrudd. Da ble rotasjonspressen tatt i bruk av engelske aviser. Dette førte ifølge Helland (2003, s. 24-25) til at man kunne trykke opp vesentlig flere utgaver av aviser enn tidligere. Produksjonstiden gikk også ned, og dermed ble avisene billigere og mer tilgjengelige for folk flest. Avisene ble også et annonseorgan for de nye industriene. Tabloidavisenes inntog førte derimot til at pressen ikke bare ble et meningsbærende organ, men også et organ som sto bak det lettfattelige stoffet som sensasjoner, sex og kriminalitet. Helland (2003, s. 25) skriver at det var på denne tiden

øyenvitnereportereren så dagens lys. Dette var journalisten som ikke bare skulle referere, men også gjenfortelle hva han hadde sett og hvordan han opplevde dette.

Massemedienes oppsving og popularitet kom også som en konsekvens av at publikum opplevde økt velstand som følge av den industrielle revolusjon. Dermed fikk folk mer tid til å la seg underholde, både av det som ble skrevet i tabloidpressen og av andre fritidsaktiviteter. Her trakk fotballen store folkemengder. Ifølge Helland (2003, s. 29) var det på 1860-tallet vanlig med halv arbeidsdag lørdag, og det la et grunnlag for tid folk kunne bruke på fritidssysler.

For dem som ønsket å bruke fritiden til å se fotball var pubene stedet der fotballfans kunne komme for å høre hvordan laget deres gjorde det underveis i kampene. Der ble det ifølge Helland (2003, s. 34) brukt brevduer for å formidle hva som skjedde i kampene. Da massemediene vokste fram tok de over denne «direkterapporteringen», og brevduer ble i en periode også brukt av pressen, fram til telegrafene så sitt lys. Telegrafene gjorde nemlig sitt til at resultater kunne rapporteres raskere. Dermed satset flere aviser på ekstraintgaver i forbindelse med kampene. Et eksempel på dette er ifølge Helland (2003, s. 34) ekstraintgaven til Liverpool Echo som har kommet ut hver lørdag i fotballsesongen siden 1889 bortsett fra i krigstid. Det å levere stoff til publikum så effektivt og raskt som mulig fra fotballarrangement var dermed like viktig på slutten av 1800-tallet, som det er i 2017. Årsaken til at folk mot slutten av 1800-tallet ønsket å få med seg kampreferater, analyser og resultat var også på grunn av en voksende veddemålsindustri. I tillegg til dette, var både pressen og den moderne fotballen avhengig av den kommunikasjonsmessige infrastrukturen som ble skapt av den industrielle revolusjon Helland (2003, s. 35). Telegrafene var viktig for at både fotballklubbene og avisene kunne organisere og spre sitt budskap, mens transportbransjen sørget for å bringe fotballag, supportere og journalister rundt på kampene.

2.2 Den norske sportsjournalistikken

Så til den norske sportsjournalistikkhistorien. Norske aviser skrev ifølge Von der Lippe (2013, 30-31) lite om sport før slutten av 1800-tallet, men det finnes eksempler med enkeltreportasjer allerede fra 1863. Likevel ga stor publikumsoppslutning rundt blant annet skøyteløp og skirennene i Holmenkollen ifølge Helland (2003, s. 40) grunnlag for pressedekning. På samme måte kan man sammenligne dette med dagens lokalaviser, der arrangement og hendelser med stort publikumsoppmøte ofte blir prioritert som mer nyhetsverdig enn de arrangementene med mindre publikum. Norske arbeidstakere hadde likevel ikke den samme friheten som engelske til å bedrive fritidsaktiviteter rundt

århundreskiftet. Som en konsekvens fikk man ikke den virkelige ekspansjonen av norsk sportspresse før fra 1913.

Da fikk man nemlig den første «lille» revolusjonen for norsk sportsjournalistikk, gjennom etableringen av ulike sportsmagasin. Ifølge Von der Lippe (2013, s. 31) var magasinet *SportsManden* det mest sentrale magasinet med sin første utgave i 1913. Dette magasinet holdt stand helt til 1965. Von der Lippe (2013, s. 33) nevner at sportsjournalistikkens utfordring var at den lenge ikke ble ansett som like verdig som den politiske, økonomiske eller høykulturelle journalistikken. Siden idretten ikke fikk sitt oppsving før 1920-tallet, hadde denne typen journalistikk ifølge Von der Lippe (2013, s. 36) fortsatt lav status. Det at det var kroppens bevegelser, og ikke hjernes tankesett, som var i fokus ble av mange fortsatt sett på som lavkultur. Von der Lippe (2013) kobler dette til René Descartes' deling av mennesket der det er en høyverdig sjel og fornuft, men en laverestående, dødelig kropp.

2.2.1 Parallell utvikling av presse og idrett

Den samme utviklingen som skjedde med fotballen og massemediene i Storbritannia skjedde ikke i Norge. Fotballspillet i Norge ble ifølge Helland (2003, s. 39) ikke tatt inn i skolesystemet, og markedsgrunnlaget og spredningen av fotball i Norge var for dårlig til at den tok av som underholdningsindustri som man så i England. Likevel skriver Helland (2003, s. 42) at den parallelle utviklingen av fotball og pressen var til stede også i Norge. Christiania Fotboldclub ble stiftet i 1885 som den første norske fotballklubben, og ett år senere ble rotasjonspressen tatt i bruk hos Aftenposten. Samme år ble fotballspillet presentert i en artikkel i Norsk Idrætsblad av Laurentius Urdal.

Etter hvert som avisene begynte å skrive mer om sport på begynnelsen av 1900-tallet var det ikke rene sportsjournalister som fikk dekke idretten. Til de olympiske sommerleker i 1912 ble det ifølge Helland (2003, s. 45) eksempelvis stort sett sendt sosietets- og nyhetsjournalister med høy anseelse. Likevel ble dette startskuddet for idrett i norsk presse, og Helland (2003, s. 45) henviser til fotballhistoriker Petter Larsen som skriver at «*redaktørene hadde innsett – om enn noe langsomt – at idretten kunne være godt stoff det også*»

I 1913 oppsto det et grunnlag for å skrive om fotball utover kampene, og å se fotballen i en større sammenheng, da det ble etablert et ligaspill. Denne sportifiseringen av fotballen la ifølge Helland (2003, s. 45) grunnlaget for den moderne norske pressedeckningen av fotball. Lokalpressen startet også med forhåndsomtaler og omtaler etter kampene, og bidro på den måten ifølge Helland (2003, s. 46) til spillets utbredelse. Frandsen (1996, s. 63) skriver i sin

phd-avhandling at sportsjournalistikken i denne perioden bar preg av å være styrt av en felles interesse for å spre sporten og skape et positivt bilde av den. Videre sier Frandsen at sportsjournalistikken etter hvert ble mer opptatt av å bygge bro til leserne. Likevel var det fortsatt slik at sportsjournalistikken var tett integrert i idrettene. Helland (2003, s. 48) skriver at de fleste journalistene var enten aktive utøvere eller tillitsmenn i idretten.

Et meget godt eksempel på slike dobbeltroller innenfor datidens sportsjournalistikk var Per Christian Andersen. Etter at han imponerte i bladet *Sport*, ble han etter hvert plukket opp av *Social-Demokraten* som sportsjournalist. Fra 1919 ble han sportsjournalist i Aftenposten og fra 1925 ble han landets første redaksjonssekretær for sport (Helland 2003, s. 58-59). Samtidig var han i 1912 med på å stifte Ski- og fotballklubben Njord, og han dømte NM-finalene i fotball i 1915, 1916 og 1919. Ved sistnevnte finale skrev han også referatet i Aftenposten, i tillegg til å være generalsekretær i Norges Fotballforbund (Helland 2003, s. 60-62).

2.2.2 Radioens sentrale stilling

Helland (2003, s. 64) omtaler Andersen som «fødselshjelperen» til både idrettsbevegelsen og sportspressen i avis og radio, siden han hadde en ideologisk forankring begge steder.

Andersen fikk rollen som formidler av store idrettsbegivenheter da radioen kom til Norge i 1925. Da kunne store idrettsøyeblikk formidles direkte til folk flest og radioen ble meget populær. Den første landskampen ble overført på radio i 1926. Ifølge Helland (2003, s. 50-51) oppsto det en ny utfordring rundt rettigheter til å formidle kamper. Norges Fotballforbund forsto at radioen var viktig for å spre interessen om fotball, men fryktet å miste publikum på stadion som følge av at folk ble hjemme. Løsningen på rettighetsproblematikken ble noe fotballen og annen idrett har beholdt til dags dato. På samme måte som medieaktører i dag kjøper rettigheter til sport (TV2.no, 2016), betalte NRK Fotballforbundet den gang en sum for rettighetene til å sende kamper på radio. NRK fikk senere en sentral rolle i sportsformidlingen av store nasjonale begivenheter. Deres funksjon med radio fra London under krigen bidro til denne populariteten (Helland 2003, s 52-54).

Et annet sentralt poeng som pekes på er den økte fokuseringen på hver enkelt sportsutøver etter krigen. Sportsjournalistikken i Norge mot slutten av 50-tallet ønsket å formidle det saklige og opplevelsesmessige sidene av idretten, og den ideologiske opprinnelse med idretten som en nyttig samfunnsmessig aktivitet forsvant gradvis. Ifølge Helland (2003, s. 57) var det her «*et innforstått opplevelsesfellesskap mellom sportsutøvere, journalister og publikum*» som ble gjort krav på av sportsjournalistikken. Ifølge Slaatta (2002, s. 25-54) ble det først fra

1970-tallet mer vanlig med en personfokusering også i annen journalistikk. Denne tabloidiserte formen for journalistikk blir av Von der Lippe (2013, s. 82) koblet til begrepet om autentisitet, eller noe som er ekte. I denne sammenhengen knytter Von der Lippe autentisitet opp mot situasjoner der leserne kan identifisere seg med eller føle sterk sympati for en person i media.

Det ble likevel ikke slutt på rolleblandinger innenfor norsk sportsjournalistikk.

Fotballspilleren Ragnar Larsen ble landslagstrener i Norges Fotballforbund da han vendte hjem fra spill i Italia i 1962. Den stillingen hadde han til 1967 samtidig som han var sportsjournalist i Aftenposten (Helland 2003, s. 92). Norske sportsjournalister fikk dermed ikke den samme debatten knyttet til journalistiske idealer og etikk som foregikk i resten av den norske pressen fra 1970 og fram til 90-tallet. Denne debatten gikk ut på at store deler av norsk presse ønsket å distansere seg fra den økende andelen informasjonsarbeidere, og få dem ut av Norsk Journalistlag. I tillegg ble pressens særfordeler, som for eksempel halv pris på førsteklasse på NSB, fjernet (Raaum 1999, s. 32-40). Sportsjournalistene beholdt likevel fordelene med å slippe gratis inn på sportsarrangement, og Helland (2003, s. 94-95 og 90-91) skriver at det var stort sett de samme journalistene som reiste sammen og bodde sammen med landslaget langt ut på 80-tallet. Journalist Davy Wathne i TV2 forklarer at på 1970-tallet i Bergens Tidende var det å dra på turer noe som den «eldre garde» gjorde. Han sier:

Da jeg reiste første gang, da var jo det å reise med landslaget en slags belønning, så var de fleste journalisten påseilet, for å ikke å si drita fulle, fra avreise til hjemkomst. Nå er det mye mer velutdannede mennesker, selvfølgelig, med mye mer sammensatt bakgrunn enn det var den gangen. Så journalistene er jo totalforandret(..) Ikke for å slenge dritt, eller sjikanere gamle kolleger, men jeg oppfatter dagens journalister som langt, langt mer seriøse og ærgjerrige på avisenes vegne(..). (Helland 2003, s. 90-91).

2.2.3 Store endringer

Fra 1990-tallet ble relasjonen mellom sportsjournalistene og landslagsspillerne i fotball profesjonalisert med introduksjonen av pressekonferanser og stengte garderobes (Helland 2003, s. 95). Det endelige vendepunktet kom ifølge Helland (2003, s. 96-98) da de norske landslagsspillerne Henning Berg og Erik Mykland var ute til langt på natt på en nattklubb under VM i Frankrike i 1998. Flere norske journalister fra ulike redaksjoner var sammen med Mykland og Berg, men ingen rapporterte det de så selv om de visste at spillerne skulle være inne på hotellrommet før 00.30 og ikke drikke alkohol. Saken kom først ut i offentligheten da Dagbladets Morten Pedersen hadde fått tips om hendelsen fra en hotellansatt. Daværende

Bergens Tidende-journalist og nå sportsredaktør i TV2, Vegard Jansen Hagen, kom med denne uttalelsen til Dagens Næringsliv;

Det er vanskelig å si hva Myggen og Berg drakk, og hva klokken var, vi hadde mer enn nok med å holde styr på oss selv. (Helland 2003, s. 96).

Det spesielle med hele hendelsen var at ingen av journalistene som var på nattklubben ønsket å bekrefte eller avkrefte om Mykland og Berg hadde drukket alkohol. Helland (2003, s. 97) påpeker videre at mange av sportsjournalistene som fulgte landslaget på den tiden hadde venner blant spillerne. Det er journalistenes jobb å opprettholde de gode kilderelasjonene slik at de kan få stoff som selger. Dermed kan journalistene ha fryktet for sin relasjon til spillerne hvis de skrev om episoden. Episoden med Mykland og Berg var likevel et bevis på at media ikke lenger unnlot å skrive om denne typen hendelser. På en annen side var det ifølge Helland (2003, s. 98) ingen av journalistene som hadde vært på nattklubben som ønsket å si noe som kunne skade spillernes sak. Helland (2003, s. 102-103) tar også opp utfordringen med at tidligere landslagspillere er eksperter eller kommentatorer og viser til journalist Per Jon Odéen sin kommentar i Bergens Tidende der Odéen skriver at ekspertene er «*Mer opptatt av å synse og trøste og ha sin sympati med gamle lagkamerater enn de er av å forklare og sette sammen et forståelig bilde(..)*» Selve bruken av tidligere fotballspillere og trenere som eksperter, uavhengig om de er for kritiske eller for «snille», er fortsatt del av sportsjournalistikken i 2017. Den tidligere norske landslagsspilleren og klubbtreneren Kjetil Rekdal ble før sesongen 2017 ansatt som ekspertkommentator på TV (Berg Ould-Saada, 2017). Dermed er det fremdeles en klar binding mellom sportsjournalistene på den ene siden, og kildene deres på den andre.

3. Teori – innledning

I denne oppgaven skal jeg å se på *kilderelasjonen mellom lokale og regionale sportsjournalister og spillere eller trenere i eliteserien i fotball*. Jeg vil derfor presentere de teoriene jeg ønsker å benytte meg av. Først vil jeg presentere Erwin Goffmans rolleteori og hvordan alle mennesker på en eller annen måte spiller en rolle på en scene i forhold til den situasjonen de befinner seg i og de man snakker med. Deretter vil jeg presentere samfunnsrollen lokalavisene spiller knyttet opp mot det å være en kritisk journalist kontra det å være en lokalpatriotisk journalist. Når dette er gjort vil jeg se på det å være et hederlig menneske i forhold til å være en god journalist, og under dette tema kommer jeg til å trekke frem etikken som regulerer journalistikken, samt den tilliten journalistene er avhengige av å

ha for å ha troverdighet hos leserne. Det neste jeg vil presentere er teori rundt makt. Før jeg avslutter med å gjøre rede for hva det i hovedtrekk finnes av forskning på sportsjournalistikk, presenterer jeg også litt om den nye teknologiske hverdagen journalistene stadig må ta en del av, og som kan by på utfordringer i relasjonen mellom en journalist og kilden.

3.1 Erwin Goffmans rolleteori

Det vil ifølge Goffman (1992) alltid være normer og regler som bestemmer hvordan mennesker skal opptre, enten når de møtes som enkeltpersoner eller når de møtes som to ulike lag. Et «lag» på en restaurant kan eksempelvis bestå av kelnerne, mens et annet kan bestå av gjester. Når to personer møtes vil de begge forsøke å få informasjon om den andre personen eller den rollen den andre personen har eller utgir seg for å ha. Mathisen (2010, s. 66) samler oppfatningen man selv har til sin egen rolle i begrepet *rolleoppfatning*, og hun beskriver oppfatningen andre mennesker har til en person som *rolleforventninger*. Denne typen informasjon fører til at personene som møtes får et bilde av hvem man står ovenfor og hva man kan vente seg av situasjonen. Hvis personene ikke kjenner hverandre fra tidligere lener man seg ofte på en forutinntatthet (Goffman 1992, s. 11). Goffman forklare denne forutinntattheten med;

Samfunnet er bygget opp på det prinsipp at en person som har visse sosiale kjennetegn har en moralsk rett til å vente seg at andre skal verdsette og behandle ham på tilsvarende måte. (Goffman 1992, s. 20).

Det vil dermed si at når en person spiller en rolle, som eksempelvis kelner eller gjest, og viser kjennetegnene på denne rollen, kan gjesten eller kelneren forvente at personen man fører samtalen med forstår at man spiller denne rollen. Med dette som bakteppe skal jeg nå forklare hvordan Goffman (1992, s. 92-93) mener at man spiller en rolle på en «scene» eller «bak kulissene».

3.1.1 «Framsiden» og «baksiden»

Som mennesker vil vi alltid spille roller, uansett hvilken scene vi er på. En scene kan være et område hvor som helst, og det er kun menneskers egen oppfatning av dette som setter grenser. «Spillet» mellom to personer i hver sin rolle foregår ifølge Goffman (1992, s. 92-93) på et slikt område, og han skiller dette i et «framside-område» («scene») og et «bakside-område» («bak kulissene»). «Framsiden» kan i eksempelet med kelneren og gjesten være ute i restauranten. Kjøkkenet eller pauserommet for kelnerne kan være på «baksiden». Det finnes ulike typer normer man følger på «framsiden» og «baksiden» ut fra virksomheten personene

driver med. Den ene typen norm er hvordan personen behandler den man holder en samtale med når man snakker med dem, og den andre typen norm handler om hvordan personen opptrer når personen kun kan sees eller høres av dem personen tidligere snakket med (Goffman 1992, s. 93). En kokk kan eksempelvis si til en kunde at restauranten er svært hygieniske, men det hjelper ikke kundens inntrykk av kokken hvis kunden på et senere tidspunkt ser at kokken piller seg i nesen. Inntrykkene man prøver å opprettholde vil fremkomme på «fremside»-området, mens de inntrykkene man ønsker å holde skjult vil komme fram på et «bakside»-område.

I et «bakside»-område trenger man ikke lenger å opprettholde disse inntrykkene. En politikers kontor kan for eksempel være et slikt område, der han sammen med sine rådgivere går gjennom hva han kan si og hva han ikke kan si fra talerstolen. I dette området får medlemmene anledning til å gi slipp på den personen man vil være i møte med publikum (Goffman 1992, s. 96-97). Sagt på en annen måte; Her er det en større mulighet for å «være seg selv» enn det «selvet» man spiller i møte med andre personer. Et poeng med et «bakside»-område er at det kan befinne seg bak en fysisk hindring som er skjult fra resten av verden. Her kan man være trygge på at ingen «utenforstående» personer kommer inn eller får adgang (Goffman 1992, s. 98). Likevel kan det oppstå en situasjon der en person tror at ingen kan se hva han eller hun gjør. Selv om personen kan møte forståelse for oppførselen fra enkelte, er det ikke sikkert oppførselen oppfattes på samme måte av andre personer (Goffman 1992, s. 102). For eksempel ved at en politiker kommer med usaklig kritikk av en politisk motstander når han eller hun ikke vet at samtalen blir tatt opp på bånd.

3.1.2 Opptredener som individ

Mennesker spiller en rolle i enhver sammenheng. Her kan man tenke seg at en person spiller en rolle på jobb, en rolle blant venner, en rolle til konen og en rolle blant barna. Goffman (1992, s. 66) trekker fram metaforen om at man konstant spiller et skuespill, det kommer bare an på hvilket skuespill man spiller i hvilken sammenheng. På samme måte som man kan spille et skuespill i ulike sosiale sammenhenger spiller også kelneren et skuespill i forhold til gjestene. Personer har ikke en konstant rolle og bytter roller ut fra hvilken sammenheng de befinner seg i. Dette skyldes at man på forhånd vet hva «rutinen» går ut på, fordi man har «øvd» på denne rutinen.

Det finnes to modeller for hvordan personer opptrer. Den ene opptredenen er å være sitt ekte selv der man på ingen måter prøver å skjule noe ved sin egen personlighet. Den andre opptreden er den personen man spiller når man kommer i kontakt med fremmede mennesker.

Spontane reaksjoner og ukontrollert oppførsel kan vise personers «sanne jeg», mens en rolle en person spiller kan være ulike biter av hva man selv ønsker å sette sammen i en gitt situasjon (Goffman 1992, s. 64). Poenget i denne sammenheng er at personen man har en relasjon til må tro på denne opptreden for at den skal være vellykket. Likevel er det her viktig å påpeke at hvis man setter sammen for mange biter til en opptreden som ikke samsvarer med den virkeligheten man selv tror på for egen del, vil hele «skuespillet» trues og kan falle sammen (Goffman 1992, s. 65). Man kan dermed hevde at personer som har mye erfaring i det yrket de bedriver, også har bedre forutsetninger til å spille den rollen som er forventet i dette yrke. Likevel er det ikke slik at man må lære hvert eneste aspekt ved en rolle, og man kan som regel improvisere de ulike rollene uten å tenke i detalj på hvordan man skal spille rollen. Ifølge Goffman (1992, s. 67) spiller vi alle egentlig et bedre skuespill enn det vi egentlig kan.

3.1.3 Opptredener som lag

Hva skjer når man er avhengig av å opptre som lag, og når oppførselen til hvert enkelt medlem av laget har innvirkning for hvordan laget gjør det i relasjon med andre? Ser jeg på samarbeidet innad i ulike organisasjoner blir det klart for meg at det er uttrykk som ikke kan behandles som den enkeltes oppførsel. Dermed oppstår det et laguttrykk som kan sees på som et eget forhold (Goffman 1992, s. 72). Hvis enkeltmedlemmer av laget ikke oppfører seg etter normen kan det i ytterste konsekvens ødelegge den relasjonen og skuespillet man har til det andre laget. Dette «båndet» binder de enkelte på laget sammen til en enhet og gjør at de får et felles uttrykk ut mot omverdenen. Lagets medlemmer er dermed avhengig av oppførselen til sine «lagkamerater» for at relasjonen skal foregå på en så god måte som mulig.

Det man også kan se her er at selv om lagets medlemmer er «rangert» ulikt så vil fellesskapet som lag sveise dem sammen igjen. Det er også sannsynlig at medlemmene av laget ikke klarer å fastholde inntrykket de prøver å skape når det kun er lagets medlemmer til stede. Da befinner lagets medlemmer seg på «baksiden» eller «bak kulissene». Her kan de falle ut av rollen, og kun personer som er på «innsiden» hos lagets medlemmer eller som er medlem på laget får tilgang på denne siden av medlemmene (Goffman 1992, s. 74). Dette kan eksempelvis være at kelnerer ved en restaurant gjør en opptreden i forhold til gjestene, men når han eller hun kommer på bakrommet sammen med sine kollegaer så har de en annen opptreden som ville vært skadelig for laginntrykket i det offentlige rom. Denne felles definisjonen av situasjonen blir likevel krevende når man snakker om et lag. Sannsynligheten er stor for at lagets medlemmer har normer og regler som skal følges, men det er ikke hver

gang disse normene og reglene passer like godt for samtlige medlemmer av laget. Likevel finnes det en lojalitet til disse normene og reglene hos medlemmene (Goffman 1992, s. 76). Kelnere har mange ulike måter å gjøre ting på og gjennomføre sin opptreden, men gjesten finner som regel en felles norm blant alle kelnerne. Der gjesten opplever at disse normene brytes vil det også gå utover forventningene gjestene har til kelnerne.

Et annet sentralt punkt er at offentlig kritikk som går på tvers av den oppførselen laget har valgt å legge seg på skader også den oppfatningen laget forsøker å skape. Lagets medlemmer kan føle at de må følge denne oppførselen. Hvis et eller flere av lagets medlemmer går mot lagets beslutninger skaper laget det Goffman (1992, s. 76-77) kaller en «falsk tone» eller åpen uenighet. Skal man opprettholde lagets definisjon av situasjonen er dette noe man bør unngå. Når det er sagt er det ikke nødvendigvis slik at lagets medlemmer ikke kritiserer hverandre eller at ledelsen på et lag ikke kritiserer sine medlemmer. Som regel er det slik at medlemmene som har gjort noe kritikkverdig får kritikk, men da ikke foran publikum eller andre som ikke er medlem av laget. For eksempel skal det mye til for at en bedriftsleder går offentlig ut og kritiserer en av sine ansatte, men hvis kritikken mot den ansatte er berettiget så vil trolig lederen kritisere den ansatte i mer lukkede fora (Goffman 1992, s. 79-80). Her er illustrerer stedet der den «offentlige kritikken» blir framsatt som «framsiden» eller scenen, men hvis lederen velger å kritisere sin ansatt på et bakrom eller under fire øyne er dette «baksiden» eller «bak kulissene».

3.1.4 Ulike typer hemmeligheter

Det finnes ulike typer hemmeligheter innad i et lag, og to av disse er det Goffman (1992, s. 119-120) kaller for «dunkle hemmeligheter» og «interne hemmeligheter». «Dunkle hemmeligheter» er hemmeligheter ett av lagene forsøker å skjule, fordi hvis man avslører disse forholdene vil det være ødeleggende for det inntrykket eller inntrykkene man ønsker å ha hos publikum. Et eksempel er om et medlem av ett av lagene i det ene øyeblikket fremstår som en god rollemodell for barn og unge, mens i det andre øyeblikket gjør medlemmet noe som skader dette inntrykket. Da mister medlemmet «autorisasjonen» for å være en «god rollemodell for barn og unge» hos både medlemmer av andre lag og ut mot publikum (Goffman 1992, s. 55-56). Dette kan også bidra til at andre lag eller publikum får et mer negativt bilde av den opptreden det opprinnelige laget forsøker å presentere.

«Interne hemmeligheter» er ifølge Goffman (1992, s. 120) hemmeligheter som kun de medlemmene som er med på et lag kjenner til. De trenger ikke nødvendigvis være skadelige for inntrykket av en opptreden hvis de avsløres, og hovedpoenget er at medlemmer av andre

lag og publikum ikke kjenner til disse hemmelighetene. Dette kan for eksempel være et regjeringsnotat som har kommet pressen for øret som i utgangspunktet ikke skulle ut i offentligheten.

3.1.5 Selvmotsigende roller

Det som definerer en selvmotsigende rolle er når en person i en sosial sammenheng ifører seg falsk forkledning (Goffman 1992, s. 123). Én av disse selvmotsigende rollene er rollen som «ikke-person» eller en «tjener» (Goffman 1992, s. 128-129). Dette er en person som i utgangspunktet ofte er en del av det ene laget uten å gi seg til kjenne. Denne personen er del av kulissene, men trenger ikke tenke på å gå aktivt inn i den ene eller den andre rollen. Ofte henvender en person fra det motsatte laget seg til «tjeneren» når denne personen trenger noe, men denne «tjeneren» kan også brukes som et forsvar. For eksempel hvis medlemmene av «tjenerens» lag faller ut av rollen og «tjeneren» hjelper han eller hun. «Tjeneren» er også en portvokter av «bakside-området», men tar ikke del i interaksjonen mellom de to lags medlemmer.

3.2 Lokalpatriotisme og lokalisme i lokaljournalistikk

Det andre teoretiske perspektivet som er aktuelt for min oppgave er knyttet til pressens samfunnsoppdrag. Det journalistiske ideal i moderne tid går ut på at pressen skal være kritisk og uavhengig, og den skal granske makthaverne som den «fjerde statsmakt» (Allern 1997, s. 7). Vær Varsom-plakaten står her frem som et viktig fundament der den sier at det er et viktig ideal for journalistikken belyse kritikkverdige forhold, og beskytte enkeltmenneske mot overgrep. Fokuset rettes mot urettferdigheten i samfunnet (Presse.no, 2017). Utfordringen er at denne typen journalistikk koster tid, og tid er penger. Dermed prioriteres det å få *nok* ord inn i avisa framfor *hvilke* ord som står der (Mathisen 2010, s. 98 og 104). I en undersøkelse gjennomført av Mathisen (2007) kommer det blant annet fram at nyheten i de lokalavisene hun undersøkte stort sett var positive, og det var lite stoff som var preget av konflikt (Mathisen 2010, s. 102). Ser man til studier av sportsjournalistikken viser en lignende undersøkelse fra 2002 at det var svært lite stoff om idrettspolitikk eller økonomi i skandinaviske medier. Kun åtte prosent av 3196 artikler inneholdt dette (Von der Lippe 2013, s. 66). I de aller fleste sakene i avisjournalistikken var det nasjonale stjerner som ble dyrket.

3.2.1 Å skape et fellesskap

Lokalavisas hovedoppgave er å skape en arena der folk kan få informasjon om det som skjer i lokalsamfunnet, og legge til rette for debatt. I tillegg er det viktig å ha et kritisk blikk på de lokale makthavernes avgjørelser. Det handler også om å skape et fellesskap mellom dem som

bor der. Dette kan bidra til at folk blir engasjert i lokaldemokratiet. På mange måter sikrer det å ha mange lokalaviser også lokaldemokratiet fordi det er her folk har muligheten til å delta i den offentlige samtalen (Mathisen 2010, s. 29).

Identitetsskaping handler ifølge sosiologen Willy Martinussen om å etablere en følelsesmessig tilknytning til et sosialt system (Martinussen 1984, s. 144). Her følger den norske presse- og mediepolitikken opp med å slå fast at et mål er å styrke det norske språk og kulturelle identitet (Mathisen 2010, s. 31). Dermed får lokalmedia en viktig oppgave med å ivareta den lokale kulturen og identiteten. På en annen side settes profesjonaliteten på prøve i lokale medier. Den lokale journalisten jobber i tette miljøer, graver og avslører, dekker ulykker og kriminalitet, blir følelsesmessig berørt og kan møte en manglende respekt for yrke i sin hverdag (Lamark og Morlandstø: 2002, s. 28-29). Et eksempel på denne vanskelige balansegangen nevnes av Lamark og Morlandstø (2002, s. 30-31). De skriver om en journalist som forfulgte en konkurs i en lokal bedrift og fant ut at eieren hadde løyet om både tall og økonomi. Siden avisa ønsket å mette informasjonsbehovet til lokalsamfunnet satt de saken på trykk. Samtidig ble en negativ omtale av en av bygdas «egne» ikke sett positivt på.

3.2.2 Lokaljournalistikkens «lim og lupe»

På den ene siden skal lokalavisa ha en «lupe» og være en kritisk overvåker av lokalsamfunnet. På den andre siden skal lokalavisa være «limet» som binder lokalsamfunnet sammen.

Lokalavisa skal lime folk sammen, samtidig som den skal se på lokalsamfunnet gjennom en kritisk lupe (Mathisen 2010, s. 36-37). «Limet» blir ofte forbundet med at lokalavisene hegner om det lokale eller dytter frem lokale idretts- eller kulturstjerner. «Lupen» handler om at lokalavisa har det kritiske blikket på de samme stjernene eller til maktpersoner for øvrig. «Lupe»-funksjonen kan bli vanskelig når lokalavisa på den ene siden er medarrangør og sponsor av lokale arrangement, men på den andre siden skal de skrive om både sportsstoff og kulturstoff i avisa. Mathisen (2010, s. 59-60) viser til forlagsdirektør Harald Grieg som brukte begrepet «børs og katedral» om forholdet mellom ideelle og økonomiske sider ved forlagsbransjen. Mathisen hevder at den samme metaforen kan brukes om mediebransjen. Journalistikken har ett ideal å leve opp til samtidig som avisene må tjene penger og er en markedsaktør. «Børs og katedral» er også et av lokalavisenes dilemma, selv om det ikke er sentralt i denne oppgaven.

Lokalpatriotismen finner man også igjen i selve stoffet. Dette er «limet». De norske mediene var lenge knyttet opp mot politiske parti, men etter at den tiden var forbi trengte mediene et nytt ideologisk grunnlag. Hvem skulle man skrive for når presset fra partiapparatet var borte?

Et sentralt begrep her er *lokalisme*. Mathisen (2014, s. 72) henter dette begrepet fra samfunnsvitenskapen og Sagar og Croxall (2012, s. 485) hvor lokalisme-begrepet brukes «for å beskrive en prosess der beslutningsprosesser desentraliseres fra det sentrale til det lokale». Mathisen henviser også til O’Riordan (2001, s. 3) som i sin beskrivelse av lokalisme beskriver en «sentring om stedet, og hvordan byer promoterer seg selv overfor investorer og turistnæringa». I mediesammenheng henviser Mathisen til en dansk undersøkelse fra 2007 som knytter lokalisme til «hjemlighet, identitet og meningsfylte rom». I denne oppgaven definerer jeg lokalisme på samme måte som Mathisen (2014, s. 72). Nemlig som en lokalpatriotisme der forsvaret av det lokale står sterkt, men også det å styrke lokalsamfunnet, samt bidra til en positiv utvikling i lokalsamfunnet. Denne lokalismen mener Mathisen (2010, s. 53) har tatt over som ideologi etter partipressens fall, siden lokalpressen trengte et ideologisk grunnlag da partiene trakk seg ut. Også andre medieforskere støtter en lignende tankegang. Sigurd Høst (2009, s. 46) mener at det er dekningsområdet og utgiverstedet som bestemmer hvilken profil de minste avisene får. Mathisen (2010, s. 54) viser også til den svenske medieforskeren Gunnar Nygren som hevder at lokalavisene er et organ for bygdene.

3.2.3 Det «delte» og det «andre» samfunnsoppdraget

Dette bringer meg videre inn på to begrep som er meget nyttige å bruke til å omtale lokalavisenes rolle som «lim og lupe». Man kan kalle det «det delte samfunnsoppdraget» og «det andre samfunnsoppdraget». Jeg velger å bruke Engans definisjon på hva det journalistiske samfunnsoppdraget er;

Det journalistiske samfunnsoppdraget er et profesjonsideologisk begrep som kan forstås som pressens sjølpålagte krav om å ha en sosial nyttefunksjon, og der dette skjer i et samspill med andre sosiale institusjoner. (2016, s. 6)

Engan (2016, s. 7-8) presenterer det lokale samfunnsoppdraget som «det andre samfunnsoppdraget» der det å fremme lokal patriotisme går foran det å være kritisk og undersøkende. Det blir en funksjon som retter seg mer mot det å være «limet» fremfor det å være «lupen» i lokalsamfunnet. Ved å være patriotisk motivert kan lokalavisene ifølge Engan skape;

(..)en identitet og en tilhørighet i et lokalsamfunn og dermed skape noe så grunnleggende viktig som sosial integrasjon, forutsigbarhet og stabilitet» (2016, s. 8).

Engan tenker her på at lokalmedia har en annen funksjon, som skiller seg fra eksempelvis nasjonale medier. Mathisens (2013, s. 97) «delte samfunnsoppdraget» handler på sin side om

at journalistene er kritiske på den ene side, men de skal samtidig heie frem de det går godt for på den andre siden. Dette viser hun i en modell som oppsummeres med at *uavhengighet* står mot *felleskap og identitet*. Mathisen understøtter dette ved å påpeke at flere forskere har presentert lokalmedienes samfunnsoppdrag som «delt». Likevel mener hun at disse rollene synes å være vanskelige og motsetningsfylte å forene. Hvis lokalmedia makter å sette et kritisk søkelys på lokale samfunnsforhold kan det bidra til at de lokale innbyggerne får det bedre. Ifølge Mathisen (2010, s.151) handler lokalpatriotismen ikke bare om å heie fram sine egne, men også utfordre personer med makt og avdekke kritikkverdige forhold slik at lokalsamfunnet som helhet tjener positivt på dette. Som Mathisen selv skriver;

Lokalpatriotismen kan slik sett ligge til grunn for den kritiske journalistikken. Det er også grunn til å nyansere patriotismebegrepet, og skille mellom patriotisme og sjåvinisme. Patriotisme kan handle om å mobilisere for fellesskapet, mens sjåvinisme gjerne kan handle om å framheve seg selv ved å rakke ned på andre. (2013:99).

Mathisen viser her at det nødvendigvis ikke er noe galt i å være patriotisk, men samtidig er det viktig å tenke på hvordan folk oppfatter journalisten som journalist. Dette ønsker jeg nå å se nærmere på.

3.2.4 Oppfatninger, forventninger og atferd

Hvilke rolleoppfatninger, atferd eller forventninger er det de lokale journalistene står ovenfor når de er på jobb? En rolle blir betegnet som de forventningene som er knyttet til en oppgave eller en stilling (Mathisen 2010, s. 66). Oppfatningen yrkesutøveren selv har til en rolle er det man kaller en *rolleoppfatning*. Et eksempel på dette er hva journalister mener skal til for å kalle seg en god journalist. Når det kommer til *rolleforventningene* handler det om forventningene verden rundt har til journalisten. Hvilke forventninger har for eksempel kildene til sine lokaljournalister? Noen av disse forventningene kan være bundet opp av etiske regler, men de kan også være bundet opp av mer uformelle forventninger (Mathisen 2010, s. 66-67). Journalisten har både forventninger fra redaktøren om hvilke saker han eller hun skal levere, men jeg vil også si at journalisten har forventninger fra både publikum og kilder over antallet saker som skal skrives og hvordan disse sakene vinkles. Et vesentlig poeng her er hvordan journalisten spiller rollen sin i praksis, altså *rolleatferden*. Spesielt som lokaljournalist kan det oppstå en rekke *rollekonflikter* som gjør det vanskelig i den ene eller den andre situasjonen. Er man for eksempel politisk aktiv i et parti vil det være i strid med rollen som uavhengig og kritisk journalist å skrive om lokalpolitikken.

I diskusjonen rundt uavhengighet er det to begrep som er viktige å plassere. Det er begrepene *habilitet* og *integritet*. Kravet om integritet handler om at man skal være fri og uavhengig og ikke ta på seg verv eller ha bindinger som kan gjøre at publikum kan sette spørsmålstegn ved dette. For lokaljournalisten vil det by på utfordringer å være engasjert i et lokalt teater samtidig som man er kulturjournalist. Mathisen (2010, s. 88-89) definerer habilitet som det å være kvalifisert, verdig, dugelig eller skikket. Integritet handler på sin side om de mer personlige og karaktermessige sidene av det å være journalist. Lokaljournalisten som drev med teater er inhabil i saker om teateret, men har fortsatt integritet til å skrive om andre stoffområder. Det forutsatt at man ikke aktivt prøver å skjule den typen bindinger. Mathisen (2010, s. 67-68) henviser til journalistprofessor Rune Ottosen (2004) når det kommer til definisjonen av yrkesrollen. Han definerer en yrkesrolle som faglige standarder, etiske normer og sosiale atferdsmønstre som over tid er identitetsskapende. Det er nettopp dette temaet jeg nå skal bevege meg inn i når jeg skal diskutere om man kan være et hederlig menneske og en god journalist samtidig.

3.3 Hederlighet og journalistikk

Kan man kombinere det å være et hederlig menneske med å være en god journalist? Dette spørsmålet stilles av Lamark og Morlandstø (2002) i en studie av journalistiske dilemmaer. I deres sammenheng omtaler de det å være hederlige mennesker som «*den vurderingen mennesker gjør av seg selv og sin egen anseelse*» (Lamark og Morlandstø 2002, s. 52). Når det kommer til å være en god journalist henviser Lamark og Morlandstø (2002, s. 53) til svenske medieforskere som skriver at det handler om å være en profesjonell yrkesutøver som gjør arbeidet på en måte som omgivelsene oppfatter som kompetent. På den ene siden skal man som journalist følge journalistikkens idealer, men også utføre arbeidet på en så etisk måte som mulig. I denne delen skal jeg presentere teori som tar for seg bakgrunnen for ulike etiske normene og reglene innenfor journalistikken.

3.3.1 Spenning eller utvikling?

Det finnes to ulike forklaringsmåter rundt det å være et hederlig menneske opp mot det å være en god journalist (Lamark og Morlandstø 2002, s. 54-55). Den første måten å beskrive det på handler om at det selvbilde man har som hederlig menneske ligger i et spenningsforhold med idealene på å være en god journalist. Denne forklaringsmåten kan tolkes slik at det alltid er motsetninger og spenninger mellom det å være en god journalist og et hederlig menneske. For journalisten kan man hevde at det her oppstår det Mathisen (2010, s. 67) beskriver som en *rollekonflikt* der han eller hun kan møte kryssende forventninger til rollene de har. Dette kan

også knyttet til Goffman (1992) som hevder at alle mennesker spiller en rolle i sine liv ut fra hvilken sammenheng man er i og hvilke personer man møter. Lamark og Morlandstø (2002, s. 55-56) andre forklaringsmåte går ut på at en person starter med standarder som tilsvarer et hederlig menneske. Her kan man se at forholdet mellom det å være et hederlig menneske og en god journalist utvikler seg over tid. Dette handler i stor grad om hvordan menneske tilpasser seg rollen som journalist. De personene som velger å gå den journalistiske veien utvikler og tilegner seg gradvis de profesjonskrav og idealer som gjelder for en god journalist. Vil man da forkaste det å være et hederlig menneske for å bli det mange mener er en «kynisk» journalist, eller er det slik at det ikke er mulig å bli en god journalist uten å være et hederlig menneske i bunn? Lamark og Morlandstø (2002, s. 56) mener at det sistnevnte er poenget med den siste forklaringsmåten. Det var også denne forklaringsmåten som var intensjonen bak deres prosjekt *hederlig menneske – god journalist*. Utfordringen med den profesjonelle journalistrollen er at den kan være krevende å håndtere i relasjon til kravene om å være hederlig. Dette kan føre til at journalisten tviler på sin rolle (Lamark og Morlandstø, s. 28).

3.3.2 Den «etiske rensingen»

Deler av det å være både et hederlig menneske kombinert med det å være en god journalist er knyttet opp mot etikken. Da pressen løsrev seg fra partiene fra begynnelsen av 1970-tallet var en av grunnene at man ville ha en større faglig autonomi. Journalistene påberopte seg et samfunnsoppdrag og ønsket å være uavhengige og frie fra partiene (Raaum 1999, s. 9). I tillegg ble det satt i gang en prosess der fordelene på pressekortet ble fjernet. Journalistene med pressekort hadde på den tiden en rekke særfordeler som halv pris på førsteklasse på NSB og rabatter på kino. På Norsk Journalistlags landsmøte i 1981 ble særfordelene fjernet (Raaum 1999, s.32). I tillegg diskuterte man også lenge hva man skulle gjøre med den økende andelen informasjonsmedarbeidere i Norsk Journalistlag. På starten av 1980-tallet så flere av de «ekte» journalistene som jobbet for en uavhengig og fri presse det som et problem at pressetalsmenn og lignende fikk innpass i journalistlaget. På 1990-tallet økte informasjonsbransjen i omfang og redaktører og journalister så dermed deres medlemskap i Norsk Journalistlag som en økende trussel for integriteten til journalistbransjen. Likevel ble ikke den endelige avgjørelse på dette tatt før 1997 da informatørene ikke lenger hadde adgang til medlemskap i Norsk Journalistlag (Raaum 1999, s. 33-34). Yrkesetikken ble fremover den sterkeste faktoren for å hevde journalistikken som en egen profesjon. Prosessen med å kaste ut informasjonsarbeiderne fra Norsk Journalistlag og det at man fjernet journalistenes særfordeler kaller Raaum (1999, s. 40) for *etisk rensing*. Raaum hevder at denne etiske

rensingen er den mest effektive profesjonaliseringsstrategien journalistene har gjort, og at journalistikken ble styrket i publikums øyne. Prosessen ble drevet fram av de journalistiske organisasjonene, og arbeidet dreide seg om å styrke *faget* journalistikk og sette uavhengighet på dagsorden. Det handlet i stor grad om at man skulle markere grensene for faget (Raaum 1999, s. 41-42).

I relasjonen mellom journalistene og kildene var det vanlig at både journalister og politikere frekventerte puben Tostrupkjelleren i Oslo til langt utpå 90-tallet. Raaum (1999, s. 45) henviser til tidligere sekretær i Pressens Faglige Utvalg Gunnar Bodahl-Johansen som i 1995 skrev en krass tekst i fagbladet *Journalisten* der han kritiserte pressen for å «surfe rundt i kjendiserier» og at man hadde etablert «et møtested med maktens mennesker bak lukkede dører»¹. Journalistene kvittet seg først med partitilhørigheten, så sine fordeler på pressekortet, og til slutt informatørene, men i visse miljøer hang den tette og nære relasjonen til kildene igjen. Et annet slikt miljø var sportsjournalistikken. Som jeg nevnte i innledningen til denne masteroppgaven var det gjennom store deler av 1900-tallet idrettspersonligheter som kombinerte rollen som sportsjournalist og utøver eller idrettsleder. Dette vil blitt sett på som en klar rollekonflikt i dag. For sportsjournalistikken kom skiftet først fra 1990 da Egil «Drillo» Olsen tok over som landslagssjef. Opplegget rundt landslaget i fotball ble mer profesjonalisert, og dermed satte det andre krav til journalistene.

Den «etiske rensingen» skjedde kanskje noe saktere blant sportsjournalistene enn blant andre journalister, men på en annen side skal man også huske på at Tostrupkjelleren var møtested for journalister og politikere til godt utpå 1990-tallet. Norsk fotball ble også profesjonalisert med innføringen av Tippeligaen fra starten av 1990-tallet, og det må også kunne sies å ha sørget for mer profesjonelle arbeidsforhold for landets sportsjournalister (Johansen, 1989). Selv om prosessen med å sette fokus på mer integritet og uavhengighet kanskje har tatt lenger tid, både for landets sportsjournalister og de lokale journalistene, så har også disse fått klarere grenseoppganger siden starten av 1990-tallet. Likevel er det ikke til å legge skjul på at både de lokale journalistene og de lokale sportsjournalistene fortsatt møter utfordringer i form av å passe på sin egen uavhengighet, integritet, habilitet og hederlighet.

3.3.3 Eksklusive avtaler mellom presse og kilde

I pressens etiske regelverk Vær Varsom-plakaten står det at avtaler om eksklusiv formidling av arrangementer skal ikke være til hinder for fri nyhetsformidling (Presse.no, 2017). I tillegg

¹ (*Journalisten*, 3.3.1995).

står det at man blant annet skal være spesielt aktsom i forhold til kilder som tilbyr eksklusivitet. I denne sammenheng er det spesielt viktig å tenke på hvordan journalistene skal behandle kilder som ikke ønsker å stå fram med navn. Anonyme kilder kan ifølge Mathisen (2010, s. 114-115) være nødvendig hvis man skal avsløre et graverende forhold og få tilgang til informasjon, men sakens troverdighet kan også bli truet hvis man har et stort bruk av anonyme kilder. Utfordringen blir da hvis anonyme kilder ikke brukes med forsiktighet. Leserne har ingen mulighet til å vurdere påstandene som kommer og en kilde som ikke ønsker å stå fram kan justere på sannheten slik at det passer hans eller hennes virkelighetsbilde eller for å gjøre historien mer sann uten konsekvenser. Saken står sterkest når kildene ønsker å stå åpent fram.

Dette kildekritiske arbeidet mener Nils Hanson (2009, s. 173-174) er viktig, og ikke minst mener han at det er viktig at journalistene har en sjekklister for kildens troverdighet. For det første skal man vurdere kildens posisjon og om kilden har en stilling som tilsier at kilden har tilgang på den aktuelle informasjonen. For det andre må man se over kildens bakgrunn og sjekke om kilden har noe å skjule, eller om kilden har vært ærlig tidligere. For det tredje må man sjekke om det kilden sier er noe kilden selv har opplevd eller om det er noe kilden har hørt fra andre. Det er også et viktig poeng at kilden kan dokumentere og bekrefte det han eller hun forteller. Sist, men ikke minst må man sjekke om kilden har uærlige baktanker. Det kan være at kilden ønsker å sverte en motstander eller oppnå fordeler selv. Hanson påpeker at det ikke er noe galt i at en kilde har et motiv, men at det er viktig for journalisten å vite om dette motivet. Likevel er det her viktig å påpeke at kildekritikk er en svært sentral del av journalistikken, uansett om kildene er åpne eller lukkede (Mathisen 2010, s. 115).

3.3.4 Journalister uten tillit

Tillit er viktig i journalistikken. Uten tillit er det vanskelig å bedrive journalistikk. Tillit er noe som blant annet skapes av om du er uavhengig, har integritet, habilitet og er hederlig. Tilliten til norske medier er under press, og de fleste av dem scorer vesentlig lavere på tillit enn store kommersielle aktører. Likevel scorer lokale journalister høyere på tillit enn journalister fra store norske medier. Dette viste Tillitsundersøkelsen 2016 (TNS Gallup, 2016). Grimen (2009, s. 76-78) skriver på sin side om hvilke mulige måter personer kan bygge tillit seg imellom. Den første fremgangsmåten beskriver han som *de små skritt metode*. Denne fremgangsmåten går ut på at den ene parten tar et lite skritt for å bryte en fastlåst tilstand, for så å ta ytterligere skritt hvis den andre parten reagerer positivt på dette. Hvis partene fortsetter å reagere positivt mot hverandre kan de til slutt samarbeide i større

skala. Grimen (2009, s. 77) presenterer videre *tit-for-tat*-metoden som handler om når den ene parten hjelper den andre først, før den andre parten hjelper den første tilbake. Til slutt hjelper den første parten den andre parten igjen. En tredje og fjerde fremgangsmåte går ut på å enten å ta en høy risiko gjennom det første skrittet for å etablere en tillit til en annen part, eller benytte seg av en *mellomperson* for å etablere tilliten. Denne mellompersonen kan for eksempel være en megler i et huskjøp- eller salg.

Lokaljournalister har lenge vært klar over at denne tilliten er noe de er avhengig av for å gjøre jobben sin. Dette ble påvist allerede på 1970-tallet av Halse (1975, s. 95). I Halses undersøkelse av norske distriktsjournalister svarte 79 prosent at det var «svært viktig» å bygge tillit hos kilden, mens 59 prosent svarte at det var svært viktig å pleie kontakten med kilden. Henholdsvis 16 og 32 prosent mente at det var «viktig» å bygge tillit og pleie kontakten med kilden. Dette kan ikke sies å være annet enn et klart flertall. En journalist som har opparbeidet seg mye tillit blant sine kilder, eller viser at han eller hun har mye kunnskap om et felt vil enklere få tak i den informasjonen han eller hun ønsker. Halses undersøkelse trekkes også fram flere ganger av Allern (1997, s. 10, 43, 48, 57, og 58). Lang erfaring gjør Ifølge Halse (1975, s. 110-111) også at journalistene vet hvilke normer som finnes i forhold til den enkelte kilde og vil enklere kunne sette seg inn i hvor grensene i «forhandlingen» med kilden går. Journalisten vil enklere se hvilke interesser kilden har i en sak. Dette siste er noe jeg skal presentere når jeg nå skal se på teori rundt maktkamp i relasjonen mellom en journalist og kilde.

3.4 Maktkamp i relasjonen

3.4.1 Den fysiske, sosiale og kulturelle arena

Både journalistene og kildene har makt de kan bruke i relasjonen mellom de to yrkesgruppene. Mathisen (2010, s. 78-79) skriver at i relasjonen mellom journalist og kilde finnes det en forhandling om kontroll. Mathisen peker på forskerne Ericsson, Baranek og Chan (1998) sine tre ulike arenaer for forhandling av kontroll. Den første arenaen er den fysiske. Forhandlingen om kontroll handler her om journalisten får tilgangen han ønsker til områder eller møter. Innenfor sportsjournalistikken har kildene hatt større kontroll fordi norske idrettsorganisasjoner ikke er underlagt offentlighetsloven. Likevel ble det krevd fra kulturdepartementets side at fra nyttår 2016/2017 måtte ledelsen i Norges Idrettsforbund offentliggjøre enkeltbilag dersom offentligheten ba om det (Christiansen og Holden, 2016). Årsaken til at ikke hele idretten ble underlagt offentlighetsloven var ifølge daværende

kulturminister Linda Hofstad Helleland at det ville medføre store administrative ekstrautgifter for den frivillige idretten (Hofstad Helleland, 2016).

Den andre arenaen der det forhandles om kontroll er den sosiale, og den er høyst relevant når det kommer til lokaljournalister fordi de er journalister som jobber tett på et felt. Den handler om at journalisten og kilden ofte etablerer sosiale bånd i form av kildenettverk. Kildepleie er også en del av dette. Dette gjelder spesielt for journalister som har et fast stoffområde de skriver om og som følge av dette møter på sine kilder i andre settinger. Flere andre forskere har også nevnt kildepleie som viktig i relasjonen. Allern (1997, s. 79) nevner et eksempel fra en annen studie der det kommer fram at en journalist som dekker kriminalitet er avhengig av gode kontakter hos politiet for å få den ekstra informasjonen som gjør journalisten konkurransedyktig. Her kreves det ofte at journalisten oppfattes som grei og hyggelig og ikke som uavhengig og kritisk. Kildepleie handler også om at de uformelle møtene med kilden som ikke er et intervju, men der man snakker om løst og fast og etablerer en relasjon utenfor det å være utelukkende i sine profesjonelle roller til enhver tid. Dette er viktig i kildepleien (Mathisen 2010, s. 116). Det at kilden velger å holde på informasjon, være fortrolig med en journalist, eller åpne opp for informasjon, er taktikk kilden kan bruke for å påvirke journalisten. Den siste arenaen der det forhandles om kontroll er den kulturelle arenaen. Her kan man stille spørsmål om hvorvidt kilden og journalisten deler nyhetsverdier eller verdier i en kultur (Mathisen 2010, s. 79). Et eksempel her kan være en lokalavis som støtter det lokale sykehuset mot nedleggelse eller den lokale skolen fra å bli flyttet. Det kan være vanlig at lokalavisas syn i en sak er det samme som både sentrale kilder og publikum. Da deler de felles nyhetsverdier og verdier i kulturen.

3.4.2 Hvem bestemmer hva som skal i avisa?

I forlengelsen av dette kan man stille seg spørsmålet om hvem som har makten til å sette dagsorden i saker. Ofte kobles maktdiskusjonen i media til maktens tre ansikter (Eide 1993, s. 33). De spørsmålene som havner på dagsorden kalles maktens første ansikt. Maktens andre ansikt er de spørsmålene som blir bortdefinert og som journalistene ikke velger å skrive om. Maktens tredje ansikt handler om ideologi og symbolsk makt, altså makt til å definere hvordan man skal forstå sakene som presenteres (Eide 1993, s. 33). Kildene har en definisjonsmakt over hva som er viktig og hva som er spesielt viktig av det viktige (Eide, s. 1993, s. 35). Her trekkes Thomas Mathisen sine teorier fram der han omtaler journalistene som de mektige kildenes forlengede arm. Jamfør dette presenterer Allern (1996, s. 30-31) Noam Chomskys og Edward S. Hermans *propagandamodell*. Dette er en modell hvor det er

fokus på hvordan nyhetene journalisten produserer har filter som bidrar til å bestemme hvilke nyheter som kommer ut i offentligheten og hvilke som blir holdt i skyggen. En av disse «filtrene» går ut på at journalisten er avhengig av de mektige kildene for å presentere nyheter. Dette kan føre til at kildene styrer og bestemmer hva som blir nyheter.

I denne sammenheng kalles de kildene som enklest kommer til orde og får denne definisjonsmakten «Primary Definers». Allern (1997, s. 81) omtaler også disse, men trekker også fram autoriserte vitere og profesjonelle kildeorganisasjoner. Dette er personer som opptrer på vegne av en organisasjon eller en myndighet om (Allern 1997, s. 41). Profesjonelle kildeorganisasjoner er organisasjoner som består av ansatte som jobber dedikert med å påvirke hva som blir en nyhet fra organisasjonen og hvordan nyheten fra organisasjonen vinkles. Et viktig poeng i denne diskusjonen er årsaken til at journalister gjerne bruker denne typen kilder. Det kan være at siden journalistene vil unngå unøyaktighet og usannheter i det de skriver, så vil saken stå sterkere hvis informasjonen er knyttet til kilder som har stillinger som tilsier at de vet hva de snakker om. Da får kildene mye makt. Uavhengig av hvordan man ser på det så har elitene i et samfunn stor makt til å bestemme hvilke meninger og informasjon som blir rådende. Hvis journalisten bruker disse elitekildene minskes faren for kritikk mot arbeidet (Olsen og Sætren 1980, s. 40). På den ene siden har journalister frihet til å velge sine kilder, men kildene har også friheten til å velge sine journalister. Det er et viktig poeng at profesjonelle kildeorganisasjoner jobber bevisst med denne påvirkningen (Allern 1997, s. 42). Det oppstår ifølge Allern (1996, s. 31) dermed en symbiose der det forhandles om makt. Mediene er avhengig av kildene for å få informasjon, mens kildene er avhengig av mediene for å spre sitt budskap.

3.4.3 Ulike typer relasjoner

Det finnes ulike typer relasjoner i forholdet mellom en journalist og en kilde. Den mest fremtredende relasjonen mellom en journalist og kilde er det Allern (1997, s. 45) kaller en *forhandlingsrelasjon*. Dette går ut på at begge aktører legger opp en strategi for å oppnå en fordel, uten at det i den tradisjonelle betydningen selges eller kjøpes informasjon. Kilder har for eksempel behov for å spre et budskap eller få informasjonen ut til offentligheten, mens journalisten eller redaksjonen har behov for å få informasjon de kan bearbeide til nyheter. Dermed inngås det et bytte. Aktørene kan selv bestemme hva de ønsker å skrive om (for journalistenes del) eller hva de ønsker å kommentere eller ikke (kildenes del). Kilden kan eksempelvis «lukke dører» og på den måten hindre at redaksjonen får tak i den informasjonen

de ønsker. Redaksjonen trenger på sin side ikke å trykke hver eneste pressemelding de får fra organisasjoner i avisa.

I tillegg til dette finnes det uegennyttige relasjoner, rettighetsrelasjoner og kommersielle relasjoner. Uegennyttige relasjoner finnes i de sakene der journalist og kilde er enige om at de skriver om et tema i «allmenhetens interesse», altså saker som er samfunnsnyttig og det er viktig å få ut informasjon om. Rettighetsrelasjoner handler om relasjoner der kilder og/eller journalister har bestemte rettigheter i forhold til hverandre, som for eksempel gjennom offentlighetsloven eller gjennom mer normstyrte rettigheter og regler som Vær Varsom-plakaten. Kommersielle relasjoner er knyttet til marked og et vanlig økonomisk forhold mellom for eksempel bildebyråer og avis eller kjøp av rettigheter for store idrettsarrangement (Allern 1997, s. 46).

3.4.4 Bytte eller dragkamp

Kampen om å sette dagsorden i saker kan sees på som et bytteforhold eller dragkamp mellom journalisten og kilden. Ser man på det som et rent bytteforhold kan man si at informasjon blir byttet mot oppmerksomhet. En annen måte å se dette på er Ericssons, Baraneks og Chans (1998) beskrivelse der relasjonen mellom de to aktørene blir en dragkamp, noe Mathisen (2010, s. 76-78) presenterer. Kilden må tilpasse seg journalistens arbeidsmetoder etter å ha etablert relasjonen, men kilden ønsker samtidig å kontrollere hva som kommer ut av informasjon og hvilken dagsorden som settes. Kilden ønsker også kontrollere hvordan saken vinkles. Gudmund Hernes (1975) sitt byttesystem blir presentert av Allern (1997, s. 58) og handler om mye av det samme. Grunnlaget for dette systemet er at journalister handler ut fra en strategisk tankegang om at ytelser fører til motytelser. Allern (1997, s. 59) understreker likevel at dette systemet passer best når interessen av å få ut informasjonen er gjensidig og når bytteforholdet mellom journalist og kilde er *likevektig og symmetrisk*. Utfordringen er ofte at journalist og kilde har motsatte interesser både om hva som skal skrives om og hvordan man skal skrive om det. Allern (1997, s. 11) bruker også Herbert Gans bok *Deciding What's News* (1980) der Gans presenterer sin metafor fra dans om at det må to til for å danse tango, men det er bare en som kan føre. Samarbeidet må være tilstede, men det er likevel bare én av partene som kan føre til enhver tid.

3.4.5 Modellen fra kommunaljournalistikk

En annen mulig måte å se maktbalansen mellom journalist og kilde på er gjennom Larsåke Larssons (1998, s. 198) firefeltmodell som han presenterer i en empirisk analyse av kommunaljournalistikk (Figur 1).

FIGUR 1: Modell for journalistenes og kildenes utgangspunkt i ulike typer journalistikk

		KILDER	
		Lite aktive	Mer aktive
JOURNALISTER	Lite aktive	Registrerings-journalistikk	Kildestyrt journalistikk
	Mer aktive	Undersøkende journalistikk	Samarbeids-journalistikk

Helland (2003, s. 92-93) viser til at denne modellen også kan brukes innen sportsjournalistikken. I modellen kan man skille mellom lite aktive og mer aktive journalister og lite aktive og mer aktive kilder. Når både kildene og journalistene er lite aktive kaller Larsson det for registreringsjournalistikk. Sportsjournalistikken har ifølge Helland (2003, s. 93) vært mye preget av registreringsjournalistikk, og eksempel på dette er kampreferater fra en fotballkamp eller registrering av resultater fra mesterskap eller andre konkurranser som journalistene videreformidler. Videre er det slik at hvis journalisten graver fram informasjon og er mer aktiv, uten kildens deltakelse eller bidrag i stor grad, kaller Larsson det for undersøkende journalistikk. Hvis en kilde på en annen side holder en pressekonferanse og er mer aktiv, er journalisten mindre aktiv. Det betyr ifølge Larsson kildestyrt journalistikk. Når både journalist og kilde er mer aktive kan man ifølge Larsson få en form for samarbeidsjournalistikk. Dette kan eksempelvis bli brukt i saker som er av stor samfunnsnyttig interesse og begge parter tjener på at saken blir publisert. Ifølge Helland (2003, s. 92) er det mer vanlig å finne kildestyrt journalistikk innenfor sportsjournalistikken enn innenfor annen journalistikk. Eksempler på dette kan være pressemeldinger eller pressekonferanser. I andre tilfeller kan det være at store idrettsstjerner får sette premissene for pressedekningen.

3.5 Ny teknologi og sosiale medier

Som en overgang fra maktperspektivet mellom journalist og kilde til neste tema, om ny teknologi og sosiale medier, har utviklingen de siste 15 årene gjort sitt. Maktbalansen mellom journalist og kilde har blitt forskjøvet fra journalisten til kilden. Både elitekilder og andre personer har fått muligheten til å publisere saker på egen nettside eller blogg, og dette har ført til at kunnskapsmonopolet journalistene en gang hadde er brutt (Owen 2016, s. 31-32). Journalistene opererer ikke lenger som portvoktere av informasjon, og hvem som helst kan publisere det de vil så lenge de har tilgang på internett. Likevel er det fortsatt pressen som

bestemmer hvordan de skal presentere og vinkle den informasjonen de får tilgang på i de tradisjonelle mediene.

3.5.1 Samme person – ulike roller

Steensen (2016) peker på utfordringene sosiale medier skaper for de tradisjonelle mediene. Her trekker han frem tre hovedtrender som setter individrollen foran rollen til institusjonen. For det første leser folk mer og mer nyheter på sosiale medier framfor tradisjonelle medier. For det andre diskuterer folk nyheter og vinkler nyhetene på sin egen måte i sosiale medier, og som en konsekvens av disse to har annonsører begynt å trekke til sosiale medier for å spre sitt budskap (Steensen 2016, s. 115). Til sammen gir dette mer makt til forbrukeren og mindre makt til de tradisjonelle mediene. Likevel gjør tradisjonelle media seg fortsatt gjeldende med tanke på at svært mange følger disse mediene både på Twitter og på Facebook under større hendelser. Derfor er sosiale medier også en plattform tradisjonelle medier bruker for å spre informasjon raskt.

3.5.2 Journalister på sosiale medier

Journalistene var tidlig på sosiale medier og brukte det til å spre egne saker og etter hvert også nyhetsvarsler. Dette gjør de ifølge Sørgård Olsen (2014:7) fortsatt, men i tillegg til dette viser hennes undersøkelse av norske journalister at Facebook blir brukt til å håndtere debatter, å jakte på nye saker og kilder og skape nærhet til publikum. Denne typen kommunikasjon med leserne ble etter hvert normalisert, men også komplisert (Steensen 2016, s. 116). Svenske undersøkelser har vist at journalisters bruk av sosiale medier til privat bruk er høy, og dette kan ifølge Steensen (2016, s. 116) bety at de også blander rollene som journalist og privatperson på sosiale medier. Blant de større mediepersonlighetene på Twitter har det også vært vanlig at journalistene har kommet med egne meninger om en sak eller et tema (Steensen 2016, s. 116). Dermed har man ifølge (Steensen 2016, s. 117) stilt spørsmål ved objektiviteten hos enkelte journalister, og enkelte redaksjoner har også laget retningslinjer for hvordan journalistene skal opptre i sosiale medier. Undersøkelser har vist at de journalistene som gir sine personlige meninger til sine følgere ikke er mer populære enn de journalistene som ikke gjør det. Steensen (2016, s. 116-117) konkluderer dermed med at et ønske om popularitet ikke bør være grunnen til at man blander sammen både personlige og profesjonelle meninger. Steensen mener at det å publisere sine personlige meninger, heller kan skade populariteten og renomméet, fremfor å bygge det opp.

3.5.3 Vanskelig grenseoppgang for journalister

Et viktig poeng å trekke frem er hvordan Goffmans (1992) «framside» og «bakside» gjør seg

gjeldende i bruken av sosiale medier. Både Steensen (2016, s. 118) og Sørsgård Olsen (2014, s. 3) presenterer dette. I et medium som Twitter finnes det ingen «bakside» siden alt journalisten legger ut her har potensiale til å bli spredd over hele verden på få minutter. Facebook har på sin side det man kan kalle en «bakside» og «framside».

«Baksiden» blir den informasjonen journalisten deler blant sine venner. «Framsiden» er det journalisten kommenterer på offentlige grupper eller det journalisten legger ut offentlig. Denne grenseoppgangen kan være svært vanskelig for journalister. Sørsgård Olsen (2014, s. 5) har funnet ut at informantene i hennes undersøkelse oppfatter seg som journalister når de er på Facebook. Likevel gir de hun har spurt uttrykk for at grenseoppgangene på Facebook er vanskelige fordi publikum er variert og uoversiktlig. Selv om disse grenseoppgangene er vanskelig sier også lokaljournalistene i Sørsgård Olsens undersøkelse (2016, s. 9-10) at Facebook har åpnet for nye muligheter. Én av hennes informanter sier at der puben i gamle dager var der man traff folk har Facebook blitt den nye puben. Denne informanten sier dermed ja til alle venneforespørsler. Her viser Sørsgård Olsen (2014, s. 9) til Goffman (1974,2004), og hans beskrivelse av *informasjonsreservater*. Det er symbolske områder med personlig informasjon som man selv har kontroll på og kontrollerer hvem som skal ha tilgang til. Dette kan settes i sammenheng med Facebook. Når man inngår vennskap på Facebook gir man tilgang til hverandres informasjonsreservater, og da får man også tilgang til «bakside»-området til den andre. Derfra kan man få tilgang til informasjon som ikke er tilgjengelig på et «framside»-område, noe som viser den skjøre grenseoppgangen mellom privat (på «baksiden») og hva som er offentlig (på «framsiden») i sosiale medier (Sørsgård Olsen 2014, s. 9-10).

3.6 Forskning på sportsjournalistikk

Sportsjournalistikk er et felt det ikke er forsket så mye på. Dahlén (2011, s. 16) konkluderer med at det er et neglisjert forskningsfelt som aldri helt har blitt tatt seriøst av den akademiske verden. Det var lenge en oppfatning om at mennesker som var interessert i sport lot sporten overskygge alt annet og ikke klarte å tøyne sine egne følelser for sport. Dette kan også forklares med at medievitenskapen som forskningsfelt også er ung og som ikke vokste fram for alvor før 1970-tallet. Dahlén (2011, s. 18) henviser til Pierre Bourdieu (1995) som hevder at den såkalte «seriøse» kulturen har festet seg hos høyt utdannede personer. Bordieu (1995) hevder videre at graden av sofistisering står i kontrast til idrett og fysisk kontakt. Derfor har konkurranseidretten av akademikerne og den kulturelle eliten blitt sett på som «lav-kultur» og dermed ikke hatt noen plass i akademia.

Det har likevel ikke vært helt tomt for studier. Jan Lindroth kom i 1974 ut med *Idrottens väg til folkrörelse*, som var en idrettshistorisk doktorgradsavhandling (Dahlen 2011, s. 21-22). Det er en del forskningsartikler i ulike tidsskrifter, og etter hvert også en del bøker, men den store tungvekten var *Handbook of Sports and Media* som kom i 2006. Denne boka har fokus på USA. Ser man på skandinavisk forskning ser man det samme mønsteret som internasjonalt. Det er lite forskning på sportsjournalistikk. Morlandstø (2012, s. 8-9) viser i sin undersøkelse at sportsjournalistikken er blant de journalistiske feltene det forskes minst på i Skandinavia. Likevel viser hun at forskning på sportsjournalistikk hadde et oppsving fra midten av 90-tallet og til årtusenskiftet. Da ble det gjort et forsøk på å sette sportsjournalistikk som forskningsområde på dagsorden igjen, men det så ikke ut til å påvirke mengden av forskningsbidrag (Morlandstø 2012, s. 10). Helland (2003) har gitt sitt bidrag med boken *Sport, medier og journalistikk – Med fotballandslaget til EM* som handler om kilderelasjonene mellom de norske sportsjournalistene og spillerne under EM i fotball i år 2000. Han påpeker at kilderelasjon ikke har vært en prioritert oppgave når det gjelder forskning på sportsjournalistfeltet, men trekker frem Frank Brandsås og Einar Oddens bok *Idrettens lakeier. Om sportsjournalistikk, makt og penger* fra 1997. Den handler ikke om kilderelasjoner, men om sportsjournalistenes manglende integritet og samrøret mellom sportsjournalister og representanter fra idretten (Helland 2003:19). Noe av det nyeste gjennomarbeidede forskningsarbeidet på sportsjournalistikk finnes i Gerd von der Lippes bok *Et kritisk blikk på sportsjournalistikk – Medier og idrett i en globalisert verden*. Den ble første gang gitt ut i 2011 med en 3. utgave i 2013. Denne handler først og fremst om grunnene til at sportsjournalistikk ikke er kjent for å inneholde kritisk og gravende journalistikk.

4. Metode – Innledning

Jeg bestemte meg tidlig for at jeg ønsket å forske på sportsjournalistikk i denne masteroppgaven. I dette arbeidet hentet jeg mye inspirasjon fra min hverdag som lokal sportsjournalist og bestemte meg for å se nærmere på kilderelasjonene innenfor fotballjournalistikken.

Mer spesifikt ønsker jeg å svare på denne problemstillingen;

Hvordan er relasjonen mellom journalistene som jobber med sport i lokal- og regionavisene og spillere eller trenere i eliteserien i fotball?

Videre er mine forskningsspørsmål som følger;

- Hvor bevisste er journalistene og spillerne på sine roller i relasjonen?

- I hvilken grad er journalistene bevisste på de etiske utfordringene i relasjonen?
- Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?
- Hvordan er maktbalansen i relasjonen?

Jeg valgte en kvalitativ tilnærming for å finne svarene på denne problemstillingen og mine forskningsspørsmål. Innenfor den kvalitative tilnærmingen kunne jeg valgt tekstanalyse, men jeg valgte å gå for det semistrukturerte dybdeintervju. Årsaken til at jeg valgte dette framfor en kvantitativ tilnærming er at jeg ønsket å finne ut hvordan noe gjøres, hvordan noe kommuniseres og hvordan ulike informanter opplever en situasjon eller hvordan informantene framstår. Jeg kunne ha valgt å analysere sportsjournalistikken med å finne ut hvilke typer kilder journalistene bruker, men dette er en mer kvantitativ tilnærming hvor man teller *hvor mye* det er av noe (Brinkmann og Tangaard 2012, s. 11). Jeg var heller ikke opptatt av hvor ofte journalistene møter sine kilder til intervju. Jeg var heller opptatt av dybdeintervjuets muligheter for å søke en forståelse av dem man forsker på. Kvalitativ forskning gir forskeren en dybde i materialet, i tillegg til at man får et bilde av hvordan det virkelige livet ser ut (Tjora 2013, s. 18-19 og Miles, et. al. 2014, s. 11). For å belyse min problemstilling ytterligere har jeg også benyttet meg av observasjonsstudiet som metodisk tilnærming. Hovedårsaken til at jeg valgte å gjøre et observasjonsstudie var for å få et bredere bilde av hvordan lokaljournalisten var på en eliteseriekamp, i en situasjon han selv ikke hadde tolket på forhånd (Tjora 2013, s. 46).

I dette metodekapittelet skal jeg først presentere utvalget mitt av informanter som jeg intervjuet i dybdeintervjuene mine. Deretter ønsker jeg å presentere hvordan jeg samlet inn mine data og metodiske valg rundt analysene av disse når det gjelder intervju og observasjon. Siden jeg selv har jobbet som sportsjournalist en periode ønsker jeg til slutt i dette metodekapittelet å diskutere utfordringer knyttet til min egen rolle som forsker.

4.1 Mine informanter

Da spørsmålet om valget av informanter dukket opp ble jeg klar over én ting. Jeg måtte vurdere om jeg bare skulle intervjuer journalister eller om jeg også skulle inkludere spillerne og trenerne som informanter. Jeg falt ned på at jeg måtte ha med begge informantgruppene i mitt utvalg. Det var fordi jeg ønsket å forstå samspillet mellom disse informantgruppene og begge informantgruppens perspektiv (Dalen 2010, s. 56).

Jeg ønsket at mine informanter skulle svare så ærlig som mulig, og derfor valgte jeg å anonymisere dem. Det var også kunnskapen om relasjonen og det informantene sa som var i

fokus, framfor hvem som sa det (Morlandstø og Røe Mathisen 2016).² Jeg kunne ha valgt åpne informanter, og grunnen til at mange gjør dette er at journalister og redaktører opererer med åpenhet selv, og ser helst at sine kilder står åpent fram. Det er også mange journalistikkforskere som opererer med navngitte informanter fordi informantene snakker om journalistikk som har vært på trykk, og dermed er de enkle å identifisere. Jeg ønsket likevel å anonymisere mine informanter fordi jeg antok at de ville komme mer åpne og ærlige svar om relasjonen. Spillerne og trenerne valgte jeg å gi de fiktive navnene *Svein*, *Sigurd*, *Sander* og *Sebastian*. Hvis de ikke navngis blir både spillerne og trenerne omtalt som «spillere» for å forenkle språket. Jeg valgte å kalle journalistene *Jens*, *Jørgen*, *Jan* og *Jesper*. Alle informantene har vært i bransjen i en eller annen rolle i ti år eller mer, enten som spiller, trener eller sportsjournalist. Dette var også et vesentlig poeng for meg. Hvis jeg hadde valgt yngre journalister og spillere er det ikke sikkert jeg ville fått like utfyllende svar. Dette er fordi yngre spillere og journalister har mindre erfaring i sin rolle som profesjonell yrkesutøver, og de hadde kanskje ikke vært like reflekterte rundt sin rolle i relasjonen.

Mens noen av sportsjournalistene selv har spilt fotball på juniornivå eller i lavere divisjoner har andre fått interessen for journalistikk gjennom egen familie. Det vil si at alle har kommet inn i sportsjournalistikken i kraft av en særegen interesse for sport, noe som anses som svært vanlig i sportsjournalistikken. Deres nåværende rolle i mediet varierer. Noen er sportsledere i sin avis, mens andre er kommentatorer og/eller ordinære sportsjournalister med lederansvar. Alle startet som sportsjournalister som tenåringer eller tidlig i 20-årene og har jobbet der siden. Jeg har valgt å gå ut fra et kriteriebasert utvalg. Grunnen til at jeg gikk for dette var fordi jeg ønsket å ta fatt i spillerne og trenernes opplevelser, erfaringer og utfordringer i relasjonen (Tjora 2013, s. 34). Blant disse finner man fire lokale sportsjournalister, tre spillere og én trener. Det er spillere og journalister fra fire ulike klubber og aviser. Det er én spiller/trener og én journalist fra hvert sted. Spillerne er fra klubber i eliteserien i fotball. Sportsjournalistene er fra lokal- eller regionavisene som dekker disse klubbene. Klubbene og avisene er spredd over hele landet.

4.2 Det kvalitative semistrukturerte dybdeintervju

Da det kom til valg av type intervju valgte jeg det semistrukturerte dybdeintervju fordi jeg ikke ønsket en fast struktur på intervjuet. I kilderelasjonen mellom sportsjournalist og spiller/trener finner man mange meninger, holdninger og erfaringer, og det er nettopp dette

² Forelesning i etikk i medieforskning 15.4.16 av Lisbeth Morlandstø og Birgit Røe Mathisen

man får svar på ved å gjennomføre dybdeintervjuer. Derfor ønsket jeg også å benytte meg av åpne spørsmål som ga informanten mulighet til å reflektere rundt sin egen rolle i forholdet (Tjora 2012, s. 104-105). Hvis strukturen ble for løs kunne jeg stå i fare for å få intervjuer som ikke samsvarte med hverandre i det hele tatt. Hvis jeg hadde en for stram struktur på intervjuet hadde det vært få muligheter til å være spontan underveis i intervjuet. Mulighetene for informantene til å reflektere over egne svar hadde også vært begrenset (Brinkmann og Tanggaard 2012, s. 24-25). Denne intervjuformen passet også godt siden jeg var avhengig av å både ha fastlagte spørsmål og muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. Det kvalitative forskningsintervjuet er meget godt egnet til å beskrive menneskers livsverden. Dette til forskjell fra sosialkonstruktivister og diskursanalytikere som er mer opptatt av hvordan ting snakkes om og hvilke fortolkningsverktøy som er tilgjengelig (Brinkmann, Tanggaard 2012, s. 19-20 og 65).

Videre har jeg som forsker forsøkt å finne *meningen* med det som mine informanter har sagt til meg. Jeg har også undersøkt den *deskriptive* beskrivelsen av hvordan relasjonen mellom journalist og kilde oppleves og føles og hvordan de handler i interaksjon med hverandre. I tillegg søkte jeg spesifikk kunnskap innen flere ulike tema, og jeg forsøkte så langt det lot seg gjøre å ha en bevisst naivitet. Det vil si at jeg ønsket å være åpen for svar som kunne overraske meg. Uansett er det kvalitative forskningsintervjuet en metode der det skapes kunnskap i samspillet mellom forsker og informant.

Et viktig poeng i denne sammenheng er at kunnskapen jeg fikk gjennom disse intervjuene var *kontekstuell*. Dette betyr at kunnskapen jeg fikk fra én situasjon ikke nødvendigvis kunne bli overført til en annen situasjon (Brinkmann og Kvale 2015, s. 77). Det ville for eksempel vært rart om alle lokale sportsjournalister hadde en lik relasjon til eliteseriespillere eller trener i fotball uavhengig av hvilket sted eller hvilket lag de skrev om. Etter at jeg hadde gjennomført mine kvalitative dybdeintervjuer fant jeg raskt ut at relasjonen mellom lokal sportsjournalist og eliteseriespiller eller trener kunne variere ut fra en rekke ulike parametere. Med tanke på størrelse på avis, på by, om det var flere lokalmedier til stede varierte svarene, men flere svarte også likt på mange av spørsmålene.

4.2.1 Intervjuguider

Jeg startet tidlig med å sette sammen intervjuguider og fulgte her en modell presentert av Tjora (2013, s. 132-134). En lignende modell støttes også av Brinkmann og Tanggaard (2012, s. 28-31). Jeg valgte en semistrukturert form for å kunne stille oppfølgingsspørsmål. Tjora (2013, s. 129) støtter også et format på intervjuguiden som går ut på at man har

ferdigformulerte spørsmål med stikkordpregede hjelpespørsmål. For min del ble det viktig å få mine intervjuguider så faglig relevant som mulig. Dermed brukte jeg i starten blant annet Mathisen (2010) og Helland (2003), siden Mathisen tar opp tema knyttet til lokaljournalistikk og Helland skriver en hel bok om kilderelasjoner i sportsjournalistikken med fokus på fotball. I tillegg til disse bøkene utformet jeg også noen av spørsmålene mine med inspirasjon fra Allern (2015) på bakgrunn av det han blant annet skriver om anonyme kilder i journalistikken.

Jeg bestemte meg for å ha en intervjuguide for spillerne og en for journalistene. Forskjellen på disse var at jeg stilte spørsmålene fra journalistens ståsted og fra spillerens ståsted. Jeg lagde også et sett med oppvarmingsspørsmål som skulle fortelle meg litt om bakgrunnen til mine informanter. Disse handlet blant annet om hvordan mine informanter kom inn i journalistikken og fotballen. De neste fire delene av intervjuguidene ble *møte mellom partene i en privat sammenheng, møte mellom partene i en profesjonell sammenheng, hvordan tillit bygges og ivaretas*, og til slutt *hvordan rollen som journalist i forhold til Vær Varsom-plakaten* ble oppfattet. Disse forskningsspørsmålene ble justert underveis. Under hver av disse forskningsspørsmålene stilte jeg intervju spørsmål. For meg ble det viktig å systematisere spørsmålene på denne måten slik at alle svarte på spørsmålene. I disse fire delene oppfordret jeg til refleksjon hos mine informanter. Dynamikken i intervjuet ble dermed bedre siden jeg følte jeg fikk korte og forståelige spørsmål som ikke var «akademisk tunge» (Brinkmann og Kvale 2015, s. 162-163). Her måtte jeg justere enkelte av spørsmålene fordi de ble preget av litt for mye fagterminologi. Brinkmann og Tanggaard (2012, s. 30) slår også fast at intervju spørsmålene bør være klare og forståelige. Ifølge dem slår ikke forskningsspørsmål an som intervju spørsmål. Dette var noe jeg tok til meg og endret på slik at jeg fikk mer konkrete spørsmål som gikk mer rett på sak. (For å lese mine fulle intervjuguider se vedlegg 1).

4.2.2 Gjennomføring av intervju

Selve gjennomføringen av intervjuene ble gjort ved at jeg fysisk møtte alle informantene til intervju. Seks av åtte intervjuer ble gjennomført på tre dager, mens de siste to ble gjennomført noen uker senere. Jeg brukte opptaker til å ta opp intervjuene. Dette fordi jeg da kunne fokusere på det informantene sa, fremfor å konsentrere seg om å skrive ned alt sammen. En annen stor fordel med å registrere intervjuene på denne måten er at man kan gå tilbake i etterkant å høre på opptaket hvis noe er uklart (Brinkman og Kvale 2015, s. 205). Da jeg hadde samlet inn alle intervjuene transkriberte jeg dem. Her valgte jeg å ta med åpenbare følelser i tillegg til det som ble sagt, eksempelvis nøling eller latter. Utenom dette transkriberte jeg alle intervjuene, med både spørsmål og svar.

4.2.3 Analysen

Da jeg var ferdig med dette hadde jeg et stort datamateriale. Hvert intervju i transkribert form var på mellom åtte til ni maskinskrevne sider. For å gjøre det mer oversiktlig for meg selv startet jeg med å skrive sammendrag av hvert intervju uten mine spørsmål. En slik komprimering er også det Brinkman og Kvale (2015, s. 232) omtaler som *meningsfortetning*, der man forkorter informantenes uttalelser til mindre setninger. Årsaken til at jeg valgte denne metoden var at jeg følte at intervjuene mine var for sammensatte til å bruke In Vivo der man henter ut meningen direkte fra intervjuuttalelsene (Miles et. al. 2014:74).

Jeg brukte deretter en *induktiv* metode (Tjora 2013, s. 223), der jeg konstruerte kategorier ut fra mitt datamateriale. Da kom jeg frem til følgende kategorier; *nærhet, profesjonelt samspill og distanse, tillit og maktkamp*. Gjennom hele min analyse måtte jeg gå tilbake til mine transkriberinger av intervjuene for å være sikker på å få med meg alle nyansene i mine informanternes uttalelser. Her benyttet jeg meg på en måte av en «Grounded Theory» som er en tilnærming som legger datamaterialet mitt til grunn for videre analyser. I mitt tilfelle la jeg dermed spillerne og trenernes oppfatninger til grunn da jeg konstruerte kategorier. Jeg benyttet meg gjennom hele prosessen av en «Stegvis-deduktiv-induktiv-metode» som betød at jeg både jobbet fra data mot teori, men jeg sjekket også teorien min opp mot transkriberingen av mine intervjuer (Tjora 2013, s. 175-176).

4.3 Observasjonsstudiet

I tillegg til dette gjennomførte jeg en observasjonsstudie som et supplement til de kvalitative forskningsintervjuene. Mine observasjoner er gjort fra slutten av august 2017 til november 2017 på et eliteseriestadion i Norge. Journalistene og spillerne jeg observerte var ikke nødvendigvis de samme som de jeg intervjuet, men de kommer fra de samme avisene og klubbene. Jeg ble akkreditert inn på stadion på samme måte som journalistene og fikk da tilgang til presserom, pressetribune og intervjuzone. Dermed fikk jeg det Østbye (et. al. 2013, s. 121) kaller *formell adgang*. Jeg fikk en formell bekreftelse (akkreditering) på at jeg var velkommen. Da jeg kom på hver kamp henvendte jeg meg også til journalistene jeg skulle observere og sikret meg at de synes det var greit at jeg observerte dem. Dermed fikk jeg en *uformell adgang*. Tjora (2013, s. 53) beskriver denne rollen som en «deltakende observatør» der de observerte vet at forskeren er til stede og observatør. Østbye (et. al. 2013, s. 117) problematiserer begrepet «deltakende observatør» ved at observatøren ikke deltar, men er til stede. Jeg deltok heller ikke i journalistenes arbeid, men var til stede. En mer korrekt beskrivelse av observatørrollen min er dermed det Østbye kaller en «tilstedeværende

observatør». Jeg observerte hvordan journalistene reagerte underveis i kampen, hvordan samspill og relasjonen var dem imellom på pressetribune, presserom og i intervjujonen, og hvordan samspill og relasjonen var mellom journalistene og spillerne/trenerne i intervjujonen etter kampen. Her ble det rundt fire til fem maskinskrevne sider fra hver kamp.

4.3.1 Hvorfor velge observasjonsstudie?

Fordelen med et observasjonsstudie kan ifølge Tjora (2013, s. 46) være at man får tilgang på hvordan informantene reagerer i visse situasjoner uten at de selv har tolket situasjonen og kommet med svar på gitte spørsmål. På den måten fikk jeg et innblikk i de ulike rollene sportsjournalistene spilte når de eksempelvis satt på presstribunen i forhold til når de intervjuet spillerne i intervjujonen. Jeg kunne se hva de gjorde, ikke bare høre en beskrivelse av det. Også Østbye (et. al. 2013, s. 127) poengterer at man kan få kun «offisielle versjoner» av en virkelighet hvis man kun intervjuer sine informanter. Observasjonsdataen ga meg en større forståelse av sportsjournalistens rolle på jobb. Fangen (2011, s. 39) skriver at andre fordeler er at jeg kan få en større forståelse av informantene og gjøre meg mer følsom for de mindre åpenbare sidene ved feltet. En årsak til at jeg valgte å kombinere kvalitative dybdeintervjuer og observasjonsstudiet er at de utfyller hverandre. I tillegg kan observasjonsstudiet bidra til mer presise intervjuer (Tjora 2006, s. 430). Siden jeg gjorde intervjuene mine i etterkant av de fleste observasjonene ble det til at min intervjuguide for de kvalitative intervjuene også ble delvis påvirket av hva jeg fant i observasjonsstudiet. (For observasjonsguide se vedlegg 2).

4.3.2 Strategier i feltnotering

Litteraturen beskriver to ulike strategier for å gjennomføre feltnoteringen. På den ene siden kan man velge å notere ned de mest fremtredende hendelsene, mens på den andre siden kan man velge å gå mer grundig til verks og notere ned hvem som deltar, hva som skjer og andre detaljer fra stedet. Jeg valgte her å benytte meg av den grundigere utgaven siden jeg hadde gode muligheter til å sitte og notere mens jeg observerte. Jeg fikk tilgang på alle de samme områdene som den skrivende pressen, og kunne dermed observere journalistene før, under og etter kampen. Denne grundige observasjonsmetoden tvang meg også til å gjenskape hendelsene i den rekkefølgen de skjedde (Wolfinger 2002, s. 89-91). Videre valgte jeg meg en fortolkende måte å skrive notatene mine på, og beskrev hva mine informanter kan ha tenkt i ulike situasjoner (Tjora i: Fangen og Sellerberg 2011, s. 154-155). For å trekke noe frem fra mitt eget prosjekt kunne jeg for eksempel skrive;

(..)«Det spøkes mellom de ulike journalistene i sonen etter kamp. Hyggelig tone. Det virker som de har en kameratslig tone. Også i forhold til spillere/trenere. Som om gamle kjente møtes». (Observasjon fra kamp 4).

Denne typen observasjonen kan være problematisk fordi observatøren kan forhåndsdomme aktørenes intensjoner og handlinger. Likevel gir det observatøren informasjon om hvordan situasjonen fremstår. Ved å benytte meg av en mer fortolkende måte å skrive feltnotater på framfor en nøytral vil situasjonen bli mer «levende» (Tjora i: Fangen og Sellerberg 2011, s. 155).

4.3.3 Gjennomføring og analyser

På forhånd hadde jeg brukt metodelitteratur fra Tjora (2013, s. 66-67) til hjelp for hvilke spørsmål jeg kunne ha som en foreløpig mal til observasjonen. Det var denne malen jeg gikk ut ifra da jeg satt i gang med det første observasjonsstudiet. Etter at jeg hadde gjennomført min første observasjon slo det meg umiddelbart at det var vanskeligere enn jeg hadde tenkt å observere journalister på jobb. Ved første øyekast skjedde det svært lite underveis i kampene, men trikset ble å dele observasjonene opp i tidsbolker slik at jeg fikk mer systematiserte observasjoner. Her valgte jeg å dele observasjonsdataene opp i tidsbolker på 15 minutter. Hva skjedde de siste 15 minuttene før kamp? Hva skjedde de første 15 minuttene av kampen? Hva skjedde fra det 16. til 30 minutt osv? Allerede etter å ha samlet inn data fra den første kampen jeg var på startet jeg med å kode materialet. Her brukte jeg igjen en induktiv tilnærming der mine første foreløpige koder ble laget med grunnlag i materialet (Miles et. al. 2014, s. 81). Årsaken til at jeg startet induktivt var at det var veldig viktig for meg å vise at jeg kan være åpen til hva scenen viser meg. Siden jeg selv har jobbet som sportsjournalist i noen år var det spesielt viktig å tvinge meg selv til å ha et så åpent sinn som mulig. Etter å ha lest gjennom mine observasjoner fant jeg ut at mine kategorier var *arbeidsrutiner, følelser og kroppsspråk, Hva skjer og kommunikasjon*. Arbeidsrutinene var journalistenes rutiner på jobb, så var det journalistenes følelser og kroppsspråk, så var det hva som skjedde rundt journalistene eller på banen, og helt til slutt kategorien kommunikasjon. I den siste kategorien ble alt som hadde med kommunikasjon eller dialog mellom to journalister eller journalist og spiller/trener lagt. Jeg ga de ulike kategoriene ulike farger slik at kategoriseringen min skulle bli mest mulig oversiktlig. Dette kunne eksempelvis se ut som figur 2, der grønt betyr at noe skjer, rødt handler om følelser eller kroppsspråk, mens gult handler om arbeidsrutinene til journalistene;

FIGUR 2: Feltnotater

«...Kjempesjansse til hjemmelaget hvor bortelagets keeper redder fantastisk. Den ene journalistene utbryter "Nei!", mens den andre journalisten tar seg til hodet, og det ser ut som journalisten lurte på hvordan det er mulig å bomme på den sjansen der. De som oppdaterer direkteteksten på nettet skriver raskt på tastaturet, trolig for å få med seg alt som skjer på en gang». (Observasjon kamp 4).

Etter å ha gått igjennom observasjonene mine på nytt sorterte jeg kategoriene mine inn i en tabell jeg satte opp i Excel. Her brukte jeg In Vivo-koding der jeg markerte mine konkrete observasjoner med rett farge i forhold til kategori (Miles et. al. 2014, s. 74). Tabellene jeg satt opp må leses fra venstre mot høyre. Observasjonene ble deretter gitt et nummer slik at de reaksjonene fra informantene som hørte sammen på tvers av kategori ble satt sammen. Da jeg var ferdig med dette lagde jeg en egen kolonne på enden av tabellen. Her samlet jeg de mest sentrale aspektene fra hver kategori fordelt mellom de ulike tidsperiodene som figur 3 viser.

FIGUR 3: Systematisering av feltnotater

Tidspunkt	Hva skjer?	Følelser/Kroppsspråk	Arbeidsrutiner	Kommunikasjon	In Vivo
15 min før kamp	1: Presseboden er preget av en rolig stemning. «Stille før stormen» er en annen måte å beskrive det på. Det er lite folk og journalister, men det snakkes om hjemmelaget. 2: På pressetribunen har folket samlet seg. Det er mange journalister på kamp denne dagen.	1/2: Lokaljournalister er fokuserte og konsentrerte i blikket, men viser ikke mange følelser bortsett fra når noen slår av en spøk. Da er det litt latter.	2: Journalistene på pressetribunen surfer på nettet og ser ut som de forbereder seg til kamp. 3: Radiokommentatorne kobler opp utstyret sitt og tester dette før kampen. For alle journalistene virker det som det er rutinepreget arbeid for jeg oppfatter ikke at noen av journalistene er stresset før kamp.	1/2: Ingen synlig kommunikasjon mellom lokaljournalister og spillere/trenere før kamp. Det kan virke som om journalistene sitter på en annen tribuneseksjon enn der spillerne går inn og ut av garderoben. 2/3: Kolleger som jobber innefor samme medie diskuterer dagens delning, men snakker ikke for mye med journalister fra andre medier eller aviser. Når undertegnede forsker presenterer seg påpeker en lokaljournalist at man får en viss nærhet i kontakten med sine hilder i tilfelle tilbaketter i fotball.	Hva skjer: «Stille før stormen». Pressen har samlet seg på pressetribunen. Følelser: Fokuserte og konsentrerte. Latter når det spøkes. Arbeidsrutiner: Journalistene surfer på nettet. Ser ut som man forbereder seg til kamp. Radiokommentatorne kobler seg opp. Kommunikasjon: Ingen synlig mellom journalister og spillere/trenere. Journalister fra samme medie diskuterer dagens delning.

Til slutt lagde jeg et eget dokument med bare oppsummeringene fra «In Vivo»-kolonnen. De var da kun delt opp i hvilken kamp det skjedde og i mine tidsperioder som i eksempelet under. Her er den gule fargen på toppen ment for å skille de ulike cellene fra hverandre (Figur 4).

FIGUR 4: Oppsummering av feltnotater

Tidspunkt	Kamp 1	Kamp 2
15 min før kamp	Hva skjer: Journalistene kobler seg opp. Følelser/Kroppsspråk: Fokusert journalist. Arbeidsrutiner: Ulike arbeidsoppgaver. Livedekning, avis. Kommunikasjon: Få snakker. Krittikk av treneren. Diskuterer andre lag opp mot hjemmelaget. Det spøkes. Folk kjenner hverandre.	Hva skjer: Færre journalister på kamp. Ingen kontakt mellom journalister og spillere/trenere. Følelser: Enkelte slår av spøker. Arbeidsrutiner: Noterer ned lagoppstillinger, oppdaterer nettsak, holder seg oppdatert. Kommunikasjon: Prater med kolleger fra samme medie. En journalist sier han håper på reprise fra tideliger kamp.
0-15 min	Følelser: Enten spent eller konsentrert. Ellers lite følelser. Gisp ved stor sjansse. Arbeidsrutiner: Skriver hurtig, følger på kampen. Kommunikasjon: Kommenterer sporadisk det som skjer. Snakker om utenomsporslig hendelse. En kommenterer hva en spiller bør/bør ikke gjøre. En annen at det er «viktig» at et annet lag har scoret.	Hva skjer: Viktig kamp = Mer alvorlige journalister? Følelser: Journalistene viser omtrent ingen følelser, selv om publikum gjør det. Fortsatt bare «steinansikt», men viser tegn på spenning ed stor sjansse. Rutiner: Følger svært nøye med på det som skjer på banen. Kommunikasjon: Ingen snakke de første 15 minuttene av kampen.
16-30	Hva skjer/følelser: Tydelig valg av side i den situasjonen. Kommentarene har en følelsesmessig slagside. Journalistene uttrykker frustrasjon når hjemmelaget bommer. Ingen voldssomme ubrudd. En journalist lener seg fremover som om han er spent. Arbeidsrutiner: Journalistene samarbeider. Jobber jevnt og trutt ellers. Kommunikasjon: «Helvete, de har puttet en sånn rask jævel på backen». Deretter «Bra [navn på spiller], etter defensivt løp. Journalistene roper «nei» etter stor hjemmelaget har stor sjansse.	Hva skjer/følelser: Hjemmelaget får stor sjansse. Da kommer gisp fra journalister. Ved annen stor sjansse puster én lett ut, mens én annen sukker oppgitt. Rutiner: Følger nøye med. Noterer. Kommunikasjon: Det snakkes fremdeles lite mellom journalistene. Det er stille.

Da dette var gjort skrev jeg ett sammenhengende dokument med de mest relevante observasjonene mine, etter samme modell som jeg gjorde da jeg skrev et sammendrag og en *meningsfortetning* av mine dybdeintervjuer.

4.4 Å forske på egen kultur

Til tross for at alle metodiske valgene er viktige i en kvalitativ undersøkelse er min påstand at de viktigste refleksjonene var de jeg gjorde rundt min egen rolle. Før jeg startet med dette masterstudiet hadde jeg vært journalist i fem år og sportsjournalist i tre år etter endt bachelorstudie i journalistikk. Det betød at jeg måtte gå fra å være journalist til å være forsker innenfor eget fagfelt. Her valgte jeg å se på meg selv som en «gruvearbeider» som avdekte noe verdifullt i datamaterialet. Jeg har gravd frem lokaljournalisten og spilleren/trenerens meninger om hverandre og refleksjoner rundt den rollen de spiller. På grunn av min bakgrunn som sportsjournalist var ikke dette fremmed terreng for min del. Jeg dro ikke ut i det ukjente landskapet, men tok som Brinkmann og Kvale (2015, s. 71-72) beskriver en del av det som allerede var kjent for meg og konstruerte kunnskap. Derfor er det også slik at gruvearbeidermetaforen er bundet til det fenomenologiske tankesett;

Når det er snakk om kvalitativ forskning, er fenomenologi mer bestemt et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkeligheten er den mennesker oppfatter (Brinkmann og Kvale 2015, s. 45).

Det finnes dermed likhetstrekk mellom fenomenologien og journalistikken, selv om man i forskning går langt grundigere til verks. Det var en annen rolle jeg nå skulle spille. Dette var jeg klar over. Som Wadel og Fuglestad (2014, s. 26) skriver så er det å gjøre feltarbeid i egen kultur en studie av sin egen virkelighet. Først og fremst er yrkesetikken ulik for journalister og forskere. Mens journalistene skal unngå dobbeltroller, er det ofte sett på som en fordel i forskningen å ha en posisjon innen et felt. Mathisen (2011, s. 8-9) påpeker at når man skal forske på eget felt så får man ifølge journalistiske normer et habilitetsproblem. Det er likevel helt vanlig å bruke sin egen yrkesbakgrunn som inspirasjon til forskning (Wadel og Fuglestad 2011, s. 37).

4.4.1 Kjenner kulturen

Fordelen med å forske innen eget fagfelt er at man kjenner til kulturen, sjargongen blant journalistene og de ulike situasjonene, og jeg deler derfor mye kunnskap med mine informanter. Utfordringen, og da spesielt knyttet til observasjonsstudiet, er at jeg begynner å

ta ting for gitt. Fra den første kampen jeg observerte til den siste merket jeg en klar utvikling fra observasjoner med mindre detaljer til observasjoner fylt med detaljer. Jeg observerte og bet meg merke i mye mer i den siste kampen enn i den første, og jeg stilte kanskje ikke de samme spørsmålene til meg selv fra starten av som jeg gjorde mot slutten. Et råd kan være å gjøre seg selv litt «dummere» på egen kultur. Først da klarte jeg å se mer av det åpenbare som skjedde i de ulike situasjonene (Wadel og Fuglestad 2014, s. 26-27).

Jeg opplevde også å få en enklere adgang til feltet jeg skulle studere. Der dette i mange tilfeller kan være vanskelig, opplevde jeg det som lite krevende siden både avisene og klubbene jeg skulle ha med i undersøkelsen var særdeles samarbeidsvillige. Kanskje var dette fordi enkelte av dem visste hvem jeg var? Jeg benyttet meg også av bekjenskaper for å få den rette akkrediteringen til kampene, og dette opplevdes også uproblematisk (Wadel og Fuglestad 2014, s. 37-38). I møte med mine informanter var jeg i «studentrollen». Jeg var ikke ukjent med feltet eller yrkesgruppene jeg skulle studere, og derfor tok jeg ikke på meg en «lærlingrolle». Det jeg derimot ble oppfattet og omtalt som var «studenten» som skulle gjennomføre et observasjonsstudie og gjøre dybdeintervjuer. Når man innehar en «studentrolle» er det ifølge Wadel og Fuglestad (2014, s. 45) helt vanlig at man blir oppfattet som dette.

Jeg opplevde at de jeg observerte etter en periode glemte at jeg var der, og enkelte snakket også til meg som om jeg var en av dem. Under dybdeintervjuene uttrykte mine journalistinformanter ved et par anledninger fraser som «du vet jo hvordan det er». Dette var noe jeg var observant på. Én utfordring kunne være å stille oppfølgingsspørsmål som var naive nok, noe Mathisen (2011, s. 6) opplevde. Jeg mener at jeg var observant på dette, og et eksempel var da jeg spurte om «hvem som bestemmer tema for intervju» med det påfølgende oppfølgingsspørsmålet «hvordan bestemmes tema for intervju». Jeg måtte tvinge meg selv til å være naiv for å få så mye informasjon ut av mine informanter som mulig.

4.4.2 Avgrensninger

Jeg tok tidlig i prosessen et bevisst valg på at ingen av mine journalistinformanter skulle være tidligere kolleger. Jeg ønsket heller ikke velge byer eller klubber jeg selv hadde jobbet opp mot som sportsjournalist. Likevel delte jeg jo sportsjournalistikkfeltet som bakgrunn med journalistikkinformantene (se også Mathisen 2011, s. 2). Dette kan både være en fordel og en ulempe. Én av fordelene kan være at informantene opplever det som trygt å ha en forsker som har kunnskaper om feltet i intervjusituasjonen. Det kan også være en fordel at forsker og

informant på mange måter «snakker samme språk». For det tredje kan det være en bekreftelse for informanten at jobben han gjør er interessant for forskeren (Mathisen 2011, s. 5).

En utfordring når man forsker på eget fagfelt er at man kan bli redd for å rapportere om kritikkverdige funn. Dette var noe også jeg måtte tenke på. Jeg måtte ha stort fokus på det å være forsker, og jeg var bevisst på dette hele veien gjennom mine analyser. Forskeren i meg sa at jeg måtte se på informantenes svar objektivt, men jeg følte mange ganger på at jeg kanskje kunne stille sportsjournalistikken og journalistene i et dårlig lys ved å ta med enkelte av svarene (Mathisen 2011, s. 6). Jeg hadde heller ikke muligheten til å overvåke enhver relasjon i enhver sammenheng. Jeg hadde adgang til noen arenaer som for eksempel pressetribunen, intervjuzonen og redaksjonene, men de tilfeldige møtene utenfor de profesjonelle møtene, som for eksempel på butikken eller i barnehagen, fikk jeg ikke tilgang til (Wadel og Fuglestad 2014, s. 48-50). Jeg kunne dermed ikke observere alle relasjonene mellom en journalist og spiller.

En annen utfordring handler om skillet mellom det akademiske forskningsmiljøet og den praktiske rettede journalistikken. Mathisen (2011, s. 6-7) viser til medieforsker Rune Ottesen (2004) som mener at forskning skal være generell, mens journalistikk fremhever det spesielle. I min undersøkelse kan man si det på den måten at jeg ikke skulle finne ut hva som var unikt i fotballspillernes og journalistenes relasjon, men om det var noen fellestrekk man kunne si om flertallet. Det er likevel viktig å ikke gjemme bort gode poeng som informantene uttaler, men det er ikke til å skyve under en stol at arbeidsmetodene og tankegangen til en sportsjournalist og en forsker er høyst ulike.

4.5 Andre forskningsetiske hensyn

Tidlig i prosessen på gjennomføringen av denne oppgaven meldte jeg undersøkelsen min til Personvernombudet (NSD). Det er en veletablert praksis innen forskning at all identifiserbar informasjon blir behandlet konfidensielt (Wadel og Fuglestad 2014) selv om at det er mer vanlig å identifisere informantene innen medieforskning. Informert samtykke er her veldig viktig. Prosjektet er innrapportert til NSD og mine informanter har samtykket ved å skrive under på et samtykkeskjema (Brinkmann og Kvale 2015, s. 106-107). (For samtykkeskjema og godkjennelse fra NSD se vedlegg 3 og 4).

5. Analysekapittel – Innledning

I dette analysekapittelet kommer jeg til å diskutere flere ulike forhold knyttet opp mot mine dybdeintervju og mitt observasjonsstudie. Jeg ønsker å bruke *Nærhet og distanse* som overordnede tema på hele analysekapittelet, før jeg kommer inn på ulike temaområder knyttet opp mot det. Jeg kommer til å starte med observasjonsstudiet mitt som et «springbrett» inn mot mine videre analyser av dybdeintervjuene jeg har gjennomført. Dette ønsker jeg å gjøre fordi observasjonsstudiet etter min mening viser godt alle aspekter ved det å være lokaljournalist på en eliteseriekamp i fotball i 2017. Både mine observasjoner og dybdeintervjuer kommer til å vise både den nærheten journalistene har til de respektive klubbene de skriver om, og den profesjonelle distansen de ønsker å holde. Goffmans (1992) rolleteorier står her sentralt. Mathisens (2010) beskrivelser av de dilemmaer som ligger i lokaljournalistikken blir også sentrale tema gjennom hele denne analysen, i tillegg til Allern (1996,1997) og Eides (1993) presentasjon av ulike temaer knyttet opp mot makt.

Som del av analysen vil jeg først gi en beskrivelse av hvilken relasjon journalistene opplever de har til klubben og hvordan spillerne ser på journalistene. Dette for å skape et bakteppe og gi litt bakgrunnsinformasjon om mine informanter uten å identifisere dem. Temaene jeg kommer til å presentere i forbindelse med mine dybdeintervju har jeg bestemt skal være «lim og lupe», rollebevissthet, kildepleie og tillit, off-the-record, maktkamp og til slutt Facebook og sosiale medier. Jeg kommer til å gi eksempler gjennom hele analysen i form av både situasjoner og sitat som tydeliggjør mine informanters meninger på en best mulig måte.

5.1 Nærhet og distanse

Selv om noen av journalistene i denne undersøkelsen sier at de tidligere hadde et supporterforhold til klubben de nå skriver om er alle nøye med å påpeke at de nå er journalist i relasjonen og ikke supporter. Jeg finner likevel motsetninger innad blant journalistene når de omtaler denne relasjonen. Noen gir uttrykk for at de har behov for å holde avstand, mens andre føler ikke denne tosidigheten som et problem. Journalist *Jesper* uttaler dette om sin relasjon til byen og klubben;

Den klubben som er i den byen man bor i blir man fort glad i. Så jeg har stort sett bare fine ting å si om [klubben] selv om jeg ikke alltid er enig i det dem gjør og finner på.

Jesper påpeker i forlengelsen av dette at han som journalist har hatt en varierende relasjon til klubben ut fra hvem som har vært der, men at de nå er medgjørlige og stort sett blir med på det

man ber dem om. *Jan* er en av journalistene som har mer behov for å holde avstand, noe han også gir klart uttrykk for;

Som en krimjournalist har tinghuset som sitt arbeidssted så har jeg stadion. Det er jobben min. Jeg heier ikke på klubben.

Jan fremstår med mindre følelser knyttet til klubben. *Jens* sier på lik linje at han er opptatt av at hans møter med klubben skal være som sportsleder fra avisa, og han har ikke et supporterforhold til klubben selv om han hadde det da han var barn.

Retter jeg blikket mot hva spillerne uttaler om journalistene som profesjonell aktør er alle spillerne enige om at de lokale sportsjournalistene klarer å holde en profesjonell distanse i relasjonen med utøveren. *Sebastian* viser dette ved å understreke sin egen evne til å ha en profesjonell distanse til journalistene som skriver om klubben;

Jeg har en god relasjon til dem bygd opp over mange år bygd på tillit, men jeg er ikke bestekompis eller drar på ferie [sammen] eller noen ting som helst. Jeg opplever at alle de som følger oss har muligheten til å være både positiv og negativ og har muligheten til å være saklig i forhold til de tingene de skriver.

Dette viser også at *Sebastian* respekterer rollen journalisten har i forhold til å ikke blande rollen som privatperson med rollen som journalist. Selv om spillerne mener at journalisten er bevisste på sine roller føler enkelte av dem at journalistene kan være for negative i det de skrive ved enkelte anledninger. *Sigurd* er en av dem som føler at de lokale fotballjournalistene blir for pessimistiske i sine saker;

Vi har jo vært oppe i mye negativt og det har blitt skrevet mye negativt. Jeg føler at journalistene detter over i at det er veldig lett å skrive mye negativt i forhold til å skrive positivt. Vi mennesker er nesten lagd sånn at vi nesten er negative av natur. Da er det veldig lett å kritisere istedenfor å rose.

Det *Sigurd* her forklarer viser at relasjonen mellom den lokale sportsjournalistene og spilleren ikke er en dans på roser, selv om det stort sett er en god relasjon. Dette kommer jeg til å presentere ytterligere senere i oppgaven. Årsaken til denne «smakebiten» på relasjonen er at disse kan sees som et bakteppe når jeg nå skal presentere observasjonsstudiet fra fire hjemmekamper i eliteserien i fotball til en av klubbene som er med i denne undersøkelsen. Hvordan oppfører egentlig journalister seg på kamp? Og hvordan er relasjonen mellom spiller og journalist på kamp?

5.2 Observasjonsstudiet

I dette observasjonsstudiet kommer jeg til å trekke inn observasjoner av journalistene før kampen, underveis, i pausen og i relasjon med spillerne etter kampen er ferdig.

Hovedinntrykket av mine observasjoner kan knyttes til Goffman (1992) sine teorier om roller og hvordan man spiller sine roller, avhengig av hvilken sammenheng man er i. På «framsiden» eller «på scenen», som jeg her har definert som i intervjuonen etter kamp, spiller journalisten og spillerne en rolle. Når de er på «baksiden» eller bak kulissene, som på pressetribune eller i garderoben, kan de spille en annen rolle. Et sentralt poeng hos Goffman er hvordan mennesker spiller sine roller som individer og hvordan denne dynamikken fungerer når det kommer til det å opptre som lag. Journalistene er i min undersøkelse det ene «laget», mens klubben og klubbens spillere er det andre «laget». Før jeg tar for meg maktkampen i observasjonen, kommer jeg inn på lokaljournalistens doble rolle, som på den ene siden skal vise lokalpatriotisme (Mathisen 2010), men på den andre siden være kritisk og uavhengig (Allern 1997).

5.2.1 Før kampen

Det første som skjedde når journalistene kom på kampene var at de ble akkreditert, eller sagt på en annen måte, gitt et inngangsbevis. Dette foregikk i presserommet. Tonen mellom journalistene og mellom journalistene og de ansatte i klubben var munter, selv om det ikke var så mange som pratet. De som snakket sammen virket som de hadde kjent hverandre lenge. Jeg fikk inntrykk av at dette var et av pressens «bakside»-områder der de kunne si det de ville uten å bekymre seg over at den mer profesjonelle rollen de senere skulle spille i forhold til trenere og spillere skulle bli ødelagt (Goffman 1992, s. 96-97). Et eksempel som viste dette godt var da én av journalistene sa at han håpet på en reprise av en av de siste kampene som det ene laget vant. Her var det tydelig at journalisten ikke inntok den kritiske og uavhengige rollen idealet som journalist tilsier (Allern 1997, s. 7). Hovedinntrykket mitt fra perioden før kampene startet var at selv om journalistene var på sitt «bakside»-område, og således kunne snakke fritt, påtok de seg likevel stort sett rollen som den uavhengige journalist.

5.2.2 Kampen: Journalistens «bakside»-rolle sementeres

Da kampene kom i gang viste det seg at journalistenes reaksjoner varierte i forhold til det som skjedde i kampen. Journalistene satt nå på pressetribunen. I den første delen av kampene var hovedinntrykket at der enkelte journalister jobbet konsentrert og upåvirket av det som skjedde i kampen, virket andre journalister mer spente. Den spente stemningen ga sitt uttrykk i at det var svært lite kommunikasjon mellom journalistene. Hovedinntrykket mitt fra starten av

kampene var at journalistene holdt sine eventuelle følelser i sjakk, men ettersom omgangen gikk sin gang kunne jeg observere små drypp av følelser blant enkelte av journalistene.

Da et av lagene scoret var det ikke mange «kritiske og uavhengige» journalister å spore. Enkelte knyttet sine never i jubel, mens andre hoppet opp fra stolen i jubel. Dette er følelser som kunne passet bedre blant supporterne på tribunen. Her var journalistene på det området Goffman (1992, s. 96-97) kaller for «bakside-området». Noe som spesielt viste nærhet var at journalistene kommenterte for seg selv, og når de gjorde det brukte de fornavn på spillerne. Det er likevel viktig å påpeke at følelsesutbruddet ikke virket å gå utover jobben journalistene var der for, nemlig å legge følelsene til side å rapportere uavhengig. Andre journalister klarte å holde følelsene i sjakk, selv om det ble store sjanser og scoringer. Bildet av den lokale sportsjournalist som en patriotisk «følelsesbombe» som ikke klarte å styre sine emosjoner kan derfor sies å være en sannhet med modifikasjoner.

Selv om journalistene fortsatt var adskilt fra både spillere og det sportslige apparatet til klubben i pausen kom de i kontakt med andre ansatte i klubben på presserommet. Det var ikke voldsomme følelser i sving, og alt tydet på at journalistene stolte nok på de ansatte i klubben til at de kunne ytre sine meninger om den pågående kampen. «Bakside»-området var dermed svekket noe, men journalistene kom med sine meninger. Journalistene utbrøt blant annet at «Det blir 1. divisjon neste», «jeg holdt på å sovne» og «man skulle nesten tro at [navngitt klubb] var bortelaget». Journalistene hadde høyst trolig valgt andre ord hvis de sto i et intervju med en spiller eller trener. Alt kunne tyde på at journalistene i pausen følte seg komfortable nok i situasjonen til å si sin ærlige mening, selv om de fortsatt hadde en profesjonell distanse til de ansatte i klubben.

5.2.3 2. omgang: «Bakside»-området vises tydeligere

Journalistene inntok den rolige, konsentrerte, uavhengige og kritiske journalistrollen i starten av andreomgang av kampene, og dette var mønsteret jeg kjente igjen fra førsteomgang. Likevel skjedde det en ny utvikling når kampene nærmet seg slutten, og det nærmet seg en avgjørelse. Journalistene som i førsteomgang var engasjerte «mistet» rollen som uavhengig og kritisk journalist i enda større grad da kampene skulle avgjøres. Da én av journalistene mente at dommeren snøt det ene laget for straffe utbrøt han «faen, faen, faen» i rask rekkefølge. I tillegg til dette reiste denne journalisten seg opp, og sa mot dommeren «du snyter [klubben] for straffe borte mot [annen klubb] og du gir [annen klubb] et mål». Dette viste seg også gjennom positive følelser da journalistene utbrøt ord som «helt sjukt» og «fy faen» i glede over at det ene laget scoret to ganger på kort tid. En slik situasjon er et godt eksempel på det

Goffman (1992, s. 74) skriver om at man ikke klarer å opprettholde en rolle eller et inntrykk i forhold til dem som er «på innsiden» av laget. Mathisen (2010, s. 36-37) skriver om lokaljournalistikken at det er forventning om et engasjement fra journalistene, samtidig som journalistene skal være kritisk og uavhengig når det trengs. Det var også eksempler på journalister som holdt følelsene i sjakk, men et hovedpoeng var at på pressetribunen trengte ikke de lokale sportsjournalistene å opprettholde rollen som en kritisk og uavhengig journalist. De var blant journalistkolleger som også var «på innsiden» av laget.

5.2.4 I intervjusonen: «Framsiden»-området

Etter kampene var det duket for møtet mellom journalister og spillere og trenere i intervjusonen. Den engasjerte følelsesrike rollen var lagt igjen på pressetribunen og journalistene tok på seg den uavhengige og kritiske rollen fullt ut. Mens journalistene kom fra deres «bakside» på pressetribunen, kom spillerne fra deres «bakside» i garderoben. Sammen møttes de til «framsiden» som intervjusonen er. Dette er stedet der aktørene spiller ut sine profesjonelle roller, og det Goffman (1992, s. 92-93) kaller en «scene». Hadde journalistene vist et like stort engasjement i pressesonen etter kamp som underveis i kampen ville dette vært et brudd med *rolleforventningen* omverden har til en journalist (Mathisen 2010, s. 67).

Intervjusonen var også stedet for klubbens presseansvarlige. Dette er en person som er på lag med klubben, men som skal bistå media i å komme i kontakt med spillere og trenere. Bortsett fra dette holder den presseansvarlige seg i bakgrunnen. Denne rollen omtaler Goffman (1992, s. 128) som en «ikke-person» eller en tjener. I denne rollen kan også tilliten trekkes inn.

Grimen (2009, s. 78) skriver at man kan bygge tillit ved å benytte seg av en slik *mellomperson*. Grimen påpeker dog at mellompersonen må være nøytral og ikke knyttet til noen av partene, og den presseansvarlige er jo knyttet til klubben. Likevel vil jeg hevde at pressetalsmannen kan overbevise partene om at de har fordeler ved å stole på hverandre, og han kan overvåke avtaler og se til at de blir holdt. Som for eksempel da den presseansvarlige jeg observerte passet på at alle journalistene fikk sine intervjuer med spillerne og trenerne.

For at kommunikasjonen skal være vellykket må aktørene ifølge Goffman (1992, s. 65) tro på hverandres opptreden. For at en lagopptreden skal være vellykket må lagets medlemmer stole på at de andre på laget skal oppføre seg etter normen. Hvis ikke kan «skuespillet» ifølge Goffman (1992, s. 74) bli ødelagt. Journalistene måtte dermed opptre på en måte som gjorde at spillerne «trodde» på dem i rollen som journalister, og spillerne måtte på sin side opptre på en måte som gjorde at journalistene «trodde» på dem i rollen som spillere. Et brudd på dette «skuespillet» kunne for eksempel vært om en trener eller spiller hadde fått et spørsmål av en

karakter som gjorde at han avsluttet intervjuet og forlot intervjusonen. Det finnes eksempler på at trenere har gjort dette (Kvamme, 2010). Av mine observasjoner kunne jeg ikke se et brudd på dette «skuespillet».

Det at journalisten gjennom uformelle møter uten blokk og penn bygger tillit blir trukket fram som viktig av Mathisen (2010, s. 116) i produksjonen av gravesaker. Ved én anledning observerte jeg en av de lokale journalistene i intervjusonen i samtale med en trener uten blokk og penn. Dette viste meg at denne typen kontakt for å bygge tillit også kan være viktig i hverdagen som journalist. Hovedinntrykket mitt her var at journalistene brukte fornavn på spillerne, og det var en munter tone, men når intervjuet startet ble det en seriøs tone mellom journalist og spiller.

5.2.5 Maktkampen i observasjonen

Maktkampen i dette observasjonsstudiet kan i stor grad knyttes opp mot forhandlingen om kontroll mellom journalist og kilde. Her presenterer Mathisen (2010, s. 78-79) tre ulike arenaer forhandlinger om kontroll kan diskuteres opp mot. Dette er den *fysiske, sosiale og kulturelle arena*. Disse er hentet fra Ericsson et. al. (1998). Den av de tre arenaene jeg her skal konsentrere meg om er den *fysiske arenaen*. Dette handler om og hvor journalisten slipper inn eller om journalisten får tilgang på møter. På lik linje med at klubbene bestemmer hvilke journalister som kan få akkreditering til kampene, kan de også bestemme hvem av spillerne journalistene skal få lov til å snakke med i intervjusonen etter kamp. Klubben har dermed makt til å stenge journalister ute fra områder på stadion. I norsk fotball og idrett for øvrig er det sjelden at det å få akkreditering er et stort problem, men i engelsk fotball har klubbene så mye makt at de kan bestemme hva som blir offentlig i langt større grad (Ould Saada Berg, 2017). Jeg observerte ikke denne typen utfordringer i mine observasjoner. Når man har fått akkreditering og skal dekke en fotballkamp som journalist følger man en fastlagt arbeidsrutine. Etter man har fått akkrediteringen finner man plass på pressetribunen, og det er for den skrivende presse normalt sett ikke adgang til indre bane. Dermed får heller ikke skrivende journalister adgang til spillere eller trenere før eller underveis i kampen. Etter det jeg kunne observere fikk den skrivende pressen først møte trener og spillere i intervjusonen etter kamp. Selv om enkelte spillere brukte tid på å komme i intervjusonen, og hadde kontroll over denne arenaen, virket det som om journalistene fikk de intervjuene de ba om.

5.2.6 Oppsummering

Enkelte av journalistene viste i kampen at fotball handler om følelser og engasjement. Kanskje man rett og slett ikke kan være en god nok lokal fotballjournalist hvis man ikke

kjenner på dette engasjementet, som supporterne av klubben også føler hver uke? Likevel kommer man ikke unna at lokaljournalistenes profesjonalitet kan settes på prøve når journalisten jobber i tette miljøer eller blir følelsesmessig berørt (Morlandstø og Lamark 2002, s. 28-29). Maktforholdet mellom spiller og journalist på kamp er stort sett knyttet til den tilgangen eller mangelen på tilgang journalisten har til ulike arenaer. Dette er noe av det jeg nå skal diskutere når jeg nå skal presentere hvordan de ulike aktørene opplever relasjonen eller nærheten.

5.3 Dybdeintervjuer

I denne delen av analysen vil jeg presentere svarene jeg fikk fra journalistene og spillerne i dybdeintervjuene. Jeg skal først diskutere dobbeltheten med å være lokal sportsjournalist. Forventningene om å være lokalpatriotisk kontra det å være uavhengig og kritisk.

Lokalismen er et sentralt begrep som Mathisen (2010, s. 53-54) knytter opp mot lokalpatriotisme i lokalavisen. Kort forklart handler dette begrepet om at lokalavisene i større og større grad etter at partipressen ble avvirket fant sin legitimitet i å bygge opp under det lokale. Avisene har gått fra å være partiaviser til å knytte sin identitet opp mot lokalsamfunnet. Hva er det da som styrer det de skriver om? Mathisen (2010, s. 53-54) skriver at i hennes studie av lokalaviser fra 2007 kom det fram at avisene ofte viste en patriotisk dagsorden. Lokalsamfunnet har blitt en viktig rettesnor for lokalavisene (Mathisen 2010, s. 53-54). Medieforsker Sigurd Høst (2010) følger den samme tankegangen, der han hevder at utgiversted og dekningsområdet avgjør hvilken type profil de minste lokalavisene får. Det er liten tvil om at jeg ser den samme tendensen til at de lokale sportsjournalistene i min undersøkelse er interessert i å skape blest rundt det lokale eliteserielaget i fotball.

5.3.1 «Lim og lupe» i den lokale sportsjournalistikken

For å kunne forstå hvordan de lokale sportsjournalistene og eliteseriespillerne i denne analysen tenker om nærhet velger jeg å benytte meg av metaforen Mathisen (2010, s. 36-37) omtaler som «lim og lupe». Dette er ifølge Mathisen slagordet til Landslaget for lokalaviser (LLA). Denne metaforen betyr at samtidig som at lokalavisene skal være de som knytter samfunnet sammen og bygger en felles forståelse, skal lokalavisene også ha et kritisk blikk på maktpersoner eller organisasjoner i lokalsamfunnet.

5.3.1.1 Lokalavisene som «limet»

Først vil jeg ta for meg «limet». Flertallet av journalistene i min undersøkelse synes det er naturlig å være mer patriotisk i en lokalavis kontra en riksavis. *Jesper* mener også at de som

lokalavis skriver annerledes saker fordi de er lokalavis. Han mener at selv om de «kvesser knivene» når det er nødvendig så har også lokalavisa en annen jobb;

Vi får jo en litt annen jobb enn VG for eksempel. Sånn som når klubben skal prøve å sette publikumsrekord. Så skriver vi sak om at de ønsker å gjøre det. Det vil jo aldri en riksavis gjøre. (..) Sånn som nå når det skal være [annen kamp] her i byen i dag så har vi prøvd å bygge opp publikum og fått folk til å komme. Det er kanskje en del av lokaljournalistjobben som ikke er en del av riksmidia.

Her understreker *Jesper* et poeng som lenge har vært fremtredende i forskning på lokaljournalistikk. *Jespers* avis gjør et forsøk på å bygge lokal identitet og tilhørighet, og det trekkes fram av Mathisen (2010, s. 36) som en funksjon lokalmedia har i motsetning til riksmidia. *Jørgen* har et lignende bilde på situasjonen i sin by;

For oss handler det om å gjenspeile det som skjer i de idrettene vi dekker i en salig blanding av patriotisme og være kritiske til det som rører seg. Idrett i dag er svær butikk. Klubbene her omsetter her for [xantall] millioner i året. Det har blitt stor butikk. Jeg vil påstå at det vanskeligste i vår jobb er å være kritiske til hva som foregår, måten klubbene opptre på, måten de forvalter pengene sine på, måten de forvalter talentene sine på, måten de tar ansvar i regionen som lokomotiv på. Den forventningen blant leserne om at lokalmediet skal være en bidragsyter og en løfter av idretten i området.

Dette viser at leserne av avisa *Jørgen* arbeider for har en forventning om at avisa skal bidra positivt i form av å skrive mer patriotisk om klubben. Denne balansegangen opp mot å være kritisk er vanskelig. Dette kommer også frem i tidligere undersøkelser (Mathisen 2007 og Lamark og Morlandstø 2002). *Jørgen* trekker i denne sammenheng frem at i byen han jobber i har han aldri opplevd lokalpatriotismen fra publikum som han har gjort i år. Reaksjonene han har fått går ut på at avisa er for negative og at avisa heller bør velge mer positive vinklinger på saker. *Jørgen* sier;

Det har jeg merket nå, og [jeg] svarer annenhver dag på henvendelser som går på akkurat dette. Seinst i går kveld fikk jeg en sånn henvendelse med en epost på en artikkel jeg hadde skrevet fredag i forrige uke. Jeg tror mange blander vår oppgave og rolle. Vi er journalister, vi er uavhengige journalister som skal ha et kritisk blikk på det som foregår. Selvfølgelig skal vi la oss begeistre, underholde, engasjere og vi skal formidle store gode og gledelige øyeblikk. Nå har det vært fryktelig få av dem de siste

årene så da kan det nok oppleves at det er et tog med mange kritiske saker på som dundrer i en sirkel og som er stadig tilbakevendende.

Jørgens ord oppsummerer godt hva flertallet av journalistene i min undersøkelse mener. Han innrømmer samtidig at nærheten kan bli problematisk når han må kombinere rollen som kommentator for avisa, og det å møte treneren til intervju dagen etter han har hatt en kritisk kommentar på trykk;

Det som er det aller vanskeligste i min jobb, nå som vi har blitt så få som vi har blitt, er at jeg som leder skal skrive kommentarer om klubben eller andre utøvere. Kanskje må jeg skrive en kommentar om at treneren i klubben bør gå av og argumentere godt for det. Så neste dag må jeg intervju samme trener og snakke med han som journalist å lage en artikkel. Da har jeg skapt et klima mellom oss som vanskeliggjør jobben på dag 2 som journalist.

Her er *Jørgen* ved kjernen av det som kan gjøre lokaljournalistens jobb så vanskelig. Når kampen er ferdig kan riksjournalisten reise hjem, mens lokaljournalisten har en nærhet til sine kilder og møter dem på jobb neste dag. Dette kan dermed vanskeliggjøre både «lim» og «lupe»-funksjonen *Jørgen* og hans avis skal ha.

Hva synes spillerne?

Ser man nærmere på hvordan spillerne ser på lokalmedienes lokalpatriotiske preg og det omtalte «limet» sier flertallet at de lokale mediene er lokalpatriotiske i en eller annen retning. Dette skiller seg noe fra journalistene, men forskjellene er ikke betydelige. To av spillerne sier at lokalpatriotismen påvirker dekningen. *Svein* mener at de lokale sportsjournalistene i sin by uten tvil har et lokalpatriotisk preg på det de skriver;

Jeg tror det går hånd i hånd. De som skriver er selvfølgelig preget av praten på gata.

De snakker med folk og det fargelegger hva de skriver.

Svein mener dermed i likhet med flertallet av sine spillerkolleger at lokalavisene de er i kontakt med blir påvirket av strømningene i lokalsamfunnet, noe vi så journalistene også var inne på. Som jeg var inne på i innledningen til dette kapittelet mener *Sigurd* at lokaljournalistene ofte er litt for negative i sin fremstilling av klubben, og at han på den måten opplever mindre lokalpatriotisme fra avisa. Det er likevel delte meninger ut fra hvilken klubb man spiller for og by man bor i. *Sebastian* mener på sin side at de lokale sportsjournalistene som dekker hans klubb er positive til klubben og vil det beste for den. Likevel påpeker han at

avisa kan komme med kritikk, men da føler han at denne kritikken stort sett er etterrettelig. Et interessant poeng er at *Sebastian* sier at avisa «vil det beste for klubben». Dette kan knyttes opp mot det Mathisen (2010, s. 53-54) skriver om lokalsamfunnets ve og vel som lokalavisenes ideologiske fundament, samlet i begrepet lokalisme. *Sebastian* understreker det ved å si at han synes mediene i byen hans er flinke til å skape engasjement og få folk på kamp, og sier følgende;

For selv om det er negativt er det verste for en fotballklubb likegyldighet. Det er viktig for oss å ha engasjement rundt det. Heller et negativt oppslag enn ingen oppslag. Jeg vil si det sånn at det er ikke lokalavisas eller lokalmedias jobb å være utdelt positiv eller heiagjeng eller noe sånt. Hvis man skal klare å skape interesse og engasjement rundt et produkt så er det lokale media utrolig viktig. Det tror jeg.

Sebastian viser her en forståelse for den rollen en journalist skal ha, både å være den kritiske og patriotiske, og at det totalt sett er bra for klubben. *Sebastian* opplever at journalistene likevel ikke er ute etter å verken skade han eller klubben.

Jeg føler at de er etterrettelige, saklig og de har fokus på de tingene som de ønsker å formidle ut til sine. De sakene er relevant. Jeg opplever det som en hyggelig situasjon og jeg har ingenting imot. Det er viktig for meg å stå oppreist også når det går dårlig. Jeg føler ikke at de gjør det vanskelig for meg og stå oppreist når det går dårlig.

Sebastian skiller seg ut som den mest positive av spillerne. Hans beskrivelse understreker flere egenskaper spillerne synes det er viktig å ha for den lokale sportsjournalisten. At man er redelig og ikke lurer spillerne til å si noe de ikke mener. *Sander* beskriver på lignende måte sin versjon av en god journalist som at han eller hun skal dekke klubben på en rettferdig måte og ikke være opptatt av at så mange som mulige skal klikke på saken din. *Sander* sier følgende;

At man lager saken om det saken er om og ikke overdriver den for å få folk til å se på den. Det mener jeg er en god journalist.

Her antyder nesten *Sander* at journalistene skriver om andre ting enn de bør for å få klikk. Dette oppleves ikke som bra. *Sander* og *Sigurd* er de som er klarest på at det de lokale sportsjournalistene er for negative i sine saker og vinklinger om klubben. Likevel ser ingen av spillerne på selve møte med journalistene i en intervjusituasjon eller annen profesjonell

situasjon som spesielt problematisk. Flertallet av spillerne synes journalistene stort sett er greie å ha med å gjøre, og at de stiller forberedt til intervju, noe *Sander* setter pris på;

Det har vel hendt tidligere at sportsjournalisten ikke har noen sak han skal lage, han skal bare se om jeg kan si noe som han kan lage en sak på. Men det synes jeg er dårlig journalistikk. Jeg synes det er bra journalistikk å ha planen klar på forhånd og så går man å gjør det man skal for å få den saken.

Det *Sander* her egentlig sier er at han setter pris på journalister som er kunnskapsrike og framstår som de har satt seg inn i saken på forhånd. I forlengelsen av dette blir det nevnt av flere at det er viktig at spilleren eller treneren kjenner seg igjen i det som blir skrevet. Nettopp dette poenget synes også spillerne er et viktig moment for journalistene å huske. Flere av dem påpeker at det er viktig at fakta kommer frem og at sportsjournalistene presenterer et godt faglig håndverk i forhold til det som blir prestert på banen. Den kunnskapsrike og fotballfaglige dyktige journalisten er mangelvare ifølge *Svein* og *Sigurd*. *Svein* sier følgende;

Vi har en veldig teknisk og analytisk holdning til det. Vi er opptatt av detaljer i spillet, spillemønster bevegelse, hvor man skal være til enhver tid og hvor ballen her. Da snakker vi ørsmå detaljer, og de små detaljene har ikke de som ikke har spilt på det nivået før, eller kanskje ikke spilt på det nivået i det hele tatt. Det er jo umulig for dem å ha den forståelsen av det.

Dette viser med tydelighet at både *Svein* og flertallet av de andre spillerne har et tydelig ønske om at kunnskapsnivået er viktig for å være en god lokal sportsjournalist. Dette viser også at spillerne mener at lokaljournalistene ikke vil kunne ha den samme forståelsen for spillet som spiller. De er ikke de første som har hatt den meningen. Den tidligere norske toppspilleren Erik Mykland har uttalt noe av det samme; siden sportsjournalistene ikke har spilt på et høyt nivå, klarer de heller ikke vurdere alle spillets faser (Helland 2003, s. 116-117)

5.3.1.2 Lokalavisenes «lupe»

Jeg vil nå se på lokalavisenes funksjon som «lupe». Dette handler om idealet innenfor journalistikken som er å belyse og avdekke kritikkverdige forhold som avdekker maktmisbruk og rette oppmerksomheten mot urettferdighet (Mathisen 2010, s. 36-37 og 98).

Ut fra mine funn virker det ikke som om det er ofte lokalavisenes sportsredaksjoner går inn større graveprosjekter. Selv om enkeltprosjekter og saker om kritisk og gravende journalistikk nevnes mener flertallet at ressursene ikke strekker til. *Jesper* forteller;

Det er jo sikkert som det er i alle andre redaksjoner. Ressurser, mannskap og tid. Hvis man før var fire stykker på jobb for å dekke to sider til papiravis så er man nå en-to stykker på jobb som skal lage tv, nett, papiravis, alt mulig.

Ifølge *Jesper* er produksjonskravet i antall saker det samme om ikke høyere enn tidligere, men de har færre journalister i arbeid. Dette samsvarer med det Mathisen (2010, s. 104) beskriver om at det å skrive *nok* ord vinner foran *hvilke* ord som skrives i lokaljournalistikken.

«Lupen» til lokaljournalistene kan eksemplifiseres i når journalister må stille ubehagelige spørsmål. I mine funn svarer alle journalistene at spørsmål som enten medfører kritikk av treneren eller spørsmål som medfører kritikk rettet mot en person i klubben, er ubehagelig å stille. *Jens* bruker mye tid på å bygge en forståelse hos spillerne på hvorfor han spør som han gjør, og at de kan svare om de ønsker. Likevel finnes det ubehagelige spørsmål;

Jeg har vært i flere intervjuer der det går på trenerens tillit inn i spillergruppa som er veldig personlig og man merker det er vondt for den andre parten. Da er det jo mer ubehagelig enn vanlige trivielle hverdagslige ting. Det har jeg opplevd, men det er mer ubehagelig for den andre parten enn for oss.

Til tross for ubehagelighetene *Jens* her beskriver må likevel journalistene stille de ubehagelige og kritiske spørsmålene til sine kilder. Dette viser at Mathisens (2010, s. 36-37) «lupe» også er til stede, selv om det ikke er snakk om de største gravesakene. *Jørgen* trekker på sin side frem at selv om det er ubehagelig å stille denne typen spørsmål, så er en del av jobben til en rutinert og godt betalt trener å svare på kritiske spørsmål hvis det blir nødvendig. Disse refleksjonene sier *Jan* seg enig i, selv om det er lite artig å stille de kritiske spørsmålene.

Du gruer deg jo til å gjøre det. Så enkelt er det. I veldig liten grad blir man oppfattet som en representant for byen eller fansen, men du blir oppfattet som HAN journalisten som er på en måte en personlig målbærer for kritikk. Og da blir man behandlet som det også.

Selv om *Jan* ikke gir inntrykk av at han begynner å tvile på sin rolle som journalist stiller han her spørsmål om sin egen hederlighet hvis vi skal følge Lamark og Morlandstøs (2002, s. 52) sin definisjon på et hederlig menneske.³ I ytterste konsekvens kan det føre til at *Jan* unngår å stille de ubehagelige spørsmålene. En mer uerfaren journalist ville kanskje ha begynt å tvile

³ Se teorikapittel 3.3

på sin rolle som journalist, som vist av Morlandstø og Lamark (2002, s. 28). Det å stille spørsmål om folks kompetanse eller ved den jobben som gjøres oppleves av mine informanter som ubehagelig. De føler at de trår over en grense i forhold til å være hederlig. Det samsvarer med det Lamark og Morlandstøs (2002, s. 54-56) skriver, som også hevder at det kan oppstå en spenning mellom det å være en god journalist og det å være et hederlig menneske.

Fra spillernes side

Av spillerne sier *Sebastian* at journalistene som følger klubben hans makter å ta den undersøkende og gravende rollen. Han mener at en lokal sportsjournalist som har fulgt en prosess fra A til Å er godt informert og vil ha de beste forutsetningene for å kunne stille de rette kritiske spørsmålene. *Sebastian* mener det også handler om å se ting i kontekst og ut fra hvilke forutsetninger klubben har, og det mener han lokalmedia er flinke til å se. De andre spillerne kommer med sprikende svar. *Svein* synes journalistene bør jobbe mer for å presentere et bredere bilde av klubben;

De kommer rett under overflaten. Jeg var inne på det i stad. Det er for lite dybde i det. Så er det kanskje litt vel mye å forlange også. Det er kanskje ikke så veldig mye spennende å melde heller. Men jeg ville heller sett færre saker, men flere med dybde i.

Intervjuer: Når du sier dybde, mener du da mer kritiske saker?

Svein: Det kan gå begge veier det altså, men at de går litt mer inn i virke og litt mer bak resultatene og hvorfor ting er som det er. Men sånn som *Josimar* [tidsskrift om fotball] kan jobbe fram saker over mye lenger tid. Det har lokalmedia mindre muligheter til.

I denne sammenligningen viser *Svein* at han forstår at en lokalavis som kommer ut hver dag ikke har de samme mulighetene til å jobbe fram saker over lengre tid som det fotballtidsskriftet *Josimar* har som kommer ut én gang i måneden (*Josimar.no*, 2017). Dette tolker jeg som at han viser forståelse for den problematikken som journalistene tok opp rundt ressurser om antall ansatte og arbeidsmengde.

Sigurd og *Sander* mener begge at det har blitt for mange kritiske saker om klubben, og *Sander* synes journalistene aldri gir seg før de kommer i bunns i en sak. Helland (2003:117) beskriver en lignende holdning blant de norske landslagsspillerne som dro til EM i 2000. *Sander* mener samtidig klubben må være observante på at de selv ikke setter seg i en posisjon som gjør at klubben enkelt kan kritiseres av journalistene;

Det kommer veldig an på om situasjonen har oppstått av at klubben har vært uærlig og har løyet, da kan man takke seg litt selv, men hvis det er en uheldig sak så ser jeg på det annerledes igjen. Da synes jeg man kan la det ligge.

Her aksepterer *Sander* kritisk journalistikk, men ikke for enhver pris. Han viser en forståelse for rollen journalisten har i forhold til «lupen» lokalavisene skal ha på lokalsamfunnet.

5.3.2 Det «delte» samfunnsoppdraget

Journalistene i mine funn føler at *identitet og tilhørighet* oppleves som viktig av dem som bryr seg om klubben. Dette handler også om det tidligere omtalte «limet» i lokaljournalistikken. Journalistene kan få beskjed av redaksjonsledelsen om å spille mer på følelser, enten på lederplass eller på forsiden, noe *Jens* forklarer;

Da er det redaktøren som kommer inn og sier at vi må gjøre noe ekstra. Før var vi kanskje litt mer redde for å vise det. Vi har vært opptatt av å ha skillelinjer tidligere, men alle skjønner at de som sitter i en sportsredaksjon i en regionavis vil at laget skal gjøre det godt. Vi trenger ikke være redd for å gå litt den veien.

Her skaper *Jens* og avisa en lokal *identitet og tilhørighet*, som av Engan (2016, s. 8) blir trukket frem som et særtrekk i det han beskriver som det «andre» samfunnsoppdraget. Det patriotiske samfunnsoppdraget trekkes også fram av Mathisen (2010, s. 37). Likevel virker ikke *Jens* å være mindre eller mer opptatt av å være lokalpatriotisk enn de andre journalistene i undersøkelsen, og han understreker at når de spiller mer på følelser får de beskjed fra redaksjonsledelsen om å gjøre dette.

Av spillerne har *Sebastian* forståelse for at det enten kan bli mye kritikk eller mye skryt i dekningen av klubben ved enkelte anledninger. Han mener i likhet med de andre spillerne at det viktigste for den lokale sportsjournalisten er å kjenne klubben man dekker godt og også kjenne til strategiene i klubben. *Sebastian* opplever at avisa er god til å skape tilhørighet og uttaler;

Vinner man er alt veldig bra, men taper man er alt veldig dårlig. Sånn er det. Det er liksom bransjens iboende. Men jeg opplever samtidig at de er veldig interessert og at de på en måte hjelper klubben gjennom at de har type studio og tv-sending som er knyttet opp mot klubben, resultatene og kampene, og det er bra for oss. Jeg føler at vi har et bra samspill med lokale medier i forhold til at de skaper interesse og

engasjement med oss og formidler det som skjer med oss sånn at vi kan få flere folk på kamp. At de bidrar til interesse og engasjement rundt klubben.

Det *Sebastian* her viser er at lokalavisenes samfunnsoppdrag er todelt. Dette viser at lokaljournalistene der *Sebastian* holder til er opptatt av å både skape engasjement, men at de også er kritiske.

Oppsummering: «Lim og Lupe» og samfunnsoppdraget

Det er en gjennomgangsmelodi at journalistene ønsker å skape et lokalt engasjement og samtidig være en kritisk overvåker når det trengs. Med tanke på hvor bevisst spillerne er på journalistenes rolle i samspillet eller hvor bevisst de er på den profesjonelle distansen opplever jeg ut fra disse svarene at spillerne er både bevisst og reflekterte rundt dette, selv om de ikke alltid er enig i journalistenes vurderinger fra sak til sak. Hovedinntrykket jeg sitter igjen med i mine funn fra spillerne er at selv om noen synes det blir for mange negative saker om klubben finner jeg også en aksept for den lokale sportsjournalistens rolle som en «gravende og undersøkende» journalist. Likevel finner jeg at spillerne mener at dette arbeidet må være tuftet på solid kunnskap om sak og klubb og at man skal være etterrettelig og ærlig i arbeidet. For både journalister og spillere tror jeg det her er viktig at man imøtekommer hverandre med respekt og ærlighet.

Hovedinntrykket jeg sitter igjen med fra journalistene er at de ikke har problemer med å stille kritiske og ubehagelige spørsmål, men at de ikke er fullstendig upåvirket av det. Mine funn viser heller at journalistenes utfordring med å være den «gravende og undersøkende» sportsjournalisten på jevnlig basis heller kan knyttes opp mot mangelen på tid og mangelen på ressurser. Journalistene viser også til den vanskelige balansegangen med å på den ene siden være en identitetsbygger og spre engasjement i lokalmiljøet, og samtidig være den som stille de kritiske og tøffe spørsmålene. Likevel er journalistene opptatt av å ikke virke som en heiagjeng for klubben, selv om det er et press fra lokalsamfunnet om å være patriotisk.

5.3.3 Rollebevisstheten og forventningene hos aktørene

Da de norske sportsjournalistene på 1990-tallet i større grad ble mer uavhengig i forhold utøverne ble de også ifølge Helland (2003, s. 90-91) mer bevisst på egen rolle og mer profesjonelle. Siden denne endringen skjedde blant riksavisjournalistene var det derfor interessant å se på hvordan både spillere og lokale sportsjournalister ser på utfordringer knyttet til den profesjonelle distansen og hvor bevisste de er i ulike sammenhenger på de rollene de har i dag.

5.3.3.1 habilitet og integritet

Et svært godt eksempel på at habiliteten og integriteten blant journalister har forbedret seg kraftig siden sportsjournalistikkens barndom illustreres ved *Jesper* som har kjent klubbens hovedtrener i over 20 år – både som juniorspiller, trener og journalist. Han sier at det var riktig for han å skille mellom det å være trener og det å være journalist. Han skrev ikke om klubben da han var trener for et guttelag der, og da *Jesper* var ferdig som trener, ventet han med å skrive om klubben til det var gått nesten ett år. I denne sammenhengen kan man si at *Jesper* er inhabil i saker om klubben, men han har fortsatt integriteten som journalist i andre saker. Her gir *Jesper* meg et inntrykk av at han er bevisst på den rollen han har som journalist, til tross for at han har spilt en annen rolle for spillerne tidligere. Mathisen (2010, s. 88-89) er inne på dette når hun skriver om habilitet opp mot integritet som journalist. Alle journalistene som er med i denne undersøkelsen er nøye med å passe på sin habilitet og avisas habilitet. *Jesper* viser at det er en klar grense mellom den private og profesjonelle rollen mellom spillerne og han selv;

Vi er jo mye på [navngitt stadion], så vi har en felles forståelse med spillerne, så lenge vi har mulighet, så venter vi med å gjøre intervjuene til de er ferdige å spise. De får gå i dusjen, komme opp, spise lunsj så gir vi bare beskjed til den det måtte være. Så kan det hende at de sitter og slenger meldinger til oss, og at det er litt humor og litt prat før man går inn i intervjusituasjon. Jeg tror de vet hvor de har oss, hva som blir skrevet, og de kan prate med hverandre på lunsjbordet uten at det står i avisa. Vi setter oss jo ikke ved deres bord, vi setter oss en tre-fire bord unna og venter, så kommer de bare bort.

Her viser *Jesper* at han er bevisst på sin rolle og at han heller ikke ønsker å utnytte den posisjonen han har opparbeidet som lokaljournalist i klubben. *Jørgen* påpeker på sin side at klubben han skriver om er flinke til å bevisstgjøre spillerne på at kontakt med media er noe som ligger til rollen deres;

Det har alltid vært enkeltepisoder med enkeltspillere som ikke ønsker å snakke, som har et anstrengt forhold til noe eller ønsker en lav profil, men klubben er veldig flinke på å bevisstgjøre spillerne på at det å spille i klubben medfører kontakt med pressen, at det er en del av jobben deres og at de skal stille opp for pressen så sant det lar seg gjøre og så sant det ikke går på tvers av deres etiske grenser.

Her gir *Jørgen* inntrykk av at han er fornøyd med den tilgangen han får på spillerne og at spillerne vet hvilken rolle han har som journalist. Spillerne stiller heller ikke spørsmål ved journalistenes habilitet i forhold til klubben og gir uttrykk for at dette stort sett er uproblematisk. Spiller *Svein* trekker frem et godt eksempel på en situasjon som kunne vært problematisk;

Vi har jo hatt [tidligere spiller] som har vært litt i [navngitt klubb] og i [navngitt media]. Det virker som de forholdene er avklart godt med klubben på forhånd. Den rollen [personen har] i [navngitt media] er mer skråblikk på fotball. Jeg har aldri opplevd at det har vært problemer med dobbeltroller her.

Ut fra det *Svein* her forklarer høres det ut som denne utfordringen løses på en god måte. Dette viser at avisene må være observante på dobbeltroller. Som Mathisen (2010, s. 91) skriver kan avisene bli mistenkt for å ha en agenda på vegne av kilden hvis de ikke er observante på dobbeltroller.

5.3.3.2 Omtale av «utenomsportslige hendelser»

«Utenomsportslige hendelser» definerer jeg i denne oppgaven som hendelser spillere kan være involvert i når de er på privaten og ikke i klubbregi. Disse hendelsene kan være saker partene vil holde skjult for hverandre. Dette kaller Goffman (1992, s. 119-120) *dunkle hemmeligheter*, og han presenterer også *interne hemmeligheter* som er informasjon forbeholdt en gruppe mennesker.

For *Jørgen* er det viktig å sette grensen for privatlivets fred for hva spilleren eller treneren gjør i klubbregi og det de gjør på privaten. Når det gjelder ting som skjer i privat eller utenomsportslig sammenheng sier *Jørgen* dette;

Der har jeg en veldig klar regel. Veldig klar regel. Hvis det de gjør er i regi av og i tjeneste i den jobben de gjør i klubben kan vi omtale det. Jeg ville aldri skrevet om en drita full spiller fra klubben som hadde blitt tauet inn av politiet med håndjern. Jeg har sett en spiller i klubben være involvert i en utenomsportslig hendelse etter en bytur. Klubben presset meg på hvem det var, men jeg sa det ikke. Jeg skrev heller ikke noe om det.

Jørgen kunne derimot ha skrevet om det hvis det skjedde på en treningsleir eller dagen før kamp. Slike hendelser kan være eksempel på det Goffman (1992, s. 119) omtaler som en *dunkel hemmelighet*, og det kunne vært skadelig i forhold til leserne av avisa og i forhold til

relasjonen mellom journalist og spiller. *Jørgen* nevner senere i intervjuet at det motsatte var tilfelle;

Vedkommende som var involvert i den alvorlige utenomsporslige hendelsen fikk vite at jeg hadde blitt kjørt av ledelsen [i klubben] på hvem det var. Det at jeg ikke sa ett ord, selvfølgelig synes han det var bra gjort av meg og selvfølgelig er han takknemlig for det, men det var ikke et bevisst forhold fra min side i prøve å komme tett på noen. Overhodet ikke. Det var bare helt klart for meg at det var et forhold som jeg ikke var en del av og ikke skulle bidra til at de fant ut av. Fordi det ikke er min jobb eller rolle. Min lojalitet ligger hos leseren, ikke hos klubbledelsen.

Her er det åpenbart at noe som potensielt kunne vært ødeleggende i *Jørgens* relasjon til spilleren var med på å styrke relasjonen til spilleren. I slike tilfeller spør han seg alltid om dette er noe leserne virkelig trenger å vite for å danne seg et bilde av klubben. Er det ikke det, avstår han fra å skrive. Selv om *Jørgen* i de fleste tilfeller ikke skriver om utenomsporslige hendelser som han får kjennskap til er han nøye med å påpeke at man ikke nødvendigvis tar hensyn til enkeltpersoner i klubben i kritiske saker;

Folk i klubben vet at det er regionens mest overvåkede bedrift. Selv [navngitt bedrift] blir ikke mer overvåket enn klubben. Hvis man velger å jobbe eller spille i klubben og hvis man velger å ha en sentral rolle i klubben, så vet du at det er en rolle og funksjon som medfører stor oppmerksomhet. Hvis du ikke skjønner at det medfører oppmerksomhet så må man vurdere om det var rett jobb for deg.

Jørgen viser her at han ikke er redd for å ivareta rollen som den kritiske journalisten. Likevel har han ingen problemer med å slå av bryteren som journalist hvis noen i klubben eksempelvis spør han om råd om noe som ikke angår hans journalistiske hverdag. Da gir han det rådet. På denne måten virker det som om det går an å ha en privat relasjon til kildene samtidig som man har en profesjonell relasjon uten at det blir problematisk. *Jan* er langt på vei enig med *Jørgen*, men legger til at man kan skrive om utenomsporslige hendelser hvis det bryter med regelverket klubben har satt. *Jan* ser en tendens til spillerne kun anser seg som interessante for media når de er i klubbregi, og ikke på privaten. For *Jan* kan det være interessant å skrive om spillerne også hvis de har brutt klubbens regler, uavhengig om det er i privat eller i klubbssammenheng;

Vi hadde en episode med [navngitt spiller] som var på byen i [navngitt by] og det ble en sak ut av det. Og [navngitt spiller] ble sur for det. Det går an å forstå det. Men de

har ikke lov å drikke alkohol.

Intervjuer: Hvordan påvirker det relasjonen mellom deg og [vedkommende]?

Jan: Nei, den er dårlig. Den er fortsatt dårlig. Jeg har også dårlig relasjon til en annen etter at jeg skrev om [navngitt hendelse] etter en [navngitt hendelse].

Jans sak og *Jørgens* sak har ikke like forutsetninger, og jeg er ikke ute etter å dømme hva som er rett og galt å gjøre som journalist. Det interessante er at i *Jørgens* tilfelle var personen takknemlig for at *Jørgen* ikke skrev i avisa eller sladret til klubbledelsen. Dermed ble relasjonen hans til *Jørgen* trolig styrket. Og *Jan* sier jo selv at relasjonen til spilleren ble svekket av at han skrev saken. Begge journalistene virker likevel ikke å være opptatt av utfallet i saken – de gjorde det de mente var profesjonelt riktig.

For *Jesper* er det også viktig å skille mellom det spillerne og trenerne gjør på privaten og det de gjør når de er i klubbregi. *Jesper* synes det er greit at man eksempelvis ikke skriver om folks utroskap eller skilsmisser;

Vi hadde jo en situasjon her seinest i fjor om en spiller som fikk et barn han nektet å vedkjenne seg. Skal man skrive om det? Jeg er soleklar på at nei. Det gjorde vi jo ikke heller, selv om det var noen som mente vi burde ha gjort det.

I dette tilfelle kan man hevde at *Jesper* kjenner til spillerne så godt at de har fått tak i deres *dunkle hemmeligheter* som beskrevet av (Goffman 1992, s. 119). Det bilde klubben og spilleren prøver å skape av seg selv kan bli ødelagt med en avissak. *Jesper* valgte i dette tilfellet ikke å skrive saken på grunn av at han anså dette som noe som tilhørte privatlivet.

Hva tenker spillerne om dette? *Svein* setter pris på at utenomsportslige hendelser stort sett ikke havner i avisene. Der har han flertallet blant spillerne med seg. *Svein* mener likevel at man må være forberedt på at mediene er der i gode og onde dager, og forholde seg til media uansett hva man har gjort. Spillernes svar tolker jeg dit at de ønsker journalister som har god kunnskap om det de driver på med, men at de er forberedt på at journalistene kan utnytte den kunnskapen de sitter på til å lage typiske skandalesaker. I noen byer virker det som lokalmedia og spillere har god forståelse for hvor grensen går, mens i andre byer virker spillerne og journalistene å være mer på kollisjonskurs. *Svein* og *Sander* har hver sitt eksempel. *Svein* sier;

Jeg føler at media i Norge er ganske skånsomme. Jeg vet ikke hvor mye journalistene her vet, men jeg tipper de egentlig vet alt. Hvis det er brudd på de interne reglene her er det sjeldent det havner i media.

Sander er mer pessimistisk i sin uttalelse;

Jeg synes nå lokalpressen gjennom disse årene til tider har vært litt for opptatt av å lage saker og skandaler, Men det er ikke bare lokalpressen. Alle har det istedenfor å bygge opp. Men samtidig er det [lokalpressen] som lager blest rundt klubben. Selv om det er en negativ sak skaper det blest om klubben. Det blir økt interesse, men på feil grunnlag.

Intervjuer: Men den rollen, bør de bygge opp under klubben i større grad siden de er et lokalmedie, eller er ikke det rollen deres?

Sander: Men det gjør jo de til tider og av og til ikke. Så det blir vanskelig å svare på fordi de ofte er veldig flinke til å bygge opp under klubben, men når de først har bestemt seg for en ting så gidder de ikke det i det hele tatt, og da blir det gjerne litt i overkant negativt.

Utfordringen i relasjonen *Sander* peker på her er at journalistene støtter opp om det lokale, men oppfattes som negative i andre sammenhenger. *Sander* er ganske alene om å ha et såpass negativt inntrykk av media. Stort sett føler spillerne at de møter en god forståelse hos journalistene.

Sander ville aldri ha gitt informasjon som ikke angikk han selv videre som et hemmelig tips til en journalist. Han mener interne evalueringer ikke skal tipses til media, og at man har en for nær relasjon med media hvis det skjer. Dette er en type informasjon som kun en gruppe mennesker har tilgang på, og dette er informasjon som utenforstående, som for eksempel journalister, ikke trenger å vite. Denne typen informasjon kaller Goffman *interne hemmeligheter* (Goffman 1992, s. 120). *Sebastian* trekker også fram et eksempel fra tidligere i karrieren der noe han selv omtaler som «tull» ble slått stort opp av et riksmedia etter en prat med en lokal radiojournalist.

Jeg så at jeg hadde vært breial og stor i kjeften til en lokaljournalist. Men det var en helt ufarlig greie og ikke noe stress, men det var en vekker for meg i forhold til at noen journalister kan man stole, noen journalister kan du ikke stole på, noen medier har man et respektfullt og godt forhold til, mens andre har du det ikke. Hvis man ikke har det så må man være forsiktig. Rett og slett.

Her poengterer *Sebastian* at man ikke skal stole blindt på at alle journalister følger den samme rollemalen som journalist. Hvis ett medlem av et «lag» ikke følger rollemalen mens en opptreden pågår, kan dette medlemmet ødelegge «skuespillet» med det andre «laget» (Goffman 1992, s. 74). Sagt på en annen måte; En journalist kan gjennom å ikke opptre som en journalist forventes å opptre, ødelegge ryktet til mange av sine medjournalister.

5.3.3.3 Om egen og hverandres roller

Om journalistrollen

Mathisen (2010, s. 75-76) skriver at journalistene både har rolleforventninger mot seg fra omverdenen, og en oppfattelse av hvordan de ser på seg selv. I et møte mellom to personer med hver sin rolle på hvert sitt lag foregår det ifølge Goffman (1992, s. 74) et skuespill.

Et eksempel på hvordan rolleoppfatningen er blant journalistinformantene var da *Jørgen* skulle på treningsleir i Spania med klubben;

På flyplassen i Spania kom treneren bort til meg og sa han gledet seg til vi skal ut å spise sammen her i Spania. «Skal vi det», sier jeg. «Ja, ja, ja det har alltid vært en tradisjon at avisens sportsleder inviterer trenerne på en middag og spanderer», sa han, så det så han frem til. Så sa jeg at «den tradisjonen kom til å bli brutt, og det kommer ikke til å skje», hvorpå han spurte hvorfor. Jeg svarte at vi har et forhold med meg som journalist og du som klubbens trener og vi skal ikke sitte og skåle, drikke vin og spise biffer sammen. Det ligger ikke til våre jobber. Så spurte han om vi skulle holde forholdet profesjonelt, og da sa jeg ja på det. Det ble ingen middag.

I tillegg til å understreke den klare oppfattelsen *Jørgen* har av sin egen rolle sier historien mye om det tette båndet som har vært mellom sportsjournalister og deres kilder. Alt tyder på at *Jørgen* mener at en middag mellom han og trenerapparatet ville vært ødeleggende for deres profesjonelle roller. Goffman (1992, s. 74) hevder på samme måte at det å oppføre seg upassende i forhold til egen rolle kan ødelegge hele «skuespillet» mellom medlemmer fra to lag.

Jan bryr seg i likhet med flertallet av journalistene ikke om spillerne enkelte ganger er ute og drikker øl i sosiale lag. Han sier at dette handler om vise respekt og at man også kan vise at man er en vanlig mann utenfor jobben som journalist. *Jan* sier;

Hvis jeg er ute og tar meg en øl med noen venner og jeg møter en spiller som også er ute og tar seg en øl og de ikke har lov til det så ser jeg mellom fingrene på det.

Jan viser likevel her at han er bevisst på når han er på jobb og når han ikke er det. Dette viser at han ønsker å være en journalist som ikke oppfattes i journalistrollen hele tiden. Han sier for eksempel at når han er med klubben på treningsleir i Spania, så går han til neste restaurant hvis det sitter fire spillere på en restaurant han hadde tenkt å spise på. For *Jan* handler det om å respektere ønske fra spillerne om å få kunne være litt alene, uten å ha en journalist hengende over seg. Ut fra disse uttalelsene kan det virke som at det er situasjonsbestemt når det er greit å være på samme restaurant som spillere eller ikke eller skrive om spillernes øldriking eller ikke. *Jan* påpeker at det er viktig med sunn fornuft i slike situasjoner. Under slike møter mener han tvilen om journalisten er på jobb eller ikke kan oppstå.

For å unngå at denne tvilen skal oppstå tror *Jens* at det kan være lurt å etablere en felles forståelse av situasjonen i forhold til rollene. *Jesper* mener på sin side at den profesjonelle distansen ikke er noe problem å overholde, fordi de fleste spillerne og trenerne han møter på vet at han er journalist. Her nevner *Jesper* et eksempel;

(..)Så var jeg på ferie i [navngitt land] i fjor og da er [navngitte spillere] der. De spilte et eller annet mesterskap og da kjørte [navngitt spiller] meg hjem på mopeden etterpå. Da blir det litt sånn gutta som er på tur. Det er ikke sånn at man spiste eller hengt sammen med dem, men man snakkes, og da vet man igjen at dette ikke nødvendigvis er i avissak. Nå ble det en avissak at han scoret mål for [navngitt land] og at jeg hadde det på video, men vi vet hva som går.

Denne episoden viser at rollene kan gå inn i hverandre, men at de likevel synes å vite hvor grensen går. *Jesper* opplever her at han klarer å skille mellom det man er på jobb og det man er privat. Alle journalistene virker å være særdeles bevisste på den profesjonelle distansen i relasjonen til spillerne eller trenerne i klubben. Dette understrekes av at ingen kunne tenkt seg å dra hjem til spillerne eller trenerne hvis det ikke var i jobbsammenheng.

Når det kommer til spillernes inntrykk av journalistene sier *Svein* at han aldri har opplevd tvil om en journalist er på jobb eller ikke, men nevner et eksempel om en lagkamerat. Klubben var på treningsleir, og en av lagkameratene ble sitert i et intervju på at han skrøt en annen by og en annen klubb opp i skyene. Problemet var at lagkameraten ikke var klar over at det var et intervju, og *Svein* forklarer;

Det her var på et tidspunkt der klubben vurderte å selge alle spillerne, så kom det en svær sak på om at denne spilleren ønsket seg til [annen klubb] eller hadde et hjerte for

[annen klubb]. Det var da tatt ut fra en privat samtale. Spilleren følte seg da rett og slett lurt og tråkka på.

Ifølge *Svein* ga ikke journalisten tydelig nok inntrykk av at han var der i rollen som journalist, og spilleren trodde ikke journalisten var i rollen som journalist. Dermed skadet dette relasjonen mellom journalist og spiller. Goffman (1992, s. 4) poengterer at hvert medlem av «laget» må stole på at de andre medlemmene av laget oppfører seg i henhold til den rollen de har påtatt seg. En annen måte å se dette på er å trekke frem det Mathisen (2010, s. 67) beskriver som en *rollekonflikt*, fordi spilleren ikke er klar over at journalisten er på jobb som journalist, og ikke snakker med han som den vanlige «mannen i gata». I likhet med *Svein* er også *Sigurd* klar på at han ikke snakker med en journalist på samme måte som han gjør til en venn. Likevel synes ikke *Sigurd* at det er noe som er en «for nær» relasjon med en journalist.

Du kan jo være bestekompis hvis man føler for det, men da må man også være klar på hvor grensen går. Hvis man er bestekompiser så må jo journalistene skjønne at det som blir snakket ikke kan skrives om før spilleren godtar at journalisten skriver om det. Det må jo være en gjensidig forståelse og respekt for hverandre.

For at dette skal fungere mellom journalist og spiller forventer *Sigurd* at de stoler på hverandre, slik lagenes medlemmer gjør det hos Goffman (1992, s. 74). *Sigurd* har selv aldri opplevd at det er tvil om når en journalist er på jobb eller ikke.

Om spiller- eller klubbens rolle

Den vanligste relasjonstypen mellom en journalist og en kilde kalles en *forhandlingsrelasjon* der avisene har behov for nyheter og tips om nyheter, og der kildene har behov for oppmerksomhet ut mot offentligheten (Allern 1997, s. 45). Hovedgrunnen til at journalistene bruker denne typen kilder er at saken vil;

(...)stå sterkere hvis opplysninger og uttalelser er knyttet til personer med posisjoner som gir oss grunn til å tro at de vet hva de snakker om. (Allern 1997, s. 41).

Derfor vil mediene også være avhengig av kildenes godvilje i mange tilfeller. Går man til de etablerte samfunnselitene minskes også sjansen for kritikk. Dette fordi samfunnselitene har innflytelse på meningsdannelsen innenfor sitt felt, og kan definere hva som er sant eller ikke (Olsen og Sætren 1980, s. 40).

Flertallet blant journalistene mener holdningen fra klubbene til lokalmedia stort sett er positiv. *Jesper* er blant dem som oppfatter denne relasjonen som god og som selv tror at han stort sett

oppfattes som en grei journalist. Han sier at klubben stiller opp og at de takler at avisa er kritisk. Derfor vil jeg også hevde at forhandlingsrelasjonen fungerer godt, i forhold til det (Allern 1997, s.45) skriver om denne typen relasjon. *Jan* føler på sin side at klubben han dekker ikke har den samme innstillingen til lokalmedia. Selv om møtet med hver enkel spiller stort sett er hyggelig synes han holdning til klubben er dårlig;

Den [holdningen] synes jeg er veldig negativ og.... Mer negativ enn på mange år.... Den er litt... De mistenkeliggjør oss. Det tror jeg har med å gjøre at de har et nytt regime som er uerfarne med media. Ny [navngitt rolle i klubben], ny [navngitt rolle i klubben], ny [navngitt rolle i klubben] som alle har begrenset erfaring med hvordan media virker og dermed er de litt paranoide.

Det *Jan* her beskriver legger ikke et godt grunnlag for en god forhandlingsrelasjon der ønske om nyheter byttes mot oppmerksomhet. Når det kommer til forventningene har journalistene mange sammenfallende meninger om hvordan spillerne og trenerne skal oppføre seg i forhold til media. De synes at spillerne og trenerne bør opptre høflig, korrekt, ærlige, at de er tilgjengelige og bevisste på den rollen de har som rollemodeller. Jeg synes *Jan* kommer med et interessant svar her;

Jeg liker de forfriskende trenerne og spillerne som ikke passer inn i den rammen og som tør å improvisere og eksperimentere med det der uten at det trenger å være å forbanna farlig. Jeg tror også at sånne folk ville man tatt mer hensyn til, å beskyttet og sørget for at de ikke trampet så hardt uti hvis de hadde hatt lyst til å være seg selv på en fri måte. Så tror jeg vi heller ville elsket det.

Jans ønske kan sammenlignes med den mediepolitikken Rosenborg hadde under trener Nils Arne Eggen på 90-tallet. Eggen mente at man skulle stille opp for media – både når det passet og når det ikke passet. For Eggen handlet det om å by på seg selv slik at journalistene ønsket å skrive om dem (Eggen og Nyrønning 1999, s. 163-164).

Denne rollebevisstheten blant spillerne er høy og flertallet av dem mener de har en profesjonell rolle i møte med media. *Svein* er blant dem som alltid har vært bevisst på hvordan han fremstår og sier følgende;

Ikke at det er så annerledes enn den jeg er, men det har aldri passet meg å ha en klovnerrolle. Jeg har vært bevisst på å fremstå profesjonell, ryddig, svare godt på

spørsmål med litt mening uten at man nødvendigvis må være kontroversiell. Så jeg spiller helt klart en rolle når jeg møter media. Jeg tar på den profesjonelle hatten.

Svein er for journalistene det Allern (1997, s. 41) kaller en *autorisert viter* som stiller til intervju på vegne av klubben. Klubben kan defineres som en *profesjonell kildeorganisasjon* Allern (1997, s. 44). *Svein* velger bevisst å holde avstand til søkelyset som kjendis, og han tenker seg om to ganger før han sier noe til en journalist. Han kunne delt ting som kritikk av trener eller en spillerovergang med en nær kompis, men det kunne han ikke gjort med en journalist. Likevel understreker *Svein* at dette ikke betyr at han har noe imot journalistene;

Det er jo hyggelige folk. De er i samme situasjon ofte, de er i samme alder som meg og de har barn. Noen av dem har barn i samme barnehage som meg. Hadde de ikke vært journalister kan det godt tenkes at jeg hadde hatt et nærere forhold til dem, men jeg velger mens jeg spiller å holde en bevisst avstand, fordi det blir ikke naturlig. Det føles annerledes, selv om som personer kunne vi fint ha gjort det, men på grunn av rollene våre blir det litt rart.

Det *Svein* her egentlig sier tolker jeg dit hen at han ofte liker journalistene så godt at de med fordel kunne vært omgangsvener hvis det ikke hadde vært for rollene de hadde. Lamark og Morlandstø (2002, s. 29-31) nevner et eksempel der det å ha en relasjon til sine kilder utenfor det profesjonelle by på utfordringer. Ut fra det *Svein* forklarer kan alt tyde på at han er bevisst på disse rollene.

Flere av journalistene har et ønske om at spillerne skal være tilgjengelig, og flertallet av spillerne har heller ikke problemer med å være tilgjengelige for pressen. *Sigurd* er en av dem som synes det kan bli for mye media i enkelte perioder, men påpeker likevel viktigheten for klubbens del med å ha mediedekning;

Når jeg begynte i klubben hadde vi alt inne i garderoben av journalister, Det var kvinnelige og mannlige journalister. Vi kledde av oss og gikk i dusjen og det var romper og tisser og hele pakka. Så har det blitt en god del strengere. Nå filmes det jo fra diverse garderober. De er jo pålagt og ikke vise så mye og oppetter en vegg. Så er det andre som har valgt å distansere seg mer fra det. Vi har valgt å ikke ha det med inn i garderoben, men vi prøver å legge mest mulig til rette for journalisten for vi vet at vi må prøve å profilere oss utad hele tiden. Dermed må vi være på godfot med journalister.

Dette sitatet viser at det er viktig for spillerne å fremstå på en så god måte som mulig. Garderoben oppleves ikke som en god arena å fremstå bra på. Når *Sigurd* her sier at man må være på godfot med journalistene beskriver han en avhengighet mellom journalist og kilde som ikke bare finnes i sportsjournalistikken, men i all journalistikk. Her opplever man igjen *forhandlingsrelasjonen* mellom spiller og journalist. I denne settingen kan også spillerne bevisst velge å ikke være tilgjengelig for intervju. Hindrer kilden at journalisten får tak i informasjonen må journalisten ifølge Allern (1997, s. 45) bruke mer tid på å innhente den informasjonen. Det er ikke bare spillerne som er avhengig av å være på godfot med media, men det må også media være hos spillerne. Spillerne kan sies å være en del av en samfunnselite med god kunnskap på sitt område, og kildene kan definere hva som er sant eller ikke (Olsen og Sætren 1980, s. 40).

Oppsummering: Rollebevissthet og forventninger

Gjennomgangsmelodien er at spillerne og trenere ønsker å ha et bevisst profesjonelt forhold, og at aktørene stort sett klarer dette. Både journalistene og spillerne i min undersøkelse er opptatte av å ha en god relasjon som baserer seg på forståelse av hverandre roller, respekt og ærlighet for den rollen man spiller. Selv om både journalister og kilder stort sett sier de vet hvor grensene går mellom private og profesjonelle roller, så beveger de seg i et landskap der grensene mange ganger er utydelige og hvor rollekonflikter oppstår. Det kan likevel se ut som at sportsjournalisten og kildene de ti siste årene har fått en større forståelse for hverandres roller. Historisk sett var det blant norske sportsjournalister en sammenblanding av roller gjennom hele 1900-tallet til innførselen av pressekonferanser og mer strammere regimer for sportsjournalister fra starten av 1990-tallet. Fra 1970-tallet startet det en prosess blant norske journalister der man brukte etikken som en oppbygging av journalistikken som profesjon. Raaum (1999, s. 40) kaller dette for «etisk rensing». Norske sportsjournalister i rikspresen havnet ifølge Helland (2003, s. 94-95) i en vanskelig «faglig klemme» i forhold til andre journalister, som la større og større vekt på integritet og uavhengighet. Ut fra mine funn virker det som om den lokale sportsjournalist er langt mer bevisst på sin rolle i dag enn tidligere.

5.3.4 Kildepleie og tillit

For å vinne nyhetskampen som journalist må du ha en god relasjon til dine kilder. Én av måtene å få en god relasjon på er å drive kildepleie. Det å drive kildepleie kan handle om å gjøre noe aktivt som fører til at man får en nærere relasjon til kilden. Det å bygge tillit handler i varierende grad også om den kildepleien journalistene utøver.

Blant journalistene poengterer *Jørgen* noe som er viktig for enhver journalist. Nemlig å ha et godt kildenettverk;

For mitt vedkommende har jeg alltid bestrebet å være god på de kildene som gir meg nyheter. Fordi jeg er veldig glad i å servere nyheter først og gjør det veldig ofte. Det er fordi jeg har opparbeidet med kilder som stoler på meg og som forteller meg ting uten at jeg siterer dem for å vinne nyhetskampen.

Jeg får inntrykk av at den relasjonen *Jørgen* her beskriver, får man ikke som journalist hvis man ikke er opptatt av kildepleie. Allern (1997, s. 79) viser til medieforsker Lars Furhoff som hevder at man kan miste sin kilde uten kildepleie. I tillegg er det kostnadsbesparende økonomisk for journalisten å holde kontakten med kilden varm (Allern 1997, s. 248). *Jesper* føler denne posisjonen hos kilden har blitt svakere enn tidligere på grunn av at avisa har valgt å ikke bruke ressurser på å dra på klubbens bortekamper;

(..) Og da merker jeg vi mister litt av den kontakten med spillerne. Det vet du vel sikkert selv. Det å sitte å snakke på en flyplass og ikke nødvendigvis snakke om hva som skjedde. Det er ikke nødvendigvis at det blir en sak, men de vet hvor de har deg, og kanskje om tre måneder blir det en god sak, noe dere har snakket helt løst og fast om.

Når *Jesper* ikke følger klubben tett på denne måten har han ikke lenger muligheten til å plukke med seg like mange saker. Det kan føre til at kildene får et økt spillerom til å forme nyhetene som de selv vil (Mathisen 2010, s. 78). Relasjonen mellom spillerne og *Jesper* blir her løsere. Når kildene ikke pleies vil kostnadene med å hente inn informasjon gå opp (Allern 1997, s. 248). Her bør *Jesper* og de andre journalistene likevel være observante fordi en for tett kontakt med en kilde kan føre til at den kilden får komme ufiltrert til orde. Mindre nærhet og kildepleie som *Jesper* her beskriver fører også til at avisene kan måtte hente inn informasjon på annen måte. Dette kan være gjennom det Allern (1997, s. 72) kaller informasjonssubsidier, som eksempelvis pressemeldinger fra klubben.

Jan poengterer at det å bygge en relasjon til spillerne er viktig i kildepleien. Han forteller;

Jeg vet veldig mye om enkelte spillere og trenere som aldri kommer på trykk og som blir behandlet på det nivået også. Det er ikke nødvendig å spørre om ting man ikke har anledning til å trykke. For å skape tillit stiller man gjerne spørsmål om ting som gjerne

ikke kommer inn under det man arbeider med. Det er ikke unaturlig at man spør om hvordan det går med kjæresten eller den syke moren.

Den kildepleien *Jan* snakker om her omtales også av andre forskere som Mathisen (2010, s. 116) og Allern (1997, s. 79). *Jan* ønsker også å fremstå som et menneske og ikke bare som den profesjonelle journalisten til enhver tid.

Det å være til stede som journalist trekkes også fram av spillerne som viktig. Spillerne kjenner enten journalistene i kraft av at de er fotballspillere på høyt nivå eller at de har gått på skole sammen. *Svein* kjenner ingen av de lokale sportsjournalistene godt privat, men sier at «*de er jo så ofte i hverdagen vår at jeg kan snakke med dem om andre ting enn sport også.*»

Dette er en arena der det kan oppstå sosiale bånd mellom *Svein* og journalisten. Mathisen (2010, s. 78-79) viser til Ericsson et. al. (1998) som hevder at denne typen sosiale bånd ofte oppstår mellom journalist og kilde. Dette omtales som den sosiale arena. Denne nærheten både gir og skaper en trygghet i relasjonen mellom journalist og spiller, noe jeg nå ønsker å komme nærmere inn på.

5.3.4.1. Tillit

Journalistene er avhengig av kildene for å skrive en sak. Derfor er det viktig å bygge tillit med kilden, og dette er også en del av kildepleien. Mathisen (2010, s. 116) viser til at tillit er spesielt viktig å bygge i en gravesak, men ut fra mine funn gjelder det stort sett uansett hvilken sak man lager. *Jan* bygger tillit på denne måten;

Man merker jo om man har noe mer til felles med noen av spillerne og trenerne enn med andre. Så gjelder det å dyrke de tingene og sørge for at man stoler på hverandre og det må gjerne innebære at man får vite noe mer enn det man trykker. Over tid. Så fortsetter de gjerne å tilflyte deg informasjon på den måten.

Jan mener her at han har spillere som vil høre fra han hva han synes om en scoring eller hvordan spilleren gjorde det som innbytter i en kamp uten at det skal stå på trykk. Kilden må dermed føle at han kan stole på journalisten og føle seg trygg på journalisten (Mathisen 2010, s. 116). Fremgangsmåten *Jan* her beskriver kan også knyttes opp mot det Grimen (2009, s. 76) skriver om *de små skritts metode*. Sportsjournalisten prøver seg gradvis fram med å finne felles interesse, og hvis han lykkes kan han fortsette med det, og dermed etablere tilliten. I tillegg til dette understreker *Jan* hva journalisten må gjøre for at spillerne skal foretrekke han;

(..)det jeg tror er at de må like deg best. At kildene må foretrekke deg. Enten innflytelsen du har eller personen du er.

Det *Jan* her sier nevnes også i tidligere journalistikkstudier om tillit. Journalisten kan dra nytte av sine personlige kvaliteter som for eksempel det å «ha et navn» eller være faglig respektert. Journalisten kan også lettere oppnå kontakt eller få informasjon fra kilder hvis han har en lang relasjon til kildene (Halse 1975:110). Halses undersøkelse fra 1975 trekkes også flere ganger fram av Allern (1997, s. 10, 43, 57, 58).

Jens mener at for å bygge tillit handler det om å oppføre seg redelig som journalist og ikke som en «cowboy»-journalist, ved at man bryter avtaler og er uredelig. *Jens* sier han ikke ville vært velkommen i miljøet hvis han handlet på den måten. Han ville dermed mistet den nærheten og tilliten han nyter godt av. Dette viser at journalistene fortsatt mener at tillit er viktig i relasjonen, noe Halse (1975, s. 95) påpeker i en studie fra 1970-tallet. Den årlige tillitsundersøkelsen viste på sin side i 2016 at folk flest stoler mer på lokaljournalister enn journalister i de stor norske mediene (TNS Gallup, 2016), men at tilliten likevel ikke var høy til journalistene sammenlignet med andre bransjer. Dette betyr at *Jens* gjør rett i å overholde avtaler, er redelig og oppfører seg for å bygge sin egen tillit. Ikke bare i forhold til sine kilder, men også i forhold til samfunnet rundt.

Journalistinformantene mener på generelt grunnlag at tilliten bygges ved å være profesjonell, holde avtaler, være forståelsesfull i forhold til rollen og at man behandler hverandre med respekt og ærlighet. Dette er noe *Jørgen* er bevisst på;

(..) Og fremfører ting på den måten det har blitt sagt og ikke trekker ting ut av sammenheng. Mitt mål er alltid at intervjuobjektet ut fra vår samtale skal ja en viss formening om hva som kommer i avisen. Hvis vi driver med lusk og lurei og trekker ting ut av sammenheng, prater syv minutter om én ting, så stikker du to spørsmål inn om noe annet, før syv minutter med første tema igjen, mens det som kommer på trykk er bare de to sidesporene. Sånn opparbeider du ikke tillit(..)

Journalistene er altså opptatt av å få spillerne til å føle seg trygge, på samme måten som Mathisen (2010, s. 116) påpeker at trygghet er noe som settes høyt av kilden. *Jesper* beskriver spesielt én situasjon fra tidlig i hans karriere som var et brudd på tilliten;

Da fikk også journalistene sitte på spillerbussen fra arena til flyplass, og da var det en journalist i [byen] som siterte noen som satt bak han og pratet på bussen. Det sto i avisen, og var oppslag. Da skjønner jeg at tilliten mellom journalister og spillere blir ganske tynnslitt. Man må vite grensene.

Her er *Jesper* inne på et forhold som ofte er årsaken til at tilliten mellom journalist og kilde er dårlig, og det viser også at bevisstheten til de lokale sportsjournalistene har endret seg. Det å skape trygghet i relasjonen er viktig.

Alle spillerne bortsett fra én opplever å ha tillit til de lokale sportsjournalistene. Spillerne svarer at de opplever å være på bølgelengde med de lokale sportsjournalistene, og de sier at settingen de sier ting i stort sett blir brukt rett. *Sander* utdyper dette ved å si;

De [journalistene] er jo stort sett supportere av [klubben] som følger oss også, så de vil jo stort sett det beste, men det er jo bare det at de må jo å lage saker som er negativt hvis det skjer noe negativt. I bunn og grunn støtter de jo [klubben] de også.

Alt kan tyde på at både *Sander* og flertallet av spillerne i undersøkelsen stort sett føler seg trygge på journalistene. *Sigurd* synes at spørsmålet om tillit er vanskelig å svare på, men ifølge han bygges tillit ved at;

Den bygges jo egentlig opp etter hvordan de skriver eller sier ting på. Når man ser at de skriver om ting og det ikke virker som de har peiling i det hele tatt og det virker som de ikke har sett kampen en gang og vi har sett to forskjellige kamper. Da mister du litt tilliten.

Sigurd peker her på at journalister med kunnskap får mer tillit. Det at journalister har stor kunnskap på et stoffområde bidrar til økt tillit (Halse 1975, s. 110). Tilliten er ikke god hvis journalisten viser manglende kunnskap. *Svein* er enig, og sier at tilliten til en journalist bygges ved at han ser at journalisten har en større dybde og forståelse for fotball.

Oppsummering: Kildepleie og tillit

Hovedinntrykket jeg sitter igjen med når det gjelder kildepleien er at dette er noe de lokale sportsjournalistene benytter seg av, enten bevisst eller ubevisst. Journalistene framstår som at de vet mer enn det de skriver, og dette brukes i passende sammenhenger når de skal vise at de ikke bare er «han journalisten», men at de også kan være et menneske med følelser. Spillerne virker ikke som de føler ubehag ved at journalisten prater med dem om utenomsportslige ting utenfor en intervjusammenheng. Ut fra mine funn vil jeg hevde at denne typen kommunikasjon er viktig for den lokale sportsjournalisten for at både han og spilleren skal få et mer helhetlig bilde av hverandre som mennesker og ikke bare som sportsjournalist og kilde.

Et hovedinntrykk jeg sitter igjen med fra journalistene er at en økt nærhet betyr også mer tillit, selv om kanskje ikke alle journalister stoler på spillerne eller trenerne til enhver tid. Dette er

interessant, fordi økt nærhet blir ofte en utfordring for en lokaljournalist, noe blant andre Mathisen (2010, s. 36-37) påpeker. Det at kilden føler seg trygg på en journalist og føler at journalisten har kunnskap om sakene han skriver om bidrar til økt tillit. Ikke minst er det viktig at spiller og journalist har en felles forståelse av situasjonen. Samtidig kan det å dyrke de tingene man har til felles med den andre parten være oppbyggende for tilliten.

5.3.5 «Off the record», løse avtaler og eksklusivitet

Å gi informasjon «Off the record» vil for eksempel si at en kilde kan gi informasjon til én journalist i fortrolighet slik at journalisten får et fortrinn i forhold konkurrerende journalister.

Mine journalistinformanter påpeker at informasjon som kommer «off the record» er informasjon de ikke nødvendigvis benytter seg av med en gang. *Jens* er klar på at dette er en metode de bruker;

Vi bruker jo det så ofte som vi kan. Off the record skal jo i utgangspunktet brukes til å få fram informasjon som er viktig for samfunnet. Det er det som er den rette definisjonen av å bruke lukka kilder. Men i sportsjournalistikken er det helt annerledes. Vi har hatt noen diskusjoner på det. Da sjefsredaktøren startet her var han veldig klar på at vi måtte ha åpne kilder i alle saker. Hvis vi hadde gjort det kunne vi ikke skrevet om spillere som kanskje var på vei til klubben eller som kanskje kom til å bli solgt. I de sakene der bruker vi lukkede kilder og erfarer for å vinne de sakene.

Med argumentasjonen *Jens* her bruker tyder alt på at avisa ville tapt nyhetskampen rundt klubben uten å benytte seg av anonyme kilder, noe annen forskning også bygger på (Mathisen (2010, s. 114-115). *Jørgen* sier på sin side at han ser på deler av informasjonen som kommer frem «off the record» som uærlig og at det bidrar til å bygge ned tilliten hans til spilleren.

Vi har jo hatt spillere i klubben som kommer til meg og forteller ting fordi de vil at han skal spille og ikke han andre. Så kommer de og sier ting som gjør at vi skal skrive ting som forhåpentligvis tror de kan påvirke eller legge et visst press på noen. Det er sånn informasjon. Jeg tror aldri at jeg har brukt det. Det er ganske tydelig at de ønsker å bruke deg. Det gjør jeg ikke. Det eneste jeg tror skjer av og til er at agenter kan lure oss. At fotballagenter sår informasjon hos oss eller svarer på spørsmål fra oss der de da vet at det kan sette en gang en prosess hos interesserte klubber, at de uttaler seg på en bevisst måte for å sette i gang prosesser som til slutt kan gagne dem selv og spilleren de representerer. Der er jeg ganske sikker på at vi har blitt lurt mange ganger.

Her trekker *Jørgen* frem at ikke bare klubbene, men også spillernes representanter i form av agentene kan være profesjonelle kildeorganisasjoner Allern (1997, s. 10). *Jørgen* understreker derfor at han alltid «sjekker ut» de anonyme kildene;

Det er ingen tvil om at lekkasjer og lekking og at det er folk som prøver å påvirke deg med å fortelle historier fra innsiden når de gjerne har et motiv for det i andre enden. Det er jeg veldig, veldig, veldig bevisst på at når noen forteller meg noe jeg egentlig ikke skal vite så er første innskyttelsen min «hvorfor forteller vedkommende dette til meg? Hva er motivet? Hva ønsker han å oppnå?» Jeg er veldig, veldig bevisst på å ikke la oss bruke av spillere/trenere i en hensikt. Jeg er også veldig bevisst på at det skal være ganske drøy informasjon for at vi skal ta et anonymt tips på den måten der. Jeg er veldig for at vedkommende bør stå fram med kritikken offentlig og ta opp et tema og så kan vi ta det videre.

Jørgen viser her at han er bevisst på at troverdigheten skal holdes intakt, selv med bruk av anonyme kilder, og viser her til flere av Hansons (2009, s. 173:174) punkter for å sjekke en kildes troverdighet.⁴

5.3.5.1 Eksklusive avtaler

Journalistene gir et ulikt svar på om avtaler om å gi enkelte saker eksklusivt til deres medie eksisterer. *Jens* sier at det verken eksisterer avtaler om eksklusivitet eller sperrefrister mellom avisa og klubben. En sperrefrist kan være at klubben gir en nyhet til media under forutsetning at de som mottar den ikke publiserer den før et gitt tidspunkt. *Jens* er dog den eneste som sier bastant nei på dette spørsmålet, men sier samtidig at det er sjelden klubben skaffer seg nye spillere uten at avisa vet om det. For *Jørgen* eksisterer heller ikke eksklusive avtaler, men han påpeker at de kan få hint om at noe er i ferd med å skje. I motsetning til disse to journalistene innrømmer *Jan* og *Jesper* at løse avtaler om eksklusivitet eksisterer. *Jan* tenker at grunnen til at de får saker eksklusivt kan være at han eller en kollega er journalist kildene stoler på. *Jan* sier de har fått saker eksklusivt. I forhold til Vær Varsom-plakaten opererer man da i en etisk gråsoner (Presse.no 2016). *Jesper* sier på sin side at han opplever at de får denne typen informasjon fordi de er innom stadion stort sett hver dag.

Altså... Når en spiller som er her nå kom til klubben visste vi at han kom og at han skulle ha en trening med klubben klokken fem. Da var jeg tilfeldigvis der klokka fem. Det er sånne ting. At vi får vite det(..) Laget blir avslørt fem kvarter før kampstart. Vi

⁴ Se teorikapittel 3.3.3

får det dagen før. Mot at vi ikke skriver det før fem kvarter før kampstart. For da kan vi fem kvarter før komme med en fyldig sak. «Dette er laget». I stedet for at det blir en hastesak. Og det er ikke alltid vi får laget før, siden vi ikke er med på bortebane.

I dette tilfelle er det snakk om en forhandlingsrelasjon mellom *Jesper* og treneren i klubben. Her kan man hevde at oppmerksomhet byttes mot informasjon (Allern (1997, s. 45). Man kan også hevde at kilden (treneren) ga informasjon i fortrolighet til avisa som en mediestrategi (Allern, s. 79). *Jesper* gjør seg ikke noen etiske refleksjoner rundt dette, annet enn at det er behagelig for journalistene og avisa å ha det sånn. Samtidig påpeker *Jesper* at verken han eller avisa unnlater å skrive om hvilke spillere som starter en kamp hvis han på annen måte får denne informasjonen.

Spillerne er stort sett samstemte om at journalistene får eksklusiv tilgangen på informasjon. Kun *Svein* sier at «løse avtaler» om eksklusivitet stort sett ikke eksisterer, men innrømmer samtidig å ha benyttet seg av dem ved én anledning. Dette var noe han var stolt av, så det var ingen betent eller vond sak for denne spilleren å dele dette med lokalavisa først. Avisa skulle i utgangspunktet skrive en sak om at han hadde nådd en milepæl i antall kamper, men *Svein* visste selv at han skulle legge opp, og det visste ikke avisa. Han formulerer seg slik;

(..)Derfor endte det opp med å bli en sånn type ordning at vi ble enige om premissene for hvordan vi skulle gjøre det. Så endret jo jeg litt for jeg hadde egentlig tenkt å vente med å annonsere at jeg skulle legge opp, men så fant jeg ut at å gjøre det i en sammenheng var like greit. Derfor ble det en avtale med lokalavisa.

Svein ga informasjonen til journalisten i fortrolighet. Man kan da hevde at han gav informasjonen som en strategi for å være med å legge premissene på hvordan saken skulle se ut (Allern 1997, s. 79). Alle spillerne synes å være enige om at journalistene og lokalmediene som jobber tettest på klubben alltid vil ha størst sjanse for å få de siste nyhetene før noen andre. Nærheten blir her en fordel, og ikke bare et problem. *Sebastian* mener at hvis man er i forkant med hemmeligheter til journalistene så bidrar man til at de kan gjøre en god jobb. Det kan i tillegg noen ganger være i hans interesse å gi dem en sak slik at de kan forberede den. *Sander* er den klareste på at han kan gi eksklusiv informasjon til en journalist han stoler på, men da kun i saker som omhandler han selv. Han forteller at han misliker når det kommer lekkasjer fra innsiden av klubben;

Det er ikke bra. Det er en uting. Jeg har jo veldig god relasjon med en del av journalistene, men hvis de har spurt meg om det så har jeg alltid sagt at det får de ikke

vite. Jeg har gjerne gitt dem noe om min egen situasjon opp igjennom karrieren fordi det gjelder bare meg. Da har jeg gjerne sluppet ting som ingen andre visste som bare går utover meg. Det har hvertfall vært min tanke bak det.

Sander bruker det å fortelle noe i fortrolighet som en strategi, og det er noe profesjonelle kilder gjør (Allern 1997, s. 79). Hadde journalisten sjekket troverdigheten til *Sander* som kilde opp mot Hansons (2009, s. 173-174) sjekklister for troverdighet⁵ ville den vært høy.

Oppsummering: Off the record og eksklusive avtaler

For å oppsummere temaet knyttet til eksklusiv formidling og «off the record» vil jeg si at til tross for hva som står i Vær Varsom-plakaten, så er «løse avtaler» om eksklusiv formidling og formidling av informasjon i fortrolighet vanlig ut fra mine funn i den lokale sportsjournalistikken. Dette vil jeg se med mer analytiske øyne når jeg kommer til mine oppsummerende analyser. Et annet inntrykk jeg sitter igjen med er at enkelte journalister og spillere er svært reflekterte rundt disse problemstillingene, mens andre ikke har tenkt så mye over det.

5.3.6 Maktkampen i relasjonen

I denne delen ønsker jeg å ta for meg hvem som bestemmer hva som kommer på trykk – enten direkte eller indirekte. Jeg ønsker med andre ord å diskutere den eventuelle maktkampen som foregår mellom journalister og deres kilder. Mer konkret ønsker jeg å se på hvilke muligheter eksempelvis spillere i eliteserierklubber i fotball har til å påvirke den enkelte sak eller saksgang og hvordan journalistene selv ser på denne utfordringen i hverdagen.

Jørgen og *Jens* nevner at de har sett en endret holdning hos klubbene de dekker de siste årene etter at de i lengre tid slet med relasjonen. Klubbene hadde ifølge dem ikke forståelse for pressens oppgave med å få ut informasjon. Begge mener klubben i større grad enn tidligere viser en forståelse for pressens rolle på grunn av et dårligere publikumsoppmøte og dermed også en dårligere økonomi. *Jørgen* sier;

Før da tribunen var fulle og ting gikk av seg selv så de kanskje ikke behovet for å imøtekomme oss som de gjør nå. Nå når tribunene tømmes for hver kamp og når resultatene økonomien og det meste peker nedover så ser nok vi en helt klar mer ydmyk holdning.

⁵ Se teorigapittel 3.3.3

Jørgen viser her at forholdet mellom media og klubb til dels bestemmes av hvordan klubben gjør det. Det kan virke som journalisten føler seg ovenpå, og kan ta en mer aktiv rolle i forhold til klubben. Denne typen «aktive» journalister får større handlingsrom til å drive undersøkende journalistikk (Larsson 1998, s. 198). Ifølge propagandamodellen Allern (1996, s.30-31) viser til, hvor det er kildene som styrer informasjonen, har kilden i min studie også blitt mer avhengig av journalister enn tidligere. Den samme slutningen kommer *Jens* til;

Særlig i perioder med dårlige tider har det [relasjonen] vært tynnslitt, at de mener vi har vært alt for kritiske. Så tror jeg nok vi har vært «snillere» i anførselstegn i år enn det vi har vært tidligere år fordi vi har sett totalsituasjonen på en annen måte. Tidligere har de gjort det dårlig med større ressurser, men i år har de gjort det dårlig med små ressurser, og da tenker jeg at det blir litt annerledes.

Jens understreker at både resultater og hvilke ressurser klubben har, bestemmer hvordan forholdet skal bli. Maktbalansen i relasjonen kan dermed også påvirkes av dette. Likevel finner man eksempel på at det går an å gjøre det bra og samtidig ha et åpent forhold til pressen. Eggen og Nyrønning (1999, s. 163) skriver om da Rosenborg var på topp i Norge og samtidig var åpne og tilgjengelig for pressen (Rosenborg ballklubb, 2017). Likevel må det påpekes at tidene har endret seg på 18 år, både med tanke på et økt volum i antall sportssaker og med inntoget av nettet og sosiale medier (Owen 2016, s. 31-32).

Når det gjelder spillerne forsøker både *Svein* og *Sigurd* å svare på spørsmål når de er på jobb som spillere, og de ønsker ikke at det skal handle om så mye mer enn det å være fotballspillere. *Sigurd* understreker dette ved å beskrive hvor han setter grensene for privatlivets fred;

Når jeg kommer hjem. At det plutselig ikke dukker journalister opp på døra eller sniker rundt i hagen. Men det har jeg aldri opplevd og jeg tror aldri at jeg kommer til å oppleve heller. Så lenge jeg er her på stadion så kan de komme her. Det er jo her arbeidsplassen min er. Hvis det skulle være noe annet utenfor, så er det å sende en melding og avtale en tid man vil booke et møte.

Her viser *Sigurd* at til tross for at han er en kjent fotballspiller i lokalmiljøet, så er det han selv som har makten til å bestemme hvor han setter grensen for privatlivets fred. *Sander* er på sin side nøye med å verne om intern informasjon om lagkamerater eller klubb, både i privat og profesjonell sammenheng, men når det kommer til å verne om det private synes han det er en større utfordring;

Hvis man er fotballspiller i [klubben] sånn som det har vært de siste 20 årene så er du ikke privat. Når man er på butikken så snakker folk til deg. Det er bare sånn det er.

Likevel har jeg ikke inntrykk av at verken *Sander* eller noen av de andre spillerne føler at journalistene utfordrer privatlivet i stor grad. Ut fra hva journalistene svarte tidligere under deres rollebevissthet virker det ikke som det er her de utfordrer spillerne. Det synes som at respekten for spillernes fritid er god. Likevel er spillerne opptatt av hvor grensene går mellom det de ønsker å holde privat, og det som er offentlig.

5.3.6.1 Maktens ansikt og forhandling om makt

Ser man på den mer profesjonelle delen av relasjonen er det spennende å se på hvem som bestemmer tema i intervjuene. Samtlige journalister mener det er dem, og de mener at det også skal være journalistene som bestemmer tema.

Blant journalistene sier *Jørgen* at saker kan stilles i et nytt lys etter at de har sjekket den godt nok, men det er likevel journalisten som bestemmer hva som kommer på trykk. *Jørgen* beskriver måten de bestemmer tema på følgende måte, noe som stort sett er likt hos alle mine journalister;

Gjennom et daglig morgenmøte klokken ni som jeg har med de ansatte på sporten. Da tar vi for oss hva som er dagsorden. Vi diskuterer ideer til saker, hva vi tror leserne er interessert i å lese om i morgen, og hva skjer framover av interesse og i forhold til hva som skal skje.

Det man her kan finne hos *Jørgen* er en *definering* av dagsorden som er maktas første ansikt, men også en *bortdefinering* av saker som er maktens andre ansikt. Ser man dette fra et teoriperspektiv sier man ofte at makten har tre ansikt (Eide 1993, s. 33)⁶. *Jørgen* understreker poenget sitt ved å fremheve viktigheten av at det ikke bare kan være «kos» i den lokale sportsjournalistikken.

Hvis vi står og danser rundt og bare lager grøtsaker, kosesaker og rød saft så vil jo det bli at de [klubben] kan tro at «vi kan gjøre som vi vil for lokalpressen har vi kontroll på». Jeg tror det fungerer skjerpene for begge parter.

Jørgen viser her at det også er fokus på at lokalpatriotismen ikke skal ta overhånd. I tillegg viser det *Jørgen* her sier tydelig at journalistene av og til strammer til for å stadfeste sin makt

⁶ Se teorigapittel 3.4.2

og ønsker å ha en «lupe» på lokalsamfunnet. Selv om *Jens* mener det til syvende og sist er journalisten som bestemmer tema og vinkling tror han spilleren eller treneren kan bestemme tema indirekte;

Det kan absolutt være, og det kan være at et intervju skulle handle om noe du hadde en forestilling om, men så kommer det informasjon under det intervjuet enten bevisst eller ubevisst som gjør at ting kan ta en ny vending. Hvis i et tenkt eksempel man intervjuer en spiller og han sier at han skal til en annen klubb, eller han vil bort eller kontraktsforhandlingene har gått i stå, så er det klart vi skriver om det isteden hvis det er mer interessant. Jeg føler likevel at det er vårt valg og ikke spillerne og trenernes.

Selv om det ikke er så mange ideologiske maktkamper innenfor journalistikken er dette et godt eksempel på at det alltid er noen som skal bestemme hva saken skal handle om.

Maktkamp som handler om ideologisk herredømme kan knyttes til Eides (1993, s. 33) sin omtale av maktas tredje ansikt. Det *Jens* her beskriver er også et godt eksempel på det Mathisen (2010, s. 75-77) presenterer fra Ericsson et. al. (1998) som en dragkamp om kontroll. *Jens* føler han har kontrollen, men det er likevel spilleren som kan velge å avsløre en nyhet eller ikke.

Alle spillerne er enig i at det er journalistene som bestemmer tema for sakene som skrives etter eksempelvis en kamp eller trening. I andre sammenhenger er det interessant å se at flere av dem mener det er mulig å påvirke å få den saken man vil på trykk. *Svein* mener at «snakke fra levra» til journalisten i en sak kan sørge for at man får på trykk det man vil;

Det er egentlig bare å si akkurat det man tenker og føler noen ganger, så kommer jo det på trykk. Men da må man også være forberedt på å følge opp konsekvensene av det, og det gidder man ikke.

Det *Svein* mener er at konsekvensene av eksempelvis en spillers kritikk av enten dommer, medspillere eller motspillere kan bli mye å følge opp hvis man skal si sin ærlige mening i enhver situasjon. Her er spilleren mest aktiv, og journalisten registrerer det spilleren sier og setter det på trykk. Når kilden er så aktiv øker sjansen for kildestyrt journalistikk (Larsson 1998, s. 198). *Svein* viser samtidig at han legger bånd på seg selv i sine uttalelser, selv om han vet at han har ganske stor makt til å bestemme medienes dagsorden. *Sebastian* mener det kan variere hvem som bestemmer tema for intervjuer, men at det kommer an på hvilken setting det er snakk om. Etter en kamp, i et tv-studio eller etter en trening er det journalistene som bestemmer tema. *Sebastian* forklarer;

Som regel er det tilfellet. Samtidig så er det sånn at av og til har vi noe vi ønsker å formidle, og da kan jeg også si til en av dem som jeg har en god relasjon til at det her er en artig sak. Han her spilleren er på vei til oss i konkurranse med den og den og den eller noe sånt.

Det *Sebastian* her forklarer understreker det samme som både journalistene sa tidligere, og det *Svein* er inne på i sitatet over. Er nyheten spennende nok kan tema endres underveis. Likevel har *Sebastian* en formening om at mediene som følger klubben tettest ikke lar seg styre av klubben. *Sebastian* mener at klubben ikke klarer å lure lokalmedia til å vinkle en sak på en spesiell måte eller male et bilde som er rosenrødt når det ikke er det. Han synes derimot at det er positivt at lokalmedia lar dem få slippe til med sin versjon i sakene avisa skriver om klubben.

«Negativ vetorett» er et begrep som journalist *Jan* bruker om spillere eller trenere som selv kan bestemme om de vil svare på spørsmål eller ikke. I hans arbeidshverdag sier han at det skjer ofte at spillere eller trenere ikke ønsker å svare på spørsmål fra journalistene;

Når man har gjort dette så lenge har jeg en viss nese for hva de kommer til å kommentere og hva de ikke kommer til å kommentere. I noen sammenhenger så har jeg en forståelse for at dette ikke er lurt av vedkommende å snakke om, mens i andre sammenhenger så kan jeg ikke begripe hvorfor ikke. Men jeg reagerer ikke uprofesjonelt på det. Hvis de ikke vil svare kan ikke jeg bli sur på det(..) Det er veldig ofte spørsmål om økonomi, om lønn. Eller spørsmål om nye spillere til klubben, eller spørsmål om ny kontrakt.

Her viser *Jan* at det for hans del er en aksept for at det er enkelte spørsmål han ikke får svar på. Hvis vi bruker Hernes (1975) sin byttemodell kan vi si at spillerne kontrollerer tilgangen på informasjon, og denne informasjonen er av interesse for journalisten. Journalisten kontrollerer deretter tilgangen på stoffet ut mot leserne som igjen har en interesse for spillerne eller klubben. Teorien rundt denne byttemodellen er også at aktørene i denne bytterelasjonen vil forsøke å øke sin egen makt. Dette kan *Jans* eksempel være et godt bilde på. Her ønsker han informasjon, men får det ikke. Kilden er ikke like interessert i omtale som journalisten er i saken (Allern 1997, s. 58-59). Selv om ikke spiller *Sigurd* bruker navnet den «negative vetoretten» sier han også at spilleren selv kan bestemme tema ved å velge å svare på spørsmål eller ikke. Kildene har med andre ord også makt. *Sander* legger vekt på at man kan styre hvordan informasjonen kommer ut i avisa;

Hvis man har en god relasjon til den journalisten så kan man hvertfall være med å styre det litt. Det er min erfaring med det.

I sammenhengen *Sander* her beskriver er ønsket om å bytte informasjon mot oppmerksomhet *gjensidig, og bytteforholdet er relativt likevektig og symmetrisk* (Allern 1997, s. 59). Dette kan også lede til det Larsson (1998) kaller en *kildestyrt journalistikk* og *samarbeidsjournalistikk*. Når kilden er en «aktiv kilde» kan kildestyrt journalistikk oppstå. Når kilde og journalist er mer aktive kan samarbeidsjournalistikk oppstå (Helland 2003, s. 92-94). I tillegg kan dette også sees på som et eksempel på Allerns (1997, s. 45) forhandlingsrelasjon. Redaksjonene har behov for nyheter, men «forhandlingene» om informasjon påvirkes negativt av at en kilde ikke ønsker å kommentere eller at en kilde gir informasjon om en annen sak. På en annen side er det også for *Sander* klart at det er journalisten som til slutt bestemmer hvordan saken skal se ut. Selv om han synes noen journalister er flinke på sine vinklinger mener han også at det kan bli litt for mye svart/hvitt av og til. *Sander* forteller;

Det er en ting en sportsjournalist gjør når det går bra i [navngitt klubb], og så er det en ting de gjør når det går dårlig. Når det går dårlig så er alt negativt uansett om man spiller verdens beste kamp. Når man taper er alt svartmalt. Men hvis man er i en god periode kan man spille en forferdelig dårlig kamp og vinne 1-0 og da er alt rosenrødt.

Det *Sander* her sier er egentlig at journalisten sitter med mye makt til å forme virkeligheten som skal ut til publikum. Samtidig har klubbene makt selv også. Siden det kun er ledelsen i Norges Idrettsforbund som i enkelte tilfeller er underlagt offentlighetsloven (Holden og Christiansen, 2016) og ikke resten av idretten, kan klubbene på samme måte som næringslivet holde informasjon om lønn, kontrakter eller andre bonuser skjult. Dette kalles ifølge Allern (1997, s. 45) *informasjonshindre*. På denne måten kan klubbene la være å svare på spørsmål de ikke ønsker å svare på. Selv om *Jan* har respekt for at spillerne ikke vil svare på alle spørsmål ønsker han mer åpenhet fra klubbenes og spillernes side velkommen;

Jeg tror det kunne vært spennende med en fotballklubb som svarte på de fleste spørsmålene. At det kunne vært en form for åpenhet. At de heller stilte seg spørsmålet «hva må jeg svare på» istedenfor «hva må jeg ikke svare på». Det hadde de hatt mye å tjene på i hvert fall i en situasjon der de sliter med oppmerksomhet og oppmøte på tribunen. Jeg mener det er mye de selv kunne gjort mer med.

Jan kommer her igjen med en uttalelse om at det er spørsmål han ikke får svar på. På samme måte som da han trakk fram den «negative vetoretten» spillerne har, kobler han det her til

poenget om åpenhet. Her er det viktig å påpeke at også *Jesper* opplever at relasjonen varierer med at spillere, trenere og andre ansatte byttes ut. *Jesper* mener på sin side at klubben han skriver om er mer i retning av hva *Jan* ønsker i sitatet over. *Jesper* sier;

Det har vært veldig mange forskjellige trenere der, veldig mange forskjellige folk i styre og administrasjon. Det har vært opp og ned. Sånn som det er nå er de veldig medgjørlig, hjelpelig, de stiller stort sett opp uansett når og hva vi ber dem om, sånn har det ikke alltid vært, så de er veldig sånn okei å ha med å gjøre for en lokaljournalist.

Her kan det virke som om *Jesper* har en bedre relasjon til klubben enn det *Jan* har til den klubben han dekker. Sannsynligheten er derfor stor for at forhandlingsrelasjonen fungerer bedre for *Jesper* enn for *Jan*.

Pressekonferanser og referatjournalistikk er samtidig helt vanlig i sportsjournalistikken, og blant mine spillere mente *Sebastian* at han synes de hadde makten når de selv «hadde noe å formidle». Det kan eksempelvis være fra en pressekonferanse der de selv inviterer pressen fordi de har en konkret sak de ønsker oppmerksomhet rundt. Pressekonferanser er det klareste eksempelet på en «aktiv kilde» og kildestyret journalistikk (Larsson 1998, s. 198). Også i andre sammenhenger føler spillerne at de er på offensiven og kan bestemme hva som skal ut av informasjon. *Svein* mener for eksempel at han har lært seg å tolke spørsmålene til journalistene, og han forteller;

Jeg har ikke noen gode eksempler, men det er jo ofte ledende spørsmål. Hvis man har gitt uttrykk gjennom kroppsspråk at man er misfornøyd med å bli byttet ut for eksempel og de vil skape en sak på det, merker man det fort. Den opplevelsen med media har jeg ikke hatt ofte, og jeg synes de nasjonale mediene er flinkere til å pakke det mer inn sånn at man ikke vet hvor de skal hen. Selv om de sikkert også har en agenda.

Dette er en situasjon der *Svein* føler seg ovenpå i forhold til journalisten. Han har kontroll på situasjonen på grunn av sin rutine. Både *Sigurd* og *Sander* føler at de har såpass mye rutine at de klarer å gjennomskue journalisten. *Sander* sier;

Jeg husker i mitt andre år i klubben så satt jeg en del på benken og noen ganger jeg snakket med journalister. Der svarte jeg helt ærlig at jeg følte jeg var god nok til å få

spille, og da ble det slått opp veldig stort. Da lærte jeg meg hvordan man kunne svare sånn at det ikke ble noe stor sak ut av det.

Både det *Svein* og *Sander* her sier viser at de begge mener de som spillere kjenner spillet godt og vet hvordan de kan manøvrere og styre en intervjusituasjon. Dette er en situasjon der *Svein* føler seg ovenpå i forhold til journalisten.

Oppsummering: Makt

Det er gjennomgangsmelodien i maktbalansen mellom den lokale sportsjournalisten og spillere, trenere eller klubb at spillerne har mulighet til å påvirke dagsorden gjennom å nekte å svare på spørsmål, eller manøvrere seg ut av intervjusituasjonen på en måte som tjener dem. På en annen side er det opp til journalisten å bestemme hva som bli en sak, vinkle den, og presentere saken i avisa. I så måte har journalisten mest makt.

Her er jeg tilbøyelig til å følge forskerne som mener at dette er en dragkamp om kontroll mellom journalist og kilde (Ericsson et. al. 1998). Det er heller ikke tvil om at journalistene har makt. De sitter i redaksjonene og bestemmer hvilke saker som skal på trykk. Likevel kan spillerne både la være å utale seg «røpe» saker de vet vil interessere journalistene. I tillegg finner jeg at de spillerne som har vært med lenge og har mye erfaring med media bruker sin erfaring til å styre journalistene. Lengre erfaring hos journalistene bidrar også til mer tillit hos spillerne og dermed mer makt, og det stemmer godt overens med forskning på feltet (Halse 1975, s. 110).

5.3.7 Facebook og sosiale medier

En ny teknologisk hverdag de siste ti årene er noe journalistene har måtte forholde seg til. Blogging, Twitter, Facebook og andre sosiale medier har i større og større grad blitt del av folks hverdag (Owen 2016, s. 31-32). *Jesper* er den av mine journalistinformanter som bruker Facebook og Snapchat i sin relasjon med sine kilder og han uttaler;

Før var det sånn når det gjelder Facebook; Ikke bli venn med de du skriver om, men nå er det sørg for å bli venn med de du skriver om. Sørg for å følg dem på Instagram. Følg med! Sånn sett har det endret seg ganske kraftig. Jeg får utrolig mange gode tips ifra å følge med på gode tips i Facebookfeeden fordi det er mer i lavere divisjoner og i andre idretter at folk er ivrig på å legge ut.

Det er åpenbart at *Jesper* her ser på seg selv som en journalist på Facebook i møte med sine kilder. *Jesper* ser ikke på dette som problematisk etisk sett. Steensen (2016, s. 113-125) påpeker likevel at det ofte har oppstått utfordringer rundt å skille rollen som journalist og

privatperson både på Facebook og andre sosiale medier. Sørgård Olsen (2014, s. 7) sammenligner Facebook med den moderne puben der journalist og kilde kan møtes for å utveksle informasjon. På samme måte kan *Jesper* både finne nye saker og gjøre intervjuavtaler via sosiale medier, og på Facebook kan journalist og kilde få tilgang til hverandres informasjonsreservater (Sørgård Olsen (2014), henviser til Goffman (1974, 2004).⁷ Her skiller *Jesper* seg fra *Jan* og *Jørgen* som er mer reservert med hva de bruker av stoff som kommer fra sosiale medier.

Spiller *Sebastian* er vant med at kritikken kommer gjennom media når ikke prestasjonen er på topp, men påpeker at sosiale medier skaper en ny arena for andre å komme med kritikk på i forhold til hans tidlige år som spiller. Han forteller;

Sosiale medier er den største forskjellen fordi der får man det så tett innpå seg. Facebook-profilen din er plutselig overstrømmet av folk som skjeller deg ut.. det er noe nytt kan man si.

Det *Sebastian* her forteller kan også knyttes opp mot Sørgård Olsens (2014, s. 9) sammenligning av Facebook som den nye puben. Der *Sebastian* før kunne unngå folks vrede ved å unngå puben etter et tap, har han nå færre muligheter til å slippe unna. *Sander* sier i denne sammenheng mer om hva spillerne skriver om hverandre på sosiale medier. Selv om han selv sier at han har begrenset bruk av sosiale medier og er usikker på mulighetene og utfordringene sosiale medier gir er han likevel klar på en ting;

Det jeg kan si om det er at jeg ikke alltid synes det passer seg at spillere går ut og henger ut andre spillere. Sann som en del spillere gjør. Det synes jeg er en veldig uting med de sosiale mediene.

Sanders mening understreker på mange måter poenget med at sosiale medier har ført til at det er enklere å komme med kritikk, og denne kritikken kan ifølge Steensen (2016, s. 117) spres raskt og til et ukjent publikum som den i utgangpunktet ikke var ment for.

Oppsummering: Facebook og sosiale medier

Ut fra mine funn kommer det fram at *Jesper* bruker sosiale medier aktivt i sitt arbeide som journalist, mens de andre journalistene kanskje har en mer begrenset bruk av dette. Spillerne

⁷ Se teorigapittel 3.5.3

fokuserer på de økte mulighetene både spillere og publikum har til å komme med mer direkte tilbakemeldinger til spillerne selv.

6. Konklusjon

Utgangspunktet for denne masteroppgaven var å finne ut mer om relasjonen mellom de som jobber med sport i lokal- og regionaviser og spillere eller trenere i eliteserien i fotball. Jeg ønsket å danne meg et bilde av hvordan de så på sin egen rolle i relasjonen, og hvordan de så på den andre partens rolle i relasjonen. Problemstillingen min er;

Hvordan er relasjonen mellom journalistene som jobber med sport i lokal- og regionavisene og spillere eller trenere i eliteserien i fotball?

Videre er mine forskningsspørsmål som følger;

- Hvor bevisste er journalistene og spillerne på sine roller i relasjonen?
- I hvilken grad er journalistene bevisste på de etiske utfordringene i relasjonen?
- Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?
- Hvordan er maktbalansen i relasjonen?

Den videre organiseringen av denne konklusjonen har jeg lagt opp rundt disse forskningsspørsmålene. Oppsummeringen av observasjonsstudiet har jeg lagt inn der det naturlig passer seg under de ulike forskningsspørsmålene. Til slutt vil jeg forsøke å se med et kritisk blikk på det mine informanter har fortalt meg under en oppsummerende analyse.

6.1 Hvor bevisste er journalistene og spillerne på sine roller i relasjonen?

I starten av denne oppgaven presenterte jeg *nærhet* og *distanse* som to overordnede tema for hele dette studiet. Jeg ønsket å undersøke hvor bevisste lokaljournalistene og spillerne var på lokalmedias rolle, som patriotiske eller kritiske. I tillegg ville jeg undersøke hvordan informantene ser på egen og den andres rolle, som for eksempel tvilen rundt når journalisten er på jobb eller ikke.

Nærheten i denne oppgaven kan knyttes til «oppdraget» lokalmedia har med å være «limet» og «lupen» i lokalsamfunnet. Et hovedinntrykk fra mine funn viser at de lokale sportsjournalistene ønsker å skape et lokalt engasjement rundt eliteseriekлубben i fotball, men det er også viktig for dem å påpeke at de ikke er en «heiagjeng» for klubben. De lokale sportsjournalistene i mine funn er opptatt av det å skape en identitet og tilhørighet, men det skal ikke gå på bekostning av det å ha et kritisk blikk til det klubbene foretar seg. Et annet hovedinntrykk er at lokalismen virker å stå sterkere i mindre byer og i mindre lokal- og

regionaviser. Metaforen fra Landslaget for lokalaviser (LLA) om at lokalmedia både er «limet» og «lupen» i lokalsamfunnet står seg dermed godt ut fra mine funn. Det gjør også Mathisens (2010) og Engans (2016) beskrivelse av det «delte samfunnsoppdrag» og «andre samfunnsoppdrag». De lokale sportsjournalistene synes dette kan være en vanskelig balansegang til tider. Dette inspirerte meg til tittelen på denne oppgaven. Den lokale sportsjournalist balanserer mellom å svinge «piskan» når det trengs og skrive kritisk, samtidig som de ikke er fremmed for å stå med «havresekken» i form av å spre entusiasme og engasjement på vegne av klubben. Enkelte av journalistene i min undersøkelse gir inntrykk av å ha en tettere relasjon til spillere og trenere i klubben de dekker enn andre, men mitt inntrykk er at denne nærheten ikke nødvendigvis bare er negativt. Det kan virke som de journalistene som har en tett relasjon også får mer fortrolig informasjon om klubben og spillerne fordi klubben og spillerne stoler mer på dem. Til tross for at de lokale sportsjournalistene virker å være bevisste i sin rolle som journalist i de fleste tilfeller, ser jeg også at enkelte av sportsjournalistene uttaler seg på en måte som gjør at det virker som de har en for nær relasjon til spillerne.

Blant spillerne er det en klar oppfatning om at de lokale sportsjournalistene er lokalpatriotiske, men her påpekes det også at sportsjournalistene mange ganger er for negativ i sin fremstilling av klubben. Ut fra det spillerne uttalte synes det også å være slik at i mindre byer er det en større forståelse for pressens samfunnsoppdrag om å være kritisk og uavhengig. Flere av spillerne etterlyser dog en større kunnskap om det fotballfaglige hos sportsjournalistene, og de mener at relasjonen blir bedre til de journalistene som har dette. Det etterlyses en større vilje til å lage mer grundige saker, som ikke nødvendigvis er kritiske, men som gir et bredere bilde av klubben. Hovedinntrykket mitt blant spillerne er dermed at det finnes en aksept for å skrive de kritiske sakene, men disse kritiske sakene må være tuftet på solid kunnskap om både sak og klubb.

Denne *nærheten* kommer også til syne i mine funn fra observasjonsstudiet. Her kom det tydelig fram at enkelte journalister ble svært engasjert og preget av sine egne følelser underveis i de ulike kampene jeg observerte fra. Likevel var det kun på pressetribunen og delvis i presseboden at journalistene viste et engasjement og følelser for klubben de skrev om, og ikke når de var i kontakt med de dem skulle intervju. Noe annet som viste nærhet var at det ble slått av spøker mellom spillere og journalister i intervjusonen, og enkelte av journalistene omtalte spillerne med fornavn. Hovedinntrykket mitt er at de lokale sportsjournalistene og spillerne kjente hverandre godt.

Mine informanter snakker ikke mye om sosiale medier, men kommer likevel med noen interessante bemerkninger. Det kommer frem at noen bruker sosiale medier til å finne tips til saker da de legger vekt på at dette er en fin måte å holde oversikt over hva som rører seg/hva spillerne holder på med. Jeg finner også eksempel på at intervjuavtaler gjøres via Snapchat. Hovedinntrykket er likevel at sportsjournalistene i min studie i liten grad bruker sosiale medier i jobbsammenheng. Spillerne synes imidlertid å være mer opptatt av sosiale medier. De gir uttrykk for at det er krevende å forholde seg til alle meningene som legges ut på sosiale medier, ikke minst når omtalen blir negativ og spillere blir hengt ut. De omtaler imidlertid ikke sosiale medier i relasjon til journalistene.

I relasjonen mellom journalist og kilde er det gjerne *distansen* som omtales som den «riktige» holdningen. *Distansen* i relasjonen mellom de lokale sportsjournalistene og spillerne kom blant annet til syne da informantene beskrev egen og hverandres roller. Hovedinntrykket er at journalistene selv mener de klarer å ha en profesjonell distanse. De vet hvor grensen går i forhold til hvor nær relasjon de ønsker, eller ikke ønsker å ha. *Distansen* blir også synlig når det kommer til omtale av den private sfæren til spillerne. Der enkelte av journalistene mener det ved noen anledninger er grunn til å omtale slike utenomsporslige hendelser, er andre mer reserverte mot å gjøre det. Et hovedinntrykk jeg sitter igjen med etter å ha studert dette feltet er at den lokale sportsjournalisten har en langt større profesjonell distanse til sine kilder i dag enn de hadde tidligere. Dette kommer frem, både på bakgrunn av eksemplene lokaljournalistene kommer med, og på bakgrunn av den bevisstheten de viser rundt egen rolle.

Fra spillernes ståsted er hovedinntrykket at journalisten ikke skal opptre på en måte som gjør at det kan sees tvil om hvilken rolle han spiller, altså om journalistene er på jobb eller ikke. Spillerne opplever likevel at journalistene stort sett er nøye med å gjøre seg til kjenne som journalist. Enkelte av spillerne sier at de kunne vært nærere venner med journalistene om det ikke hadde vært for deres roller. Dette viser en nærhet, men hovedinntrykket er uansett at spillerne er opptatt av å holde en profesjonell distanse. Det jeg sitter igjen med fra journalistene er at både spillerne og klubbene de jobber med stort sett er positive til media. Likevel påpeker journalistene at de har en forventning om at spillerne stiller opp, er høflige og ærlige, at de er gode rollemodeller, og at de bidrar med forfriskende meninger.

Under observasjonsstudiet kom også distansen til syne i relasjonen mellom de lokale sportsjournalistene og spillerne. Til tross for at enkelte av sportsjournalistene viste følelser underveis i kampen, virket det som om de klarte å holde en så profesjonell distanse at de klarte å gjøre jobben sin. Den profesjonelle distansen mellom den lokale sportsjournalist og

spillerne og trenerne kom sterkest til syne i intervjuene. Hovedinntrykket mitt er her at i det intervjuene startet steg mine informanter inn i sine respektive roller – som journalist og spiller. Før dette kunne de spøke og le med hverandre, noe som også viser en nær relasjon.

6.2 I hvilken grad er journalistene bevisste på de etiske utfordringene i relasjonen?

Pressens etiske retningslinjer er samlet i Vær Varsom-plakaten. De mest sentrale punktene i denne studien knyttet til Vær Varsom-plakaten handler om at eksklusiv formidling av arrangement ikke skal være til hinder for fri nyhetsformidling og at man skal være spesielt aktsom med kilder som tilbyr saker eksklusivt. I tillegg må alle journalister, også sportsjournalister, passe sin habilitet og integritet (Presse.no, 2017).

Et hovedtrekk i mine funn er at alle de lokale sportsjournalistene virker å være meget bevisst på sin egen habilitet og integritet, og det å opprettholde dette. Spillerne er her enig med journalistene. Spørsmål knyttet til habilitet og integritet oppleves dermed ikke som en utfordring blant mine informanter, og de er bevisst på disse problemstillingene.

Ut fra hvilke etiske veivalg journalistene tar er et hovedpoeng at de i flere tilfeller har fått eksklusiv informasjon fra klubben de dekker eller direkte fra spillere, selv om det varierer i hvilken grad de benytter seg av denne informasjonen. I enkelte tilfeller har de også løse avtaler om eksklusivitet. Dette bekreftes også av spillerne. Hovedinntrykket mitt er at bevisstheten blant journalistene rundt disse arbeidsmetodene varierer, men det kommer også fram at det er viktig å vite motivet bak all informasjon som formidles eksklusivt fra en kilde. Lokaljournalistene vil ikke løpe kildens ærend. For spillernes del handler det i stor grad om å være med å legge premissene for at saken som kommer ut skal være så korrekt som mulig. Hovedinntrykket mitt fra spillernes side er at de fra tid til annen gir fortrolig informasjon til enkelte journalister for å plassere seg strategisk i forhold til journalisten.

6.3 Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?

Et hovedpoeng her er at de lokale sportsjournalistene benytter seg av kildepleie for å bygge og ivareta tilliten med spillerne i klubbene de dekker. Dette gjøres også for å vinne nyhetskampen mot andre konkurrerende media og aviser. Likevel trekkes det også fram at den daglige kildepleien har blitt vanskeligere. Dette på grunn av manglende ressurser og at man ikke får tilbrakt like mye tid med spillerne som tidligere.

Kildepleien er som nevnt en del av det å bygge tilliten. Hovedinntrykket fra svarene jeg fikk fra journalistene er at man kan bygge tillit gjennom å bli best likt av spillerne. Enten gjennom

måten man er på eller gjennom den innflytelsen man har som journalist. Det er først og fremst at man oppfører seg ærlig og redelig med hverandre, at man holder avtaler, og har en forståelse av hverandres roller.

Enkelte av spillerne bekrefter dette inntrykket, og flertallet hevder de har tillit til de lokale sportsjournalistene som dekker deres klubb. Det sosiale båndet som da oppstår bidrar til å skape tillit, men det er avhengig av at begge parter spiller sine roller rett. Et annet hovedinntrykk er at spillerne stort sett føler seg trygge på de lokale sportsjournalistene. I slike tilfeller styrkes tilliten ytterligere.

Alle informantene synes å være enige om at det som bryter tilliten er om man ikke overholder avtaler eller oppfører seg uredelig eller uærlig. Enkelte av spillerne mener også at når det ikke virker som om journalisten har sett kampen han har dekket gjennom det han skriver, bidrar det til å bygge ned tilliten.

6.4 Hvordan er maktbalansen i relasjonen?

Relasjonen mellom de lokale sportsjournalistene og kildene kan diskuteres opp mot flere ulike maktperspektiv. I denne oppgaven har spørsmål rundt makt i hovedsak dreid seg om hvem som direkte eller indirekte bestemmer hva som skal komme på trykk og hvilke muligheter spillerne har til å påvirke den enkelte sak eller saksgang.

I mine funn om makt er det et hovedpoeng at samtlige journalister er klare på at det er de som velger ut hvilke saker som skal skrives om og hvordan de skal vinkles. Dette påpekes også av spillerne selv. Både spillerne og journalistene sier likevel at spillerne kan velge å svare på en bestemt måte for å vri seg unna en intervjusituasjon, ved å svare på en måte som gagnar spilleren selv. De kan også nekte å svare på spørsmålene. I så måte har spillerne makt. Spillerne med lang erfaring med media i min studie har mer makt enn de med mindre erfaring, og kan til dels bruke denne erfaringen til å styre media. Journalistene har uansett makt over hva som kommer i avisa, og hvordan det presenteres til slutt.

Som skrevet tidligere er det flere måter å beskrive en slik maktkamp, men jeg mener en dragkamp passer best når det kommer til å beskrive maktkampen mellom en lokal sportsjournalist og kilde Ericsson (et. al. 1998). Enkelte av journalistene beskriver likevel en mer ydmyk holdning til media hos de klubbene som gjør det dårlig sportslig, og mitt hovedinntrykk er da at disse journalistene får mer makt i forhold til klubben.

Også i observasjonsstudiet finner man en form for maktkamp. Her er det klubbene som har den fysiske kontrollen på hvem som blir akkreditert og får tilgang til kampene som journalist

og som dermed kommer i kontakt med spillerne. Mine observasjoner viste at klubben hadde muligheten til å nekte journalister akkreditering, men de benyttet seg ikke av denne muligheten.

6.5 Oppsummerende analyser

For å kunne se på svarene jeg har fått fra mine informanter med et analytisk blikk velger jeg å gå ut fra min problemstilling;

Hvordan er relasjonen mellom journalistene som jobber med sport i lokal- og regionavisene og spillere eller trenere i eliteserien i fotball?

Relasjonene er etter hva jeg kan se stort sett positiv mellom dem som jobber med sport i lokal- og regionavisene og spillere eller trenere. Samtidig påpekes det av enkelte at grenseoppgangen mellom å være den kritiske journalisten og den som sprer engasjement og entusiasme noen ganger kan være vanskelig. Et hovedtrekk fra mine funn er at de lokale sportsjournalistene i rollen som sportsjournalist har eller har hatt nære bånd til spillerne. Får man som journalist et for nært bånd til en spiller eller spillere, kan lokalmedias rolle som «lupe» på lokalsamfunnet svekkes over tid. Enkelte lokale sportsjournalister viser i tillegg hele følelsesregisteret når de sitter på pressetribunen som journalist. Hvordan spiller da underbevisstheten inn når man like etter skal tre inn i rollen som kritisk og uavhengig journalist i pressesonen? Min antagelse er at den lokale sportsjournalist kan bli preget av sine følelser uansett om de er positive eller negative. Profesjonaliteten settes da på prøve. For å finne ut mer om dette, kunne det vært spennende å gjennomføre en innholdsanalyse av lokal- og regionavisene om hvilken type saker som ble det journalistiske sluttproduktet.

På en annen side virker dagens lokale sportsjournalister ut fra mine funn å være meget bevisste på sin rolle i relasjonen med spillerne i forhold til den bevisstheten sportsjournalistene tidligere har hatt. Å være så nær sine kilder som det lokale sportsjournalister er, blir likevel ofte sett på som den vanskeligste profesjonelle utfordringen en lokaljournalist kan ha. Siden de lokale sportsjournalistene ved flere anledninger beveger seg i områder der grensene er uklare mellom den private og den profesjonelle rollen, kan denne grenseoppgangen være vanskelig. Dette må den lokale sportsjournalisten være bevisst på i relasjonen.

Det er heller ingen tvil om at de lokale sportsjournalistene i mine funn beveger seg i en etisk gråsoner med tanke på formidling av eksklusiv informasjon, og det å ha «løse avtaler» om formidling av informasjon med både klubb og enkelte spillere. Det påpekes av enkelte av

journalistene at det er viktig å kjenne motivet bak slik informasjon. Vær Varsom-plakaten ser kritisk på denne typen arbeidsmetoder (Presse.no, 2017). Dette understreker viktigheten for de lokale sportsjournalistene å være bevisst på når og om man skal bruke denne typen informasjon. Det er også denne typen informasjon som kan gi spillere med lang erfaring med media mer makt på bekostning av journalistene, og hvis ikke journalistene er bevisste på dette kan det på sikt bidra til mindre uavhengige journalister.

7. Litteraturliste

Bøker og publikasjoner:

- Allern S. (1996) *Kildenes makt – Ytringsfrihetens politiske økonomi*. Oslo, Pax Forlag A/S.
- Allern S. (1997) *Når kildene byr opp til dans*. Oslo, Pax Forlag A/S.
- Allern S. (2001) *Nyhetsverdier – Om maktorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Allern S. (2015) *Journalistikk og kildekritisk analyse*. Oslo, Cappelen Damm AS.
- Brinkmann S. og Tangaard L. (red) (2012) *Kvalitative metoder – empiri og teoriutvikling*. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Dahlén P. (2011) *Sport och medier – en introduktion*. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Dalen M. (2010) *Intervju som forskningsmetode – En kvalitativ tilnærming*. 3. opplag. Oslo, Universitetsforlaget.
- Eggen N.A. og Nyrønning S.M. (1999) *Godfoten: Samhandling – Veien til suksess*. Oslo, Aschehoug og Co.
- Eide M. i: Hagen I. og Helland K. (red.) (1993) *Verda på skjermen – Om nyheter og fjernsyn*. Oslo, Det Norske Samlaget.
- Engan B. (2016) i: *Norske medietidsskrift*. Årgang 23. Nummer 2. *Et informert valg – Offentlighet, patriotisme og pressens lokale samfunnsoppdrag*.
- Ericsson R. et. al. (1998) *Negotiating control. A study of news sources*.
- Fangen K. og Sellerberg A. (red) (2011) *Mange ulike metoder*. 1. utgave. 1. opplag. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Frandsen, K. 1996, *Dansk Sportsjournalistik. Fra sport til publikum*. Ph.d.-avhandling, AJOUR Danmarks Journalisthøjskole
- Furhoff L. (1986) *Makten över journalistiken*. Stockholm, Natur och Kultur.
- Goffman E. (1959) *The Presentation of Self in Everyday Life*. USA, Anchor Books. Gjengitt og oversatt av; Risvik K. og Risvik K. (1992) *Vårt rollespill til daglig*. Larvik, Pax Forlag.
- Grimen H. (2009) *Hva er tillit*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Halse K. J. (1975) *Journalisten som strateg*. Bergen, NAVF's sekretariat for mediaforskning ved Universitet i Bergen.
- Hanson N. (2009) *Grävande journalistik*. Stockholm, Ordfront.
- Helland K. (2003) *Sport, medier og journalistikk – Med fotballandslaget til EM*. Polen, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Høst S. (2010) *Avisåret 2009*.
- Johansen M. (1989). *Tippemillionene*. *Aftenposten*, 26.10, Side 35, Morgen.
- Kvale S. og Brinkmann S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utgave. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.
- Lamark H. og Morlandstø L. (2002) *Hederlig menneske, god journalist*. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Larsson L. (1998) *Nyheter i samspill. Studier i kommunjournalistikk*. Doktoravhandling. Göteborg: Institution för journalistic og masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Martinussen W. (1984) *Sosiologisk analyse – En innføring*. Universitetsforlaget.

- Mathisen Røe B. (2007) *Lokalsamfunnets lim og lupe? Lokaljournalistikken analysert i et sentrum-periferi perspektiv*. Masteroppgave i journalistikk. IMK, Universitetet i Oslo.
- Mathisen Røe B. (2010) *Lokaljournalistikk – Blind patriotisme eller kritisk korrektiv*. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Mathisen Røe B. (2011): *Å forske i eget felt. Når forskningen møter journalistikken*. Paper til doktorgradskurs DLE 110 Kvalitative forskningsmetoder i samfunnsvitenskapene. Universitetet i Stavanger.
- Mathisen Røe B. (2013) *Gladsaker og suksesshistorier - En sosiologisk analyse av lokal næringslivsjournalistikk i spenning mellom lokalpatriotisme og granskningsoppdrag*. Bodø, Universitetet i Nordland.
- Mathisen Røe B. (2014) *Fra partipresse til lokalisme – lokal journalistikk og lokale kampsaker*. Artikkel i: *Den norske partipressen – Fra utvikling til avvikling*. Pressehistorisk Tidsskrift nr. 21 (2014). Oslo, Norsk Pressehistorisk Forening.
- Miles M., Huberman M., Saldana J. (2014) *Qualitative Data Analysis – A Methods Sourcebook*. 3. Utgave. USA, Sage Publications, Inc.
- O’Riordan, T. (2001) *Globalism, localism and identity*. London, Earthscan.
- Olsen P. J. (red) og Sætren H. (1980) *Meninger og makt*. Bergen, Universitetsforlaget.
- Owen i: Witschge T., Anderson C.W., Hermida A. og Domingo D. (2016) *The SAGE Handbook of Digital Journalism*. Sage Publications.
- Raaum, O. (1999) *Pressen er løs – Fronter i journalistenes faglige frigjøring*. Oslo, Pax Forlag A/S.
- Sagar T., og Croxall J. (2012) *New Localism: Implications for the Governance of Street Sex Work in England and Wales. Social Policy and Society*. Cambridge University Press.
- Slaatta, T. (2002) *Penger, rikdom og den økonomiske elite i mediene*. Sosiologi i dag, nr. 3, s. 25-54. Oslo, Novus Forlag.
- Steensen S. i: Witschge T., Anderson C.W., Hermida A. og Domingo D. (2016) *The SAGE Handbook of Digital Journalism*. Sage Publications.
- Sjørgård Olsen, K. (2014) *Markedsfører, meningsbærer og menigmann? Lokaljournalisten på Facebook*. Trondheim, Paper til Norsk mediekonferanse 2014 – 20 år med WWW – Perspektiv og konsekvenser.
- Tjora A. (2013) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2. utgave. 2. opplag. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.
- Von der Lippe G. (2013) *Et kritisk blick på sportsjournalistikk – Medier og idrett i en globalisert verden*. 2. opplag. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Wadel C. C. og Fuglestad O. L. (2014) *Feltarbeid i egen kultur – Revidert utgave*. 1. utgave. 1. opplag. Oslo, Cappelen Damm AS.
- Wolfinger H. N. (2002) *On Writing Fieldnotes: Collection strategies and background expectancies*. London, Sage Publications.
- Østbye H., Helland K., Knapskog K., Larsen O. L., Moe H. (2013) *Metodebok for mediefag*. Bergen, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Nettsider

- Aubert, E. K. 14.02.2009. *Relasjon*. Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: fra <https://snl.no/relasjon>. [Lest 21.03.2017].
- Hofstad Helleland L. 12.04.2016. *Vi krever full åpenhet*. VG.no. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/nyheter/meninger/idrettspolitik/vi-krever-full-aapenhet/a/23657510/>. [Lest 27.03.2017].
- Holden L. og Christiansen A. 12.04.2016. *Regjeringen tvinger Norges Idrettsforbund til full åpenhet*. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/sport/idrettspolitik/regjeringen-tvinger-norges-idrettsforbund-til-full-aapenhet/a/23657513/> [Lest 15.04.2017].
- Josimar.no 2017. *Om Josimar* Josimar.no. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://www.josimar.no/om-josimar/> [Lest 05.03.2017].
- Kvamme S. 2010. *Sir Alex stormet ut fra pressekonferanse*. Nettavisen. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://www.nettavisen.no/sport/2736536.html> [Lest 05.02.2017].
- Ould-Saada Berg A. 13.02.2017. *Kjetil Rekdal blir TV-ekspert på heltid*. VG.no. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/sport/fotball/eliteserien/kjetil-rekdal-blir-tv-ekspert-paa-heltid/a/23923381/>. [Lest 22.03.2017]
- Ould-Saada Berg A. 17.02.2017. *Fillerister United etter storseier: - Arrogant og superdårlig*. VG.no. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/sport/fotball/manchester-united/fillerister-united-etter-storseier-arrogant-og-superdaarlig/a/23927478/> [Lest 17.02.2017].
- Presse.no. 2017. *Vær Varsom Plakaten*. Presse.no. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> [Lest 01.02.2017].
- Rosenborg ballklubb. 05.01.2017. *Fra Odd til Nordens stolthet*. Trondheim. Tilgjengelig fra: <http://www.rbk.no/om-rbk/historie> [Lest 10.01.2017].
- Snl.no. Symbiose. Biologi. 15.11.2013. Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/symbiose_-_biologi [Lest 22.03.2017]
- TNS Gallup, 2016. *Hvem stoler vi på?* TNS Gallup. Tilgjengelig fra: <http://www.tillitsundersokelsen.xyz/#hovedsaken->. [Lest 01.03.2017].
- TNS Gallup, 2016. *Mediekanaler og aktører*. TNS Gallup Tilgjengelig fra: <http://www.tillitsundersokelsen.xyz/mediene/#medier> [Lest 25.04.2017].
- TV2.no, 10.06.2016. *TV2 skal sende EM- og VM-kvalifisering fra 2018*. TV2.no. Tilgjengelig fra: <http://www.tv2.no/a/8149264/>. [Lest 31.03.2017].

Muntlige kilder

- Tre anonyme spillere, én anonym trener og fire anonyme sportsjournalister som informanter.
- Morlandstø, L. og Mathisen Røe, B. (2016) Forelesning i *Etikk i medieforskning*, våren 2016.

8. Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide – Spiller/trener

Intervjuguide til dybdeintervju/
Spiller/trener

Bakgrunnsspørsmål:

1. Hvor lenge har du vært i klubben? Hvor lenge har du vært profesjonell fotballspiller? Hvilket forhold hadde du til klubben før du kom hit? Hvilket forhold har du nå? (Bortsett fra arbeidsgiverforhold)
2. Hva var din første erfaring med lokalmedia? Hvordan ser du på lokalmedia nå? Har du negative og positive eksempler?
3. Hvordan opplever du holdningen hos lokalmedia til klubben?
4. Hva mener du er den viktigste jobben til en lokal sportsjournalist?
5. Kjenner du de lokale sportsjournalistene godt?

Tema 1: Hvordan opplever spiller/trener et møte i intervjusituasjonen/profesjonell setting?

1. Hvordan opplever du et møte i profesjonell sammenheng/Intervjusituasjon?
2. Opplever du journalisten som nøytral eller med en forutinntatthet under intervju?
3. Hvem bestemmer tema for intervjuet? Kan du bestemme hva tema kan handle om? Hva tenker du om journalistens vinklinger? Har du vært uenig i hva du har blitt spurt om? Eksempler på dette? Foregår bevisste lekkasjer fra spillere/trener, i så fall hvordan?
4. Hva tenker du om tilgangen journalistene får på spillere/trenere?
5. Oppfatter du lokalpatriotismen som en rettesnor for hvordan journalistene velger å omtale klubben? Makter journalistene å være kritisk? I hvilken grad tas det hensyn i eksempelvis kritiske saker om spillere eller klubb? Hva skjer eksempelvis ved en alvorlig utenomsporslig hendelse? Hvordan påvirker det forholdet til lokalmediet hvis de skriver noe man ikke ønsker skal bli skrevet om? I hvor stor grad brukes Off-the-record og hvordan blir det respektert?
6. Hvordan er dette nå i forhold til før? Hvordan innvirker sosiale medier på dette?

Tema 2: Hvordan opplever spiller/trener et møte i en utenomsporslig sammenheng?

1. Kjenner du lokaljournalistene utenfor banen? Hvordan oppleves et møte? Har man en skepsis til
2. Med tanke på nærhet og distanse i forholdet mellom journalist og spiller/trener, hva vurderer du som for nært eller ikke? Hvor er grensen for privatlivets fred? Hva kan/kan ikke en journalist spørre om?
3. Preger det deg i hverdagen det som står skrevet om deg i media? Hvordan preger det deg? Hvilke forventninger har du til rollen som lokal sportsjournalist? Oppstår det tvil om når en journalist er på jobb og når han ikke er det? I så fall hvordan oppstår tvilen? Spiller du en rolle i møte med journalister, i så fall hvilken og hvordan? Eksempler på dette?
4. Har dette endret seg?

Tema 3: Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?

1. Har du tillit til de lokale sportsjournalistene? Hvordan bygges tillit mellom journalist og spiller/trener? Hvordan kan den brytes ned? Hvordan påvirkes den? Hvem stoler man på og hvorfor stoler man på denne journalisten/spilleren?
2. Hvordan påvirkes den profesjonelle tilliten av det som skjer i privat sammenheng?
3. Har lokaljournalistene en tilstrekkelig profesjonell distanse?

4. Hva er det viktigste i relasjonen mellom deg og en journalist/spiller? Hva gjør at forholdet blir best?

5. Nå i forhold til før? Har dette endret seg?

Tema 4: Journalistens oppfattelse av egen rolle i forhold relevante deler i Vær Varsom-plakaten? HUSK Å SPØR ETTER EKSEMPLER HER!!

1. Punkt 1.3: (...) *Avtaler om eksklusiv formidling skal ikke være til hinder for fri nyhetsformidling.* Hvordan løses dette i konkrete saker? Finnes «løse» avtaler om eksklusiv formidling?

2. Punkt 1.4: (...) *Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke. kritikkverdige forhold.*

Hvordan opplever du at lokalmedia (sportsredaksjonen) ivaretar denne funksjonen? Hvorfor er det sånn?

3. Punkt 2.2: (...) *Unngå dobbeltroller, vev, oppdrag eller bindinger som kan skape interessekonflikter eller føre til spekulasjoner om inhabilitet.*

Hvordan vurderer ditt lokalmedia spørsmål rundt habilitet og interessekonflikter? Hvordan synes du lokalmedia ivaretar spørsmål om dobbeltroller eller interessekonflikter i forhold til eliteserielaget?

4. Punkt 3.2: (...) *Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, informasjon fra kilder som tilbyr eksklusivitet, og informasjon som er gitt fra kilder mot betaling.*

Er lokalmedia flinke nok til å oppnå «bredde og relevans» i kildevalget?

5. Nå i forhold til før?

ER DET NOE INFORMANTEN SELV VIL TILFØYE?

Intervjuguiden er tuftet på samme modell som Aksel Tjora presenterer i sin metodebok *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2013:132-134).

Inspirasjon til spørsmål i intervjuguide er blant annet hentet fra faglitteratur som Birgit Røe Mathisens *Lokaljournalistikk – Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* (2010) og Knut Hellands *Sport, medier og journalistikk – med fotballandslaget til EM* (2003).

8.1.2 Intervjuguide – sportsjournalist

Intervjuguide til dybdeintervju/ lokal sportsjournalist

Bakgrunnsspørsmål:

1. Hvor lenge har du vært sportsjournalist? Hvor lenge har du vært i avisa?
2. Hvorfor sportsjournalist? Hva var din første erfaring med sportsjournalistikk? Hva går arbeidsoppgavene dine ut på nå?
3. Hvilket forhold har du til klubben?
4. Hvordan opplever du holdningen hos klubben til lokalmedia?
5. Hva mener du er den viktigste jobben til en lokal sportsjournalist?
6. Kjenner du spillere/trenere godt?

Tema 1: Hvordan opplever spiller/trener et møte i intervjusituasjonen/profesjonell setting?

1. Hvordan opplever du et møte i profesjonell sammenheng/Intervjusituasjon?

2. Hvem bestemmer tema for intervjuet? Hvordan bestemmes tema? Hvilke spørsmål er ubehagelig å stille? Eksempler på dette? Foregår bevisste lekkasjer fra spillere/trener, i så fall hvordan?
3. Skjer det at man er så låst på én vinkling og at man har en forutinntatthet i intervju? Eller klarer du som regel å holde deg nøytral?
4. Hva tenker du om tilgangen journalistene får på spillere/trenere?
5. Oppfatter du lokalpatriotismen som en rettesnor for hva man velger å skrive om? I hvilken grad tas det hensyn i eksempelvis kritiske saker om spillere eller klubb? Makter journalistene å være kritisk? Hva skjer eksempelvis ved en alvorlig utenomsportslig hendelse? Hvordan påvirker det forholdet til lokalmediet hvis de skriver noe man ikke ønsker skal bli skrevet om? I hvor stor grad brukes Off-the-record og hvordan blir det respektert?
6. Hvordan er dette nå i forhold til før? Hvordan oppleves dette med sosiale medier?

Tema 2: Hvordan opplever spiller/trener et møte i en utenomsportslig sammenheng?

1. Kjenner du spillerne/trenere utenfor banen? Hvordan oppleves et møte? Er dette problematisk på noen måte? Er man alltid journalist eller slår man av bryteren? I så fall hvordan slår man av bryteren?
2. Hva er forskjellen på møte i intervjusituasjon og en privat/utenomsportslig situasjon?
3. Med tanke på nærhet og distanse i forholdet mellom journalist og spiller/trener, hva vurderer du som for nært eller ikke? Hvor er grensen for privatlivets fred? Hva kan/kan ikke en journalist spørre om?
4. Hvordan preger spillerne/trenernes reaksjoner på saker deg i måten du møter dem på som journalist? Hvilke forventninger har du til rollen spiller/trener har i forhold til media? Hvordan tenker du at andre ser på deg i din rolle som journalist? For eksempel når man er på jobb eller ikke på jobb? Er du bevisst på din rolle som journalist? Kan det oppstå tvil om hvilken rolle man har i møte med spiller/trener? Hvordan vurderer du problematikken rundt dette?

Tema 3: Hvordan ivaretas og påvirkes tilliten i relasjonen?

1. Har du tillit til spillerne/trenerne? Hvordan bygges tillit mellom journalist og spiller/trener? Hvordan kan den brytes ned? Hvordan påvirkes den? Hvem stoler man på og hvorfor stoler man på denne journalisten/spilleren?
2. Hvordan påvirkes den profesjonelle tilliten av det som skjer i privat sammenheng?
3. Hvordan opplever du din egen evne til å ha en profesjonell distanse?
4. Hva er det viktigste i relasjonen mellom deg og en journalist/spiller? Hva gjør at forholdet blir best?
5. Nå i forhold til før? Har dette endret seg?

Tema 4: Journalistens oppfattelse av egen rolle i forhold relevante deler i Vær Varsom-plakaten?

1. Punkt 1.3: (...) *Avtaler om eksklusiv formidling skal ikke være til hinder for fri nyhetsformidling.* Hvordan løses dette i konkrete saker? Finnes «løse» avtaler om eksklusiv formidling?
2. Punkt 1.4: (...) *Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold.*
Hvordan opplever du at lokalmedia (sportsredaksjonen) ivaretar denne funksjonen? Hvorfor er det sånn? Hvordan kan det bli bedre?
3. Punkt 2.2: (...) *Unngå dobbeltroller, verv, oppdrag eller bindinger som kan skape*

interessekonflikter eller føre til spekulasjoner om inhabilitet.

Hvordan vurderer ditt lokalmedia spørsmål rundt habilitet og interessekonflikter? Hvordan synes du lokalmedia ivaretar spørsmål om dobbeltroller eller interessekonflikter i forhold til eliteserielaget?

4. Punkt 3.2: (...) *Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, informasjon fra kilder som tilbyr eksklusivitet, og informasjon som er gitt fra kilder mot betaling.*

Er lokalmedia flinke nok til å oppnå «bredde og relevans» i kildevalget?

5. Nå i forhold til før?

ER DET NOE INFORMANTEN SELV VIL TILFØYE?

Intervjuguiden er tuftet på samme modell som Aksel Tjora presenterer i sin metodebok *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2013:132-134).

Inspirasjon til spørsmål i intervjuguide er blant annet hentet fra faglitteratur som Birgit Røe Mathisens *Lokaljournalistikk – Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* (2010) og Knut Hellands *Sport, medier og journalistikk – med fotballandslaget til EM* (2003).

8.2 Vedlegg 2: Observasjonsguide

Observasjonsguide

1. Hvilke situasjoner ligner dette på? (Virker de som gamle venner/Er de konkurrenter/Omsorg?)
2. Hva skjer når disse personene møtes?
3. Hvilke eventuelle ritualer, normer eller symboler kan observeres? Fysisk setting, deltakere, roller, oppgaver, fortolkninger, repetisjon av arbeid?
4. Hvilken interaksjon foregår i pausen?
5. Hvilken interaksjon foregår mellom journalist og utøver etter kampen? Kroppsspråk, noen som prøver å vri seg unna spørsmål, hvordan er spørsmål ladet, Hvordan reagerer journalisten?)
6. Hvordan reageres det ved scoringer?

Det er nøkkelord å være åpen og nysgjerrig. Jeg må gå inn i situasjonen som om jeg aldri har vært i den før og være bevisst på observatørrollen framfor journalistrollen.

Legg spesielt merke til hvis noe overrasker eller noe man blir nysgjerrig på - Få tak i dette og beskriv det nøye.

8.3 Vedlegg 3: Samtykkeskjema NSD

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Den lokale sportsjournalistens forhold til det lokale eliteserielaget i fotball og dens utøvere og trenere

Bakgrunn og formål

Formålet med denne undersøkelsen er å sette fokus på forholdet mellom den journalisten som jobber med sport i lokalmedia og forholdet hun eller han har til utøvere og trenere i eliteserierklubber i fotball som dekkes av journalistens medie. Det kan både være den profesjonelle forholdet på jobb og hvordan man opptrer når man møtes privat (Gjennom eksempelvis handling på butikken, har barn i felles barnehage eller skole osv). Min foreløpige problemstilling er som følger: *Hvordan er forholdet mellom journalistene som jobber med sport i lokal/regionmedia og utøvere og trenere i eliteserierklubber i fotball?*

Utvalget er satt sammen av journalister og spillere/trenere rundt ett eliteserielag og deres motstandere i hjemmekampene høsten 2016 i herrenes eliteserie i fotball. Disse lagene og mediene er spredt over hele Norge. Det er totalt fire journalister og fire spillere/trenere som deltar på undersøkelsen.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Studien er todelt hvor en del er observasjon, mens en annen del er intervju.

Observasjonsstudien gjøres så anonymt det lar seg gjøre. Observasjonsstudien vil uansett ikke inneholde direkte personidentifiserbare opplysninger. Dybdeintervjuet krever at hver av de åtte informantene setter av ca en halvtime for å svare på spørsmål relatert til studien fra forsker. Spørsmålene vil omhandle journalistens og spillerens/trenerens forhold til hverandre, og uttalelsene vil så langt det lar seg gjøre anonymiseres. Intern identifisering mellom informantene vil kunne forekomme, men i utgangspunktet skal også dette være uidentifiserbart. Informanten vil kunne kjenne igjen egne svar. Dersom anonymisering blir vanskelig vil informantene kontaktes på ny. Informantene vil da få muligheten til å samtykke på sitater som er identifiserbare. Under observasjonsstudiet vil det bli tatt notater, mens under dybdeintervjuene vil taleopptak benyttes.

Forsker kommer til å intervju spiller/trener om hans relasjon til lokale medier, men denne linken gjøres anonym så langt det lar seg gjøre. I tillegg kommer forsker til å intervju en lokal sportsjournalist om hans eller hennes forhold til spillere eller trenere i aktuell eliteserierklubb, men dette vil også gjøres anonymt så langt det lar seg gjøre. Intervjuene er generelle, men det vil alltid være en mulighet for at den andre parten kan identifiseres gjennom svar. Dersom dette skjer vil det hentes inn ytterligere godkjenning fra informantene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og vil anonymiseres så langt det lar seg gjøre som nevnt i forrige spørsmål. Kun student Thomas Rud og veileder Lisbeth Morlandstø vil ha tilgang til hvem som deltar i undersøkelsen. Korrespondanse på epost vil foregå mellom sportsavdeling/klubb og forsker. Deltakerne i undersøkelsen vil så langt det lar seg gjøre med de forbehold som er nevnt i dette skrivet ikke kunne identifiseres i den endelige publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes og leveres inn den 15. mai 2017. Hvis det finnes eventuelle personopplysninger i epostkorrespondanse slettes disse.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Thomas Rud på telefon 41663281. Veileder for prosjektet er førsteamanuensis Lisbeth Molandstø ved Nord universitet i Bodø. Hun har nummer 48022225.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

[Samtykke kan innhentes skriftlig eller muntlig. Dersom samtykke innhentes skriftlig fra deltageren, kan du benytte formuleringen under. Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må samtykkeformuleringen tilpasses, og deltagerens navn bør fremgå.]

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

[Avkryssingsbokser kan med fordel benyttes (i tillegg til underskrift) dersom prosjektet er lagt opp slik at deltageren kan velge å samtykke til noen deler av studien uten å delta på alt (f.eks. spørreskjema, men ikke intervju), eller det skal innhentes opplysninger fra andre kilder, spesielt når taushetsplikten må oppheves for at opplysninger om deltageren kan utleveres. Eksempler: - Jeg samtykker til å delta i intervju. / - Jeg samtykker til at opplysninger om meg kan innhentes fra klasselærer/fastlege/register. / - Jeg samtykker til at personopplysninger kan publiseres/ lagres etter prosjektslutt]

8.4 Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

Lisbeth Morlandstø
Fakultet for samfunnsvitenskap Nord universitet

8026 BODØ

Vår dato: 15.10.2016

Vår ref: 49607 / 3 / M50

Dens dato:

Dens ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.08.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

49607	Den lokale sportsjournalistens forhold til det lokale eliteserielaget i fotball og dens utøvere og trenere
Behandlingsansvarlig	Nord universitet, ved Institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Lisbeth Morlandstø
Student	Thomas Rud

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.ulb.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

NSD – Norsk senter for forskingsdata AS Hansfd Hørligres gate 29 Tel: +47-55 58 21 17 nsd@nsd.no Org.nr. 985 321 884
NSD – Norwegian Centre for Research Data NO-5007 Bergen, NORWAY Faks: +47-55 58 96 50 www.nsd.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 49607

Urvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskriv mottatt 27.09.2016 er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Nord universitet sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Det er tatt høyde for at informantene kan være identifiserbare overfor hverandre. Det er lagt opp til at det tas ny kontakt og innhentes eksplisitt samtykke dersom personidentifiserbare opplysninger skal inngå i publikasjonen. Informanten får da anledning til å lese og godkjenne egne sitater som skal publiseres.

Forventet prosjektstutt er 15.05.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlende opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lyd-/bilde- og videoopptak